ULC | Čarnogurský Law firm

PRO BONO

september /2026

1. NOVELA ZÁKONA O DOHĽADE NAD FINANČNÝM TRHOM

Zmeny pravidiel finančného dohľadu súvisia najmä s európskou reguláciou ratingov ESG a s kompetenciami Národnej banky Slovenska. Článok približuje jednoduchšie oznamovanie zasadnutí orgánov dohliadaných subjektov, konania pred NBS, príspevky na dohľad a zodpovednosť za administratívne poplatky. Osobitný priestor dostáva úprava odvodu z podnikania v regulovaných odvetviach, doplnená až v parlamente, a jej možné dôsledky pre dotknuté spoločnosti.

2. NOVELA STAVEBNÉHO ZÁKONA

Rozsiahle zmeny Stavebného zákona spresňujú pojem stavby a uľahčujú ohlasovanie vybraných drobných stavieb a stavebných úprav. Novela sa najmä týka nových pravidiel projektovej dokumentácie, kolaudácie, zmeny užívania a stavebného dohľadu. Významná pozornosť patrí nepovoleným stavbám, prechodným lehotám a procesným právam stavebníkov aj vlastníkov susedných nehnuteľností. Podrobnosti v našom článku, a to vrátane porovnania pôvodného znenia so schválenou novelou a praktickými upozorneniami pre vlastníkov, investorov a firmy.

3. ZÁKON O ZODPOVEDNOSTI ZA ŠKODU SPÔSOBENÚ VADNÝM VÝROBKOM

Nový zákon modernizuje ochranu osôb poškodených vadným výrobkom aj pravidlá zodpovednosti dodávateľského reťazca. Do právneho rámca výslovne zaraďuje softvér a digitálne výrobné súbory, spresňuje posudzovanie bezpečnosti výrobkov a okruh zodpovedných subjektov. Článok objasňuje náhradu zdravotnej a vybranej dátovej ujmy, dostupnosť dôkazov, zákonné domnienky a lehoty. Zároveň odlišuje nároky na náhradu škody od bežnej reklamácie vadného tovaru.

4. NOVELA ZÁKONA O ENERGETICKEJ HOSPODÁRNOSTI BUDOV

Novela vytvára cestu k budovám s nulovými emisiami, upravuje podrobnejšie pravidlá energetickej certifikácie a obnovy budov, ako aj opatrenia na podporu solárnej energie a udržateľnej mobility. V našom príspevku sa venujeme terminológii a podmienkam vzťahujúcim sa na nové stavby, vlastníkov a správcov existujúcich nehnuteľností i developerov, rozlišujeme tiež povinnosti konkrétnych osôb.

5. NOVELA ZÁKONA O PREVENCII KRIMINALITY A INEJ PROTISPOLOČENSKEJ ČINNOSTI

Nová akreditácia má preverovať odbornú spôsobilosť subjektov uskutočňujúcich preventívne programy. Akreditácia nie je všeobecnou podmienkou realizácie programu, ale je významná pri žiadostiach o dotácie podľa zákona. Pravidlá akreditačného konania, kontroly, dotačného financovania, regionálnej spolupráce a spracúvania údajov, to všetko Vám podrobne vysvetľujeme a objasňujeme v našom článku. Dôležité novinky sa týkajú najmä neziskových organizácií, obcí, škôl a ďalších realizátorov preventívnych činností.

6. PRÁVNY RÁMEC ZAVÁDZANIA A VYUŽÍVANIA AUTOMATIZOVANÝCH VOZIDIEL A NAJNOVŠIE ZMENY

Automatizovanú dopravu upravuje viacero slovenských a európskych predpisov. V našom článku pre Vás prehľadne vysvetľujeme pojmy ako technické schválenie vozidla, skúšobnú prevádzku, licencie a povolenia komerčnej prevádzky. Právny rámec zohľadňuje najnovšie pravidlá pre prevádzkovateľov, riadiace centrá, operátorov dohľadu a bezpečnostné incidenty. Zaoberáme sa tiež zodpovednosťou za škodu, poistením, ochranou osobných údajov a kybernetickou bezpečnosťou pri zavádzaní vozidiel bez bežného zásahu vodiča.

7. PRECHODNÉ USTANOVENIA NOVÉHO OBČIANSKEHO ZÁKONNÍKA – KEDY POUŽIŤ NOVÉ A KEDY PÔVODNÉ PREDPISY - ČASŤ I

V našom prvom príspevku venovanom úplne novému Občianskemu zákonníku Vás oboznámime s jeho aplikáciou v praxi, teda kedy sa na už existujúci právny vzťah použije doterajšie právo a kedy nový kódex. V našom príspevku sa venujeme najmä starším zmluvám, právnym úkonom, lehotám a premlčaniu, ako aj postaveniu existujúcich právnických osôb, ich orgánov a likvidácií. Praktické príklady pomáhajú posúdiť právne účinky udalostí, ktoré vznikli pred účinnosťou kódexu, ale pokračujú aj po nej.

NOVELA ZÁKONA O DOHĽADE NAD FINANČNÝM TRHOM

1. ABSTRAKT

Národná rada Slovenskej republiky schválila 24. septembra 2026 novelu zákona č. 747/2004 Z. z. o dohľade nad finančným trhom (ďalej len "**zákon**"). Hoci názov novely naznačuje najmä zmeny v organizácii finančného dohľadu, **konečné schválené znenie zasahuje do troch zákonov**: do zákona o dohľade nad finančným trhom, zákona č. 235/2012 Z. z. o osobitnom odvode z podnikania v regulovaných odvetviach a zákona č. 371/2014 Z. z. o riešení krízových situácií na finančnom trhu.

Novela reaguje predovšetkým na európsku úpravu ratingov ESG, zjednodušuje vybrané oznamovacie povinnosti voči Národnej banke Slovenska (ďalej len „**NBS**"), precizuje konania pred NBS, financovanie dohľadu a zodpovednosť za administratívne poplatky. **Z praktického hľadiska najväčšiu pozornosť si zasluhuje úprava osobitného odvodu**, ktorú poslanci doplnili až v priebehu parlamentného prerokovania a ktorá môže byť priaznivá pre podniky s viacerými regulovanými činnosťami.

Pre bežného klienta banky, poisťovne alebo investičnej spoločnosti ide prevažne o **nepriame zmeny**, nie o nové ustanovenia spotrebiteľských zmlúv. Ich význam sa prejaví podľa zákonodarcu predovšetkým v transparentnosti podkladov pre investovanie a v pravidlách, podľa ktorých fungujú dohliadané subjekty.

Zákonodarca určil účinnosť novely zákona na **15. novembra 2026**.

2. RATINGY ESG A NOVÁ ÚLOHA NBS

Základným východiskom novely je nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/3005 o transparentnosti a integrite činností týkajúcich sa ratingov ESG. Skratka ESG označuje environmentálne, sociálne a riadiace aspekty podnikania a finančných produktov (z angl. Environmental, Social and Governance). Rating ESG je hodnotenie, ktoré môže investorovi alebo finančnej inštitúcii slúžiť ako informácia o týchto charakteristikách, rizikách a vplyvoch.

Podľa všeobecnej časti dôvodovej správy **cieľom európskeho nariadenia nie je prikázať jednotnú metodiku výpočtu ratingov**, ale posilniť transparentnosť a integritu ratingovej činnosti. V praxi je dôležité vedieť, čo hodnotenie meria, na základe akých kritérií bolo vytvorené a akým konfliktom záujmov môže byť jeho poskytovateľ vystavený. Rôzni poskytovatelia totiž môžu prísť k rozdielnym výsledkom bez toho, aby už samotná odlišnosť automaticky znamenala porušenie zákona.

Nariadenie sa **priamo uplatňuje od 2. júla 2026**. Dohľad nad poskytovateľmi ratingov ESG na európskej úrovni vykonáva predovšetkým Európsky orgán pre cenné papiere a trhy – ESMA. Schválená slovenská novela dopĺňa do odkazu v zákone o dohľade nad finančným trhom citáciu uvedeného nariadenia; podľa osobitnej časti dôvodovej správy je účelom tejto úpravy určiť **NBS ako príslušný vnútroštátny orgán**. ESMA môže za podmienok európskeho nariadenia požiadať príslušné národné orgány o konkrétne vyšetrovacie úkony alebo kontroly na mieste.

Je preto potrebné **odlíšiť európsky dohľad ESMA od podporných úloh NBS**. Slovenská novela neznamená, že NBS preberá všetko povoľovanie a celý dohľad nad európskymi poskytovateľmi ratingov ESG. Pre samotných poskytovateľov sú rozhodujúce aj priamo použiteľné povinnosti a prechodné režimy nariadenia (EÚ) 2024/3005, ktoré nemožno odvodzovať iba z novely zákona č. 747/2004 Z. z.

Praktický význam pre spotrebiteľa a drobného investora spočíva najmä v tom, že **dôveryhodnosť ratingov používaných pri propagácii fondov alebo investičných produktov sa má posudzovať v transparentnejšom regulačnom rámci**. Rating ESG však sám osebe nie je zárukou výnosu, nízkeho investičného rizika ani dôkazom, že konkrétny finančný produkt zodpovedá osobným preferenciám investora. Pred investovaním treba naďalej posudzovať aj poplatky, rizikový profil a informácie o produkte.

3. ZASADNUTIA ORGÁNOV: MENEJ AUTOMATICKÝCH OZNÁMENÍ

Doterajšie ust. § 2 ods. 7 zákona ukladalo **dohliadanému subjektu povinnosť doručiť NBS oznámenie o termíne a programe každého zasadnutia** valného zhromaždenia, štatutárneho orgánu, dozornej rady alebo iného riadiaceho či kontrolného orgánu najmenej tri pracovné dni vopred. Táto jednotná povinnosť mohla komplikovať rýchle zvolanie operatívnych porád a zasadnutí.

Schválená úprava zavádza rozdielne pravidlá. **Valné zhromaždenie** sa spravidla naďalej oznamuje NBS najmenej tri pracovné dni vopred,

ale **výnimka sa vzťahuje na finančných agentov a finančných poradcov**. Pri zasadnutiach štatutárneho orgánu, dozornej rady alebo iného riadiaceho či kontrolného orgánu **sa termín a program oznamujú na požiadanie NBS**, takisto s predstihom najmenej troch pracovných dní.

Dôležité je, že novela **neodstraňuje oprávnenie NBS zúčastniť sa na rokovaní orgánov dohliadaného subjektu** a nezbavuje dohliadaný subjekt všeobecnej povinnosti súčinnosti. Mení predovšetkým režim včasného oznamovania. Výnimku pre finančných agentov a poradcov treba čítať presne: výslovne je formulovaná pri oznamovaní valného zhromaždenia; nemožno ju bez ďalšieho vykladať ako všeobecné vylúčenie všetkých oznamovacích povinností, ktoré môžu vzniknúť na požiadanie NBS.

Osobitná časť dôvodovej správy spája zmenu s konzultáciami s podnikateľským prostredím a so zámerom znížiť administratívnu záťaž bez obmedzenia účinného dohľadu. **Prakticky sa oplatí upraviť interné postupy** spoločností: rozlíšiť valné zhromaždenia od rokovaní ostatných orgánov, sledovať individuálne požiadavky NBS a uchovávať dôkaz o včasnom doručení oznámenia, ak je povinné.

4. KONANIA PRED NBS: ODSTRÁNENIE AJ INÝCH NEDOSTATKOV

V ust. § 16 ods. 5 novela dopĺňa výslovnú možnosť vyzvať žiadateľa, aby odstránil **aj iné nedostatky zistené v konaní**. Zmena reaguje na potrebu zosúladiť toto ustanovenie s § 21 ods. 1 písm. a), ktorý upravuje prerušenie konania, keď účastník dostane výzvu na odstránenie alebo doplnenie nedostatkov.

Pre žiadateľov o povolenie, licenciu, súhlas alebo iné rozhodnutie to znamená, že proces doplnenia nemusí byť obmedzený len na formálnu neúplnosť žiadosti a jej príloh. Môže ísť aj o ďalšie nedostatky zistené pri vecnom posudzovaní podania. **Novela však sama nezavádza novú všeobecnú dĺžku lehoty** na odstránenie nedostatkov: východiskom zostáva postup podľa § 16 ods. 5 vrátane lehoty určenej v konkrétnej výzve. Z praktického hľadiska je vhodné, aby žiadateľ reagoval presne na každý vytýkaný nedostatok, doložil vykonanú nápravu a sledoval doručovanie a procesné lehoty. Úprava má predovšetkým procesný charakter; nemení materiálne podmienky, ktoré musí subjekt spĺňať na získanie konkrétneho oprávnenia podľa osobitných predpisov.

5. ROČNÉ PRÍSPEVKY SPRÁVCOV ÚVEROV

Podľa ust. § 40 zákona o dohľade nad finančným trhom **dohliadané subjekty za ustanovených podmienok prispievajú na financovanie dohľadu NBS**. Novela vykonáva systematické spresnenie § 40 ods. 2 a dopĺňa prepojenie § 40 ods. 5 s odsekom 9. Vecne významné je najmä **nové pravidlo pre správcov úverov, pri ktorých je základom sadzby ročného príspevku objem pohľadávok** spravovaných podľa príslušného osobitného predpisu.

Ak správcovi úverov vznikne povinnosť platiť príspevok v priebehu kalendárneho roka, na účely výpočtu sa použije **objem spravovaných pohľadávok k poslednému dňu štvrtého kalendárneho mesiaca po mesiaci, v ktorom nadobudol povolenie**. Tento objem je povinný **písomne oznámiť NBS najneskôr do 20. dňa piateho kalendárneho mesiaca** po mesiaci nadobudnutia povolenia (§ 40 ods. 9).

Zároveň sa musí zohľadniť všeobecná úprava v § 40 ods. 9, podľa ktorej povinnosť platiť ročný príspevok vzniká **od prvého dňa šiesteho kalendárneho mesiaca** po mesiaci nadobudnutia oprávnenia. Údaje o pohľadávkach sa teda zisťujú a oznamujú vopred, aby bolo možné stanoviť príspevok aj pri subjekte, ktorý ešte nepôsobí celý kalendárny rok. Na splatnosť pomernej časti príspevku sa následne použijú ostatné pravidlá § 40 ods. 9.

Príklad: Ak správca úverov získal povolenie v januári, rozhodným dňom pre objem pohľadávok bude koniec mája, oznámenie má predložiť do 20. júna a povinnosť uhrádzať ročný príspevok mu podľa všeobecného pravidla vznikne od 1. júla. Ide o **ilustráciu počítania zákonných lehôt**, nie o stanovenie konkrétnej výšky príspevku. Skutočný základ sa určuje podľa relevantného objemu spravovaných pohľadávok a zákonných pravidiel.

6. VIACERÍ ŽIADATELIA: SOLIDÁRNE PLATENIE POPLATKU

Doplnenie ust. § 42 ods. 1 výslovne stanovuje, že **ak je poplatníkov niekoľko, poplatok platia spoločne a nerozdielne**. Ide o pravidlo solidarity. V prípade spoločnej poplatkovej povinnosti môže NBS požadovať zaplatenie celej sumy od ktoréhokoľvek zo zaviazaných poplatníkov; medzi samotnými poplatníkmi môže následne vzniknúť otázka vzájomného vyrovnania.

Osobitná dôvodová správa zdôrazňuje odstránenie pochybností z právnej praxe a súlad so všeobecným prístupom k správnym poplatkom. **Nejde o zavedenie novej paušálnej výšky poplatku**, ale o vyjasnenie, kto zodpovedá za jeho úhradu. Pri spoločných žiadostiach preto odporúčame vopred určiť v zmluve alebo v internej dohode, kto

poplatok technicky zaplatí a ako si žiadatelia rozdelia jeho ekonomické náklady.

7. OSOBITNÝ ODVOD: ZÁSADNÁ ZMENA PRE VIACODVETVOVÉ FIRMY

Najvýznamnejším dodatočným zásahom pri parlamentnom schvaľovaní je nový čl. II, ktorým sa novelizuje zákon č. 235/2012 Z. z. Osobitný odvod z podnikania v regulovaných odvetviach treba odlišovať od ročných príspevkov na dohľad podľa § 40 zákona č. 747/2004 Z. z. Ide o samostatnú odvodovú povinnosť regulovaných osôb, ktorej základné parametre ustanovuje zákon č. 235/2012 Z. z.

Podľa predchádzajúcej právnej úpravy § 7 platilo, že pri oprávnení na výkon činnosti vo viacerých regulovaných oblastiach sa použila **vyššia sadzba odvodu**. Schválená novela toto mechanické pravidlo nahrádza ekonomickým kritériom: ak má regulovaná osoba oprávnenie vo viacerých regulovaných oblastiach, na výpočet sa použije **sadzba prislúchajúca k tej regulovanej činnosti podľa § 3 ods. 1 písm. a), z ktorej dosahuje najvyššie výnosy**, prípadne príjmy pri jednoduchom účtovníctve.

Ak subjekt dosahuje **rovnaké najvyššie výnosy alebo príjmy z viacerých regulovaných činností**, na ktoré sa vzťahujú rôzne sadzby, použije sa vyššia zo sadzieb prislúchajúcich k týmto činnostiam. Nejde teda o úplné zrušenie významu vyššej sadzby; zákon ju zachováva ako rozhodujúce kritérium práve pri rovnosti relevantných najvyšších výnosov alebo príjmov.
Príklad: Spoločnosť disponuje oprávnením v dvoch regulovaných oblastiach. V oblasti A, na ktorú sa viaže nižšia sadzba, dosahuje 80 % výnosov z regulovaných činností; v oblasti B s vyššou sadzbou zvyšných 20 %. Podľa nového kritéria je rozhodujúca oblasť A, ak sa na spoločnosť vzťahujú ostatné podmienky zákona. Ak by boli relevantné najvyššie výnosy z oboch oblastí rovnaké, použije sa vyššia zo sadzieb. **Percentá v príklade sú iba ilustračné**, nie zákonom ustanovené hranice.

Pre právnu prax je rozhodujúce **správne určiť výnosy alebo príjmy z jednotlivých regulovaných činností**, nie iba celkové podnikové výnosy a nie iba počet držaných oprávnení. Zákon viaže výber sadzby na činnosti v príslušných regulovaných oblastiach. Pri podnikoch s viacerými činnosťami bude preto významná spoľahlivá účtovná evidencia a dokumentácia, prečo sa konkrétna sadzba považuje za rozhodujúcu.

8. ODVOD: ZMENA SADZBY A PRIAZNIVÉ PRECHODNÉ USTANOVENIA

Novela ďalej mení § 9 ods. 6 zákona č. 235/2012 Z. z. tak, že výslovne zohľadňuje **aj zmenu sadzby odvodu**, nielen zmenu základu odvodu. Dôležité je preto preveriť oznamovacie a zúčtovacie procesy podľa celého § 9. Samotná citovaná úprava nemení automaticky všetky ostatné povinnosti regulovanej osoby podľa tohto zákona.

Z hľadiska podnikov je mimoriadne dôležitý nový **§ 18 ods. 1**, podľa ktorého sa zmenený spôsob výpočtu podľa § 7 použije na odvodové obdobia patriace do účtovného obdobia, ktoré **začalo najskôr 1. januára 2025**, **ak je to pre regulovanú osobu priaznivejšie**. Ide teda o zákonom výslovne ustanovený priaznivý časový dosah, nie o všeobecné spätné uplatnenie všetkých novelizačných ustanovení.

Nový **§ 18 ods. 2** zároveň reaguje na situáciu, keď už bolo za takéto odvodové obdobia vykonané zúčtovanie s použitím najvyššej sadzby, ktorá neprislúchala regulovanej činnosti s najvyššími výnosmi alebo príjmami. V takom prípade má správca odvodu vykonať **nové zúčtovanie** podľa právnej úpravy účinnej od 15. novembra 2026, a to **do konca mesiaca nasledujúceho po mesiaci nadobudnutia účinnosti**. Ak účinnosť nastane 15. novembra 2026, ide o termín do 31. decembra 2026.

Treba **rozlišovať medzi novým zúčtovaním odvodu a prípadným finančným vysporiadaním preplatku**: citované prechodné ustanovenie výslovne stanovuje termín na nové zúčtovanie a odkazuje na primerané použitie § 9. Nemožno z neho bez ďalšieho tvrdiť, že každému dotknutému podniku musí byť do rovnakého dátumu automaticky poukázaná hotovostná refundácia. Rozhodujúci bude výsledok zúčtovania a postup podľa zákona.

Odporúčanie pre regulované firmy: preveriť všetky oprávnenia a regulované oblasti, rozčleniť relevantné výnosy alebo príjmy podľa jednotlivých činností, porovnať novú a pôvodnú sadzbu a preskúmať zúčtovania v účtovných obdobiach spĺňajúcich prechodné ustanovenie. Uchovať treba podklady vysvetľujúce spôsob určenia dominantnej regulovanej činnosti. Novela nemusí viesť k zníženiu odvodu u všetkých regulovaných osôb; priaznivosť treba overiť individuálne.

9. RIEŠENIE KRÍZOVÝCH SITUÁCIÍ FINANČNÝCH INŠTITÚCIÍ

Schválený čl. III novely mení zákon č. 371/2014 Z. z. o riešení krízových situácií na finančnom trhu. V § 4 sa **výslovne upravuje postavenie členov Rady pre riešenie krízových situácií ako verejných funkcionárov** na účely ústavného zákona č. 357/2004 Z. z. Osobitná dôvodová správa

vyzdvihuje verejný záujem, význam rozhodnutí rady pre stabilitu finančného trhu a potrebu predchádzať konfliktom záujmov.

Ďalšie zásahy do § 31c, § 31e a § 31f predovšetkým opravujú pojmy používané pri cezhraničných rezolučných vzťahoch a **nahrádzajú nepresné označenia výrazom „subjekt“ alebo „subjekt z tretej krajiny“**. Ako uvádza osobitná dôvodová správa, účelom je odstránenie nedostatkov transpozície a zosúladenie vnútroštátneho textu s európskymi pravidlami pre riešenie krízových situácií finančných inštitúcií. Ide predovšetkým o právnu presnosť regulácie, nie o novú každodennú povinnosť klientov bánk. Význam týchto úprav sa môže prejaviť pri aplikácii rezolučných postupov, najmä pri skupinách s medzinárodnou štruktúrou. **Nie je však správne z novelizačnej terminológie vyvodzovať**, že sa týmto zákonom automaticky menia podmienky jednotlivých bankových účtov, úverov alebo poistených vkladov.

10. DÔSLEDKY PRE SPOTREBITEĽOV, PODNIKATEĽOV A FIRMY

Bežný finančný spotrebiteľ nemusí kvôli novele **meniť uzatvorenú úverovú, poistnú alebo investičnú zmluvu**. Novela nezavádza nové všeobecné pravidlá úrokov, poistného plnenia ani klientskych poplatkov a neposkytuje nové priame zmluvné nároky voči banke. V oblasti ESG ratingov možno očakávať predovšetkým lepšie informačné prostredie.

Fyzické osoby – podnikatelia, finanční agenti a finanční poradcovia si majú preveriť najmä oznamovací režim zasadnutí a rozlišovať výnimku týkajúcu sa valného zhromaždenia od úkonov, o ktoré môže NBS osobitne požiadať. **Licencované spoločnosti a ďalšie dohliadané právnické osoby** by mali upraviť interné predpisy o oznamovaní zasadnutí a v povoľovacích konaniach sledovať aj výzvy na odstránenie vecných nedostatkov.

Správcovia úverov si musia nastaviť proces zisťovania a oznamovania objemu spravovaných pohľadávok pre prvý ročný príspevok. **Subjekty podávajúce spoločné žiadosti** majú zohľadniť solidaritu pri platení poplatku NBS. **Regulované firmy s oprávneniami vo viacerých odvetviach** by mali bezodkladne preveriť rozhodujúcu sadzbu osobitného odvodu a prípadnú možnosť priaznivého spätného zúčtovania.

Poskytovatelia ratingov ESG a profesionálni používatelia ratingov musia rozlišovať ustanovenia európskeho nariadenia, ktoré sú priamo uplatniteľné, od národnej úpravy procesnej spolupráce pri dohľade. Pre podniky, ktoré ratingy používajú pri komunikácii s investormi, je vhodné preveriť informačnú kvalitu využívaného ratingu, metodiku a možné konflikty záujmov; nejde však o osobitnú povinnosť zavedenú samotným § 2 alebo § 40 zákona o dohľade nad finančným trhom.

11. ZÁVER

Z pohľadu širšej verejnosti sú zmeny najmä **nepriame a systémové**. Pre podnikateľské subjekty však môžu byť bezprostredné: **menej automatických oznamovacích povinností**, presnejšie pravidlá konaní a príspevkov, **solidárna zodpovednosť pri spoločných poplatkoch**.

Publikované dňa 31.10.2026.

NOVELA STAVEBNÉHO ZÁKONA

1. ABSTRAKT

Dňa 15. septembra 2026 Národná rada Slovenskej republiky schválila rozsiahlu novelu zákona č. 25/2025 Z. z. Stavebný zákon (ďalej len „**Stavebný zákon**“), vyhlásenú ako **zákon č. 243/2026 Z. z.** Novela nadväzuje na reformu stavebného práva účinnú od 1. apríla 2025 a reaguje na problémy, ktoré sa ukázali pri jej praktickom uplatňovaní. Zákonodarca upravuje definície stavieb, režim ohlasovania, dokumentáciu, postup stavebných úradov, kolaudáciu, zmenu užívania stavby, štátny stavebný dohľad aj sankcie.

Z pohľadu vlastníkov rodinných domov, stavebníkov, susedov a podnikateľov si osobitnú pozornosť zaslúžia **zjednodušenia pri drobných stavbách a stavebných úpravách**, nové pravidlá pre **nepovolené stavebné práce uskutočnené v období od 1. apríla 2025 do 31. decembra 2026**, predĺženie prechodného režimu týkajúceho sa starších nepovolených stavieb **do 31. decembra 2040** a flexibilnejší postup pri kolaudácii a etapovom užívaní objektov. Pre podnikateľov sú relevantné aj daňové súvislosti zmenenej klasifikácie stavieb a úpravy strategických investícií.

Jadro novely, vrátane zmien samotného Stavebného zákona, nadobúda účinnosť **1. januára 2027**. Osobitná úprava odkladajúca účinnosť niektorých ustanovení zákona č. 292/2025 Z. z. nadobúda účinnosť už **15. novembra 2026**. Preto nemožno všetky zmeny bez rozdielu uplatňovať ešte v roku 2026.

2. PREČO BOLA NOVELA PRIJATÁ A ČO SA POČAS LEGISLATÍVNEHO PROCESU ZMENILO

Podľa všeobecnej časti dôvodovej správy je cieľom novely zjednotiť a uľahčiť aplikáciu Stavebného zákona. Pôvodný vládny návrh obsahoval v čl. I najmä úpravy vymedzenia stavby, dokumentácie a postupov pri povoľovaní, ohlasovaní a kolaudácii. Schválený text novely sa však podstatne rozšíril: **v čl. I pribudli osobitné pravidlá dodatočného povoľovania určitých nepovolených stavieb**, podrobnejší režim kolaudácie a štátneho stavebného dohľadu a ďalšie zmeny prechodných ustanovení. Okrem toho schválená novela upravuje viacero ďalších predpisov, ktoré v pôvodnej predlohe vôbec neboli alebo boli upravené v užšom rozsahu.

3. ČO JE STAVBA: ZMONTOVANÝ VÝROBOK, OPLOTENIE, GARÁŽ A REKLAMNÁ KONŠTRUKCIA

Nové znenie ust. § 2 Stavebného zákona **presnejšie vymedzuje pevné spojenie so zemou**. Za takéto spojenie sa považuje okrem základových pásov, dosiek a hĺbkových základov **aj upevnenie pomocou strojných súčiastok alebo zvaru o pevný základ, použitie zemných skrutiek či ukotvenie lanami s kotvou**. Novela osobitne definuje „zmontovaný výrobok“, teda zariadenie, konštrukciu alebo výrobok, ktorý plní účel stavby, dovezie sa na miesto osadenia a pevne sa spojí so zemou.

Nie každá mobilná alebo prefabrikovaná konštrukcia je automaticky mimo stavebného režimu. Rozhodujú jej účel, technické prevedenie a spôsob osadenia. Typicky môže ísť o modulový objekt, výrobcom dodaný prístrešok alebo rekreačný objekt. Naopak samotná hnuteľná vec bez znakov stavby nepodlieha Stavebnému zákonu iba preto, že je určitý čas umiestnená na pozemku. Osobitná časť dôvodovej správy zdôrazňuje práve rozdiel medzi pevne osadeným výrobkom a hnuteľnou vecou.

Pri drobných stavbách zostávajú v príslušnej kategórii najmä **prízemné stavby alebo zmontované výrobky so zastavanou plochou najviac 50 m² a výškou najviac 5 m**, ak spĺňajú aj ostatné zákonné predpoklady. Patria sem napríklad kôlne, sauny, prístrešky alebo garáže. Mení sa formulácia týkajúca sa oplotení a spresňuje sa režim informačných konštrukcií s informačnou plochou najviac 20 m². Pre zaradenie informačnej konštrukcie medzi stavby je pritom podstatné pevné spojenie so zemou.

Dôležité je výslovné **vylúčenie budov určených na obchod a služby z kategórie drobných stavieb**, a to aj pri malých rozmeroch. Zákonodarca vychádza z predpokladu, že prevádzky prístupné verejnosti môžu vyžadovať prísnejšie preverenie požiarnej bezpečnosti, hygienických požiadaviek alebo bezbariérového prístupu. Malý predajný objekt tak nemožno automaticky povoľovať rovnako ako záhradný sklad iba na základe výmery.

Novela tiež zavádza členenie na **pozemné stavby, zahŕňajúce budovy a ostatné pozemné stavby, a inžinierske stavby**. Medzi ostatné pozemné stavby môžu patriť napríklad prístrešky, altánky alebo spevnené plochy, ktoré nespĺňajú znaky budovy. Spresnenie má význam pri výbere povoľovacieho

postupu, zápise a popise stavby, ale aj pri súvisiacich daňových predpisoch.

4. OHLASOVANIE: KEDY POSTAČUJE JEDNODUCHŠIA DOKUMENTÁCIA

Jednou z prakticky najvýznamnejších úprav je **zjednodušenie podkladov pri vybraných ohlasovaných prácach**. Podľa nového § 9 ods. 4 pri **drobnej stavbe, ktorá nie je budovou**, pri stavebných úpravách bez zásahu do nosnej konštrukcie a pri vonkajších úpravách postačuje zjednodušené grafické znázornenie, prípadne montážna dokumentácia výrobcu. Ustanovenie § 34 ods. 6 súčasne ustanovuje výnimku z tam uvedenej požiadavky na vypracovanie projektu pre takéto prípady.

Praktickým príkladom môže byť jednoduchá vonkajšia úprava pozemku alebo prístrešok, ktorý má znaky drobnej stavby, ale nie budovy. **Zjednodušenie dokumentácie neznamená automatické oslobodenie od ohlásenia**. Stavebník musí samostatne posúdiť, či konkrétny zámer spadá medzi práce bez povolenia a bez ohlásenia, medzi ohlasované práce alebo medzi práce vyžadujúce rozhodnutie o stavebnom zámere. Rozhodujú podmienky § 18 a povaha či umiestnenie stavby, nie samotná jednoduchosť projektu.

Prakticky významné je aj to, kto smie podklady pripraviť. Nový **§ 34 ods. 6** pre tieto presne vymedzené prípady vylučuje požiadavku podľa § 34 ods. 5 na spracovanie projektu stavby na ohlásenie tam uvedenou odborne kvalifikovanou osobou. Ako vysvetľuje osobitná časť dôvodovej správy, **pri nebudovových drobných stavbách môže postačiť situačný výkres na podklade katastrálnej mapy**, jednoduché grafické zobrazenie a technický opis, pri zmontovanom výrobku dokumentácia od výrobcu. Nejde však o výnimku zo všetkých technických, bezpečnostných a osobitných odborných požiadaviek.

Novela prepracúva § 18 ods. 3 až 5 a upravuje okruh prác podliehajúcich ohláseniu. Výslovne uvádza napríklad niektoré **zariadenia na výrobu elektriny, tepla a chladu z obnoviteľných zdrojov podľa výkonových hraníc**, exteriérové nabíjacie stanice, určité podzemné stavby osadené ako zmontované výrobky či údržbu, ktorá môže ovplyvniť stabilitu, požiarnu bezpečnosť alebo životné prostredie. Špecifické pravidlá platia aj pri kultúrnych pamiatkach, pamiatkových územiach a chránených územiach.

Pri zariadeniach obnoviteľných zdrojov zákon rozlišuje aj to, či ide o stavebnú úpravu. Pre zariadenia na výrobu tepla alebo chladu a elektriny pri stavebnej úprave výslovne uvádza výkonové pásmo **od 50 do 300 kW vrátane**; pre výrobu elektriny mimo stavebnej úpravy pásmo **od 50 do 100 kW vrátane**. Tieto údaje nemožno interpretovať izolovane: pri konkrétnom zariadení sa posudzuje celá povaha prác a uplatniteľnosť ostatných predpisov, napríklad požiarnej bezpečnosti alebo energetiky.

Pri informačných konštrukciách novela rozlišuje aj menšie informačné plochy. Podľa § 18 ods. 5 písm. h) možno za splnenia ďalších zákonných podmienok umiestniť informačnú konštrukciu, ktorej najväčšia informačná plocha má veľkosť **do 1,2 m²**, bez rozhodnutia o stavebnom zámere a bez ohlásenia. To treba odlíšiť od klasifikácie drobnej stavby podľa § 2, ktorá pracuje s hranicou informačnej plochy 20 m²; ide o **dva odlišné právne testy**.

Pri ohlásení zostáva dôležitá aj ochrana práv tretích osôb. Ak správny orgán z predložených podkladov zistí, že práce zasiahnu práva inej osoby alebo je potrebné určiť podmienky realizácie, **oznámi stavebníkovi s uvedením dôvodov**, že stavebné práce možno uskutočniť až na základe rozhodnutia o stavebnom zámere a overenia projektu stavby (**§ 63 ods. 5**). Zásah do práva tretej osoby sa však na tento účel nepovažuje za dotknutie práva, ak vyplýva z osobitného predpisu. Ohlásenie preto nie je prostriedkom na obídenie zákonných práv suseda.

5. STARŠIE NEPOVOLENÉ STAVBY: LEHOTA DO KONCA ROKU 2040

Novela v § 84 ods. 7 písm. a) a b) nahrádza pôvodnú lehotu na podanie žiadosti 31. marca 2029 novým dátumom **31. decembra 2040**. Predĺženie sa týka **dvoch odlišných prechodných postupov** podľa predpisov účinných do 31. marca 2025: **(i)** preskúmania spôsobilosti existujúcej stavby na užívanie, ak spĺňa zákonné podmienky, **a (ii)** konania o dodatočnom povolení stavby postavenej do 31. marca 2025, pri ktorej nemožno použiť prvý postup. Nejde o plošné predĺženie všetkých stavebných lehôt a výber postupu musí zodpovedať právnemu aj skutkovému stavu konkrétnej stavby.

Pre vlastníka staršej nepovolenej nehnuteľnosti je predĺženie lehoty významné, pretože môže poskytovať dlhší čas na zhromaždenie dokumentácie a využitie zákonom pripusteného postupu. **Nejde však o generálnu amnestiu a samotné uplynutie času stavbu nezlegalizuje.** Podstatné sú podmienky konkrétneho konania, splnenie technických a verejnoprávnych požiadaviek a preukázanie, že stavba môže byť podľa zákona povolená alebo uznaná za spôsobilú na užívanie.

Nový § 84a ods. 3 zároveň výslovne oddeľuje dodatočné povoľovanie podľa starého § 88a zákona č. 50/1976 Zb. pre nepovolené práce vykonané do

31. marca 2025. Ak žiadateľ nepredloží podklady preukazujúce súlad s verejnými záujmami, stavebný úrad má postupovať ustanoveným spôsobom a o zastavení konania informovať stavebný inšpektorát. **Vlastník preto musí mať dôkazy nielen o veku stavby, ale aj o jej právnej a technickej prípustnosti.**

6. NOVÝ REŽIM PRE NEPOVOLENÉ PRÁCE OD APRÍLA 2025 DO DECEMBRA 2026

Schválené znenie nad rámec vládneho návrhu vkladá do § 18 ods. 2, § 50, § 56 až 61 a ďalších ustanovení **osobitný mechanizmus dodatočného povolenia vybraných nepovolených stavebných prác**. Vzťahuje sa na práce uskutočnené **po 31. marci 2025 do 31. decembra 2026** bez overeného projektu stavby alebo v rozpore s ním, iba ak ich výsledok patrí do zákonom vymedzených kategórií. Patrí sem najmä **(i)** určitá zmena dokončenej stavby, **(ii)** stavebná či terénna úprava **a (iii)** súvisiaca doplnková stavba; osobitnú skupinu tvoria určité konštrukcie súvisiace s významnou investíciou.

Rozsah možného dodatočného povolenia je taxatívne obmedzený. Nový § 60 ods. 4 počíta predovšetkým so zmenami dokončenej jednoduchej stavby, ktoré nadväzujú na legálnu hlavnú stavbu, s vybranými príslušnými drobnými stavbami, spevnenými plochami, prístupovými komunikáciami a technickou infraštruktúrou, prípadne s ustanoveným prípadom významnej investície. Zároveň § 60 ods. 5 výslovne vylučuje dodatočné povolenie informačnej konštrukcie podľa tohto režimu. Základná myšlienka je umožniť riešiť konkrétne nedostatky z prechodného obdobia, nie povoliť akúkoľvek novostavbu zrealizovanú bez zákonného postupu.

Stavebník má k žiadosti priložiť **dokumentáciu skutočného zhotovenia stavby**, a ak nie je dokončená alebo sú potrebné ďalšie úpravy, aj projekt jej dokončenia alebo úpravy (§ 50 ods. 3). Správny orgán vykoná miestnu obhliadku a preskúma splnenie zákonných predpokladov. Ak podmienky nie sú splnené, žiadosť zamietne. Dodatočné povolenie nezakladá vlastnícke právo k cudziemu pozemku, nenahrádza potrebné stanoviská či súhlasy podľa osobitných predpisov a nevylučuje zodpovednosť za priestupok alebo správny delikt.

Osobitne dôležité je pravidlo § 57 ods. 6: **samotným podaním žiadosti nevzniká oprávnenie pokračovať v nepovolených prácach**. Do právoplatného skončenia konania možno uskutočniť **len nevyhnutné zabezpečovacie práce** nariadené podľa zákona. Vlastník, ktorý chce využiť nové ustanovenia, by preto nemal pokračovať vo výstavbe s očakávaním, že podanie žiadosti automaticky „prekryje“ predchádzajúcu nezákonnosť.

Ak je nepovolená stavba dodatočne povolená, správny orgán v rozhodnutí schváli jej už zhotovenú časť a **určí podmienky a lehotu** na dokončenie alebo vykonanie potrebných úprav (**§ 60 ods. 6**). Ak stavba podlieha kolaudácii, užívať ju možno až po vydaní kolaudačného osvedčenia. V praxi je nevyhnutné odlíšiť tento nový, vecne a časovo obmedzený režim od prechodného riešenia stavieb zhotovených pred 1. aprílom 2025.

Ak sa už začalo konanie o odstránení nepovolenej stavby, nový § 74 ods. 9 vyžaduje najprv výzvu vlastníkovi, aby v lehote **najmenej 60 dní** preukázal podanie žiadosti o dodatočné povolenie. Ak ju preukáže, stavebný inšpektorát preruší konanie o odstránení do právoplatného skončenia povoľovacieho konania. Pri úspešnom dodatočnom povolení konanie zastaví, inak v ňom pokračuje. Tým nie je dotknutá možnosť nariadiť neodkladné zabezpečovacie opatrenia. Ide o **procesnú ochranu, nie o záruku legalizácie**.

7. PREROKOVANIE STAVEBNÉHO ZÁMERU A OVERENIE PROJEKTU

Novela potvrdzuje, že stavebník môže pri prerokovaní predložiť **projektovú dokumentáciu stavebného zámeru alebo už projekt stavby v podrobnejšom rozsahu**. Ak je projekt stavby priložený k žiadosti a z rozhodnutia o stavebnom zámere nevyplýva potreba jeho dopracovania, správny orgán ho môže po právoplatnosti rozhodnutia overiť. Tým sa pri vhodne pripravených zámeroch obmedzuje duplicitné spracovanie a prerokúvanie dokumentácie.

Doplnený § 65 ods. 5 určuje **30-dňovú lehotu na overenie projektu stavby**. Osobitne sa spresňuje postup pri záväzných stanoviskách dotknutých orgánov a záväzných vyjadreniach dotknutých právnických osôb. Nové znenie § 21 ods. 15 a § 22 ods. 6 upravuje postup, keď obsah takéhoto stanoviska či vyjadrenia namieta stavebník alebo iný účastník v odvolaní proti rozhodnutiu o stavebnom zámere.

Pre investora je podstatné plánovať dokumentáciu už na začiatku konania a posúdiť, či jej vyššia rozpracovanosť môže skrátiť následnú fázu. **Tridsaťdňová lehota na overenie projektu nie je totožná s lehotou na celé povoľovacie konanie.** Stavebník musí naďalej počítať aj s doručovaním, záväznými stanoviskami, nápravou nedostatkov a prípadnými opravnými prostriedkami.

Pri odchýlkach počas výstavby novela zároveň spresňuje § 43 ods. 2: vybrané zmeny možno riešiť záznamom v projekte a pri kontrolnej prehliadke

len v zákonných medziach, najmä ak sa nezasiahne do **práv vlastníka pozemku či stavby** nad pôvodne povolený rozsah, alebo je predložený jeho overený súhlas. Lehota na odsúhlasenie príslušnej zápisnice sa z pôvodných troch dní upravuje na **sedem pracovných dní** (§ 43 ods. 3). Stavebník preto nesmie každú odchýlku od projektu považovať iba za technickú opravu.

8. KOLAUDÁCIA: ETAPY, BEZPEČNÝ PRÍSTUP A DOKLADY

Nové znenie ust. § 66 **presnejšie určuje okruh stavieb a prác podliehajúcich kolaudácii a spresňuje prílohy žiadosti**. Namiesto doterajšieho samostatného záverečného stanoviska stavbyvedúceho sa v príslušnom rozsahu vyžaduje **zápis o odovzdaní a prevzatí stavby s vyhlásením zhotoviteľa o súlade s overeným projektom**. Zmena má obmedziť duplicitu dokumentov, ale nezbavuje zhotoviteľa povinnosti skutočný stav pravdivo zdokumentovať.

Podľa doplneného § 66 ods. 5 sa pri kolaudácii nemusí posudzovať dokončenosť vyvolaných úprav alebo prístupových stavieb, **ak neboli podmienkou pôvodného rozhodnutia a je preukázané bezpečné užívanie i bezpečný prístup a príjazd**. Aj ak dokončenie bolo v rozhodnutí podmienkou, správny orgán môže za výslovne stanovených predpokladov od jej splnenia na účely kolaudácie upustiť. Táto možnosť však nie je právnym nárokom na kolaudáciu nebezpečne prístupného objektu.

Dopĺňa sa možnosť **kolaudovať samostatnú etapu stavby alebo súboru stavieb**, ak je spôsobilá na bezpečné a samostatné užívanie a má zabezpečený bezpečný prístup a príjazd, a to aj existujúcou komunikáciou alebo komunikáciou v predčasnom užívaní. Praktický význam sa prejaví napríklad pri obytných súboroch, väčších polyfunkčných projektoch alebo pri etapovom odovzdávaní častí objektu.

Kolaudačné osvedčenie sa podľa § 67 výslovne označuje za doklad o kolaudácii a schválená novela stanovuje, že **proti nemu nie je možné podať odvolanie**. Pri kolaudácii sa upravuje postavenie vlastníka stavby a pozemku, ktorí nie sú stavebníkmi. Pre kupujúceho novostavby preto zostáva kľúčové preveriť existenciu kolaudačného osvedčenia a povolený účel jej užívania; samotné fyzické dokončenie stavby nepostačuje.
Osobitná časť dôvodovej správy vysvetľuje aj procesné postavenie vlastníkov. Účastníkom kolaudačného konania je stavebník; vlastník stavby alebo pozemku, ktorý nie je stavebníkom, má **postavenie zúčastnenej osoby** (§ 66), teda nie všetky práva účastníka konania. Ak sa skutočne zhotovená stavba odlišuje od stavebného zámeru a stavebník nie je vlastníkom pozemku alebo stavby, novela vyžaduje aj **doklad o jeho práve k dotknutej nehnuteľnosti**. Podľa dôvodovej správy zostáva možná ochrana vlastníckych práv osobitnými právnymi prostriedkami, hoci proti samotnému kolaudačnému osvedčeniu nemožno podať odvolanie.

9. ZMENA ÚČELU UŽÍVANIA STAVBY A DOČASNÉ STAVBY

Nové úplné znenie ust. § 68 podrobnejšie upravuje **zmenu účelu stavby alebo jej časti**, zmenu technických a prevádzkových parametrov s významným dopadom na okolie, bezpečnosť alebo životné prostredie a tiež zmenu doby trvania dočasnej stavby. Vo všeobecnosti ide o zmeny vyžadujúce rozhodnutie príslušného správneho orgánu; pri ohlasovaných stavbách sú ustanovené osobitné oznamovacie a povoľovacie postupy.

Z praktického hľadiska je v tomto ustanovení dôležitá výnimka: **zmena spôsobu používania nebytového priestoru nemusí byť zmenou v užívaní stavby**, ak zostane zachovaný pôvodný účel, nedôjde k zmene podlahovej plochy ani k zhoršeniu vplyvov na okolie a bezpečnosť vrátane protipožiarnej bezpečnosti. Nie každá zmena obchodného konceptu teda vyvolá stavebné konanie; rozhodujú reálne účinky činnosti, povolený účel a splnenie zákonných kritérií.

Zmena času trvania dočasnej stavby sa povoľuje rozhodnutím o zmene v užívaní, pričom **žiadosť treba podať pred uplynutím povoleného času trvania**. Schválené znenie zároveň ustanovuje, že obmedzenie času trvania sa nevzťahuje na informačnú konštrukciu, ktorá slúži ako označenie budovy alebo prevádzky. Majitelia dočasných objektov by si preto mali včas skontrolovať platnosť pôvodného rozhodnutia.

10. SILNEJŠÍ ŠTÁTNY STAVEBNÝ DOHĽAD A UPRAVENÉ SANKCIE

Novela spresňuje oprávnenia stavebných inšpektorov, ich postup pri zisťovaní nedostatkov a komunikáciu so stavebníkmi, vlastníkmi a zhotoviteľmi. **Stavebný inšpektor je pri začatí kontroly na mieste povinný preukázať sa služobným preukazom.** Nové ustanovenia umožňujú za zákonných podmienok vyhotovovať fotodokumentáciu, zvukové alebo audiovizuálne záznamy v nevyhnutnom rozsahu na zdokumentovanie skutkového stavu alebo zabezpečenie dohľadu. Kontrolovanú osobu musí o použití prostriedkov vopred informovať.

Súčasne sa stanovujú pravidlá účelového použitia, uchovávania a zabezpečenia záznamov. Inšpektor môže vyžadovať preukázanie totožnosti a

oprávnenia osôb na mieste, spíše zápisnicu o zistených nedostatkoch a môže uložiť lehotu na ich odstránenie. **Praktický dosah majú aj oznamy stavebných úradov inšpektorátom**, napríklad pri nepovolených stavbách, zastavení konania o spôsobilosti stavby alebo zamietnutí dodatočného povolenia.

Zmeny dohľadu sa netýkajú len nových stavieb. Podľa § 84a ods. 2 sa postupy štátneho stavebného dohľadu podľa novej úpravy primerane použijú **aj na stavby povoľované, zhotovované alebo užívané podľa predpisov účinných do 31. marca 2025**. Osobitná časť dôvodovej správy vysvetľuje tento krok snahou o **jednotný dohľad** nad staršími aj novšími stavbami. Vlastník preto nemôže predpokladať, že na starú stavbu sa pri dnešnej kontrole automaticky uplatnia staré kontrolné postupy.

Schválený zákon ďalej precizuje skutkové podstaty priestupkov a správnych deliktov. Postihuje okrem iného pokračovanie v prácach bez potrebných oprávnení, nerešpektovanie pokynov inšpektorátu, neoprávnené užívanie alebo zmenu účelu stavby a stavebné práce v chránených územiach či na pozemkoch, ktoré nie sú určené na zastavanie. Pri vybraných priestupkoch sa **doterajšia suma 30 eur nahrádza sumou 300 eur, resp. 100 eur**; presná výška sankcie závisí od príslušnej skutkovej podstaty. Zavádzajú sa aj sankcie pre osoby vykonávajúce stavebný dozor (300 až 1 000 eur) a stavbyvedúcich (300 až 3 000 eur) pri neplnení ich povinností.

11. ĎALŠIE ZMENY DÔLEŽITÉ PRE PODNIKATEĽOV A VLASTNÍKOV

Keďže sa mení právne vymedzenie niektorých druhov stavieb, schválená novela zasahuje aj do **zákona o dani z príjmov a zákona o miestnych daniach**. Pre podnikateľov je relevantné nové prechodné ustanovenie § 52zzzn zákona č. 595/2003 Z. z.: po 31. decembri 2026 sa pri stavbách s novo vymedzeným charakterom uplatní nový režim a v prípade zmeny odpisovej skupiny či metódy sa zohľadní aj pri majetku odpisovanom pred rokom 2027, pričom **už uplatnené odpisy sa spätne neupravujú**. Vhodná je preto kontrola zatriedenia nehnuteľností a evidencie dlhodobého majetku.

Pri miestnych daniach nové ustanovenie § 104t určuje, že ak daňová, poplatková alebo oznamovacia povinnosť vznikla do 31. decembra 2026, postupuje sa podľa predpisov platných do tohto dátumu. **Zmena pojmov v stavebnom práve môže ovplyvniť aj daňovú klasifikáciu majetku**, neznamená však automatické zvýšenie miestnej dane u každého vlastníka. Konkrétny dosah treba posúdiť podľa druhu stavby, miestneho všeobecne záväzného nariadenia a pravidiel príslušnej dane.

Osobitne pri reklamných a informačných konštrukciách nový § 26 ods. 15 zákona o dani z príjmov výslovne stanovuje ich zaradenie na účely daňových odpisov do **odpisovej skupiny 4**, ak ide o informačnú konštrukciu považovanú podľa Stavebného zákona za drobnú alebo jednoduchú stavbu. Osobitná časť dôvodovej správy odôvodňuje toto pravidlo právnou istotou daňovníkov. Pri stavebných úpravách zároveň spresňuje **rozlíšenie technického zhodnotenia a nákladov na opravu či udržiavanie**. Pre firmy je preto vhodné preveriť daňové odpisy i správne účtovné zaradenie konkrétneho majetku.

Do výsledného znenia sa dostali aj ustanovenia, ktoré neboli súčasťou pôvodnej vládnej verzie: **napríklad úpravy zákona o ochrane pred požiarmi, ochrany verejného zdravia, pravidiel pre strategické investície, odloženie termínov v oblasti dotácií na rozvoj bývania a Štátneho fondu rozvoja bývania z roku 2027 na rok 2028 či spresnenia pri elektronických komunikáciách**.

V oblasti požiarnej ochrany schválená novela mení najmä § 9 a § 25 zákona č. 314/2001 Z. z. Riešenie protipožiarnej bezpečnosti môže tvoriť súčasť projektovej dokumentácie v rôznej podrobnosti vrátane zjednodušenej dokumentácie (pasportu stavby); vlastník musí pri zmene užívania, údržbe alebo stavebných úpravách **predchádzať zníženiu protipožiarnej bezpečnosti**. Pri drobných, jednoduchých a ohlasovaných stavbách sa zároveň osobitne vymedzuje rozsah štátneho požiarneho dozoru a výnimky, ktoré budú určené vykonávacím predpisom. Zjednodušený stavebný režim teda **neznamená automatické vylúčenie požiarnych požiadaviek**.

Pri strategických investíciách je z hľadiska vlastníkov zásadná zmena § 8 zákona č. 142/2024 Z. z., ktorá bola prijatá až vo výslednom znení. Návrh dohody o prevode alebo obmedzení vlastníckeho práva sa doručuje spravidla elektronicky do aktivovanej schránky, inak do vlastných rúk poštou; zákon upravuje sedemdňovú úložnú alebo odbernú lehotu. Ak vlastník návrh písomne neprijme **do 15 dní od doručenia**, považuje sa za odmietnutý a môže nasledovať postup podľa § 11. **Mlčanie preto neznamená súhlas s prevodom**, ale môže urýchliť ďalší postup smerujúci k obmedzeniu alebo vyvlastneniu vlastníckeho práva za zákonných podmienok. Toto osobitné pravidlo nemožno zamieňať so všeobecným stavebným povoľovaním.

Osobitný režim elektronických komunikácií ustanovuje za splnenia zákonných predpokladov výnimku z rozhodnutia o stavebnom zámere aj z

ohlásenia pre určité krátke telekomunikačné prípojky, vedenia a malé stavby. Zákon zároveň **odkladá vybrané ustanovenia zákona č. 292/2025 Z. z. z 1. decembra 2026 na 1. júla 2027**. Ide o samostatnú časť účinnú už od 15. novembra 2026.

12. PRAKTICKÉ ODPORÚČANIA A ZÁVER

Vlastníkovi rodinného domu alebo pozemku odporúčame pred zhotovením garáže, prístrešku, oplotenia či umiestnením zmontovaného výrobku overiť jeho zákonnú kategóriu, podmienky pevného spojenia so zemou a konkrétny režim podľa § 18. Pri stavebných úpravách bez zásahu do nosných konštrukcií môže byť dokumentácia jednoduchšia, vždy však treba zohľadniť aj ochranu práv susedov a prípadné osobitné režimy pamiatkovej alebo územnej ochrany.

Osoby so staršími nepovolenými stavbami by mali rozlíšiť dátum zhotovenia a dostupné formy nápravy. Stavby do 31. marca 2025 podliehajú osobitným prechodným ustanoveniam, pri vybraných prácach od 1. apríla 2025 do 31. decembra 2026 sa od 1. januára 2027 otvára výslovne obmedzený režim dodatočného povoľovania. Ani jeden z nich nesľubuje automatické povolenie a neodstraňuje vlastnícke či susedské spory.

Developerom a podnikateľom odporúčame preveriť možnosti etapovej kolaudácie, projektovanie bezpečného prístupu, pravidlá zmeny účelu užívania, povinnosti zhotoviteľa pri odovzdaní stavby a daňové dôsledky novej klasifikácie. Zmena právnej úpravy môže zjednodušiť niektoré postupy, no zároveň posilňuje požiadavky na preukázanie bezpečnosti, dokumentácie a súladu skutočne zhotovenej stavby s rozhodnutiami.

Publikované dňa 31.10.2026.

ZÁKON O ZODPOVEDNOSTI ZA ŠKODU SPÔSOBENÚ VADNÝM VÝROBKOM

1. ABSTRAKT

Zákon č. 242/2026 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú vadným výrobkom (ďalej len „nový zákon“) schválila Národná rada Slovenskej republiky **17. septembra 2026**. Účinnosť nadobudne **9. decembra 2026** a týmto dňom nahradí doterajší zákon č. 294/1999 Z. z. Nový predpis transponuje smernicu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/2853 a aktualizuje pravidlá náhrady škody tak, aby zodpovedali digitálnym výrobkom, prepojeným zariadeniam, umelej inteligencii a modernej organizácii dodávateľských reťazcov.

Pre poškodených sú osobitne dôležité rozšírenie predmetu ochrany aj na lekársky uznané poškodenie psychického zdravia a na zničenie či poškodenie súkromných údajov, nový mechanizmus sprístupňovania dôkazov, zákonné domnienky uľahčujúce dokazovanie a dlhšia lehota na uplatnenie nároku pri neskoro sa prejavujúcich zdravotných následkoch. Významnou zmenou je aj rozšírený okruh osôb, od ktorých možno pri splnení zákonných podmienok požadovať náhradu.

Pre výrobcov, dovozcov, distribútorov, poskytovateľov softvéru a online platformy znamená nová úprava potrebu posúdiť zmluvné a interné procesy, dokumentáciu bezpečnosti výrobkov, riadenie softvérových aktualizácií, sledovateľnosť dodávateľského reťazca a pripravenosť na dokazovanie v prípadnom súdnom spore. Nejde však o všeobecný nový nárok na vrátenie kúpnej ceny každého nefunkčného výrobku: predmetom zákona je **náhrada škody spôsobenej vadnosťou výrobku**, nie samotná reklamácia vady.

2. PREČO SA PRIJAL NOVÝ ZÁKON A ČO SA SCHVÁLILO

Doterajší zákon č. 294/1999 Z. z. vychádzal z európskej smernice 85/374/EHS prijatej ešte v roku 1985. Ako vysvetľuje všeobecná časť dôvodovej správy, nový zákon transponuje smernicu (EÚ) 2024/2853 a reaguje na technologický a hospodársky vývoj, obehové hospodárstvo a judikatúru Súdneho dvora Európskej únie. Jeho cieľom je **účinná ochrana poškodených a súčasne právna istota hospodárskych subjektov**. Ide o režim objektívnej zodpovednosti, v ktorom sa spravidla nevyžaduje dokazovanie zavinenia výrobcu; musia však byť splnené zákonné predpoklady nároku.

3. KOMU ZÁKON POSKYTUJE OCHRANU

Podľa ust. § 1 a § 3 nový zákon upravuje **zodpovednosť za škodu spôsobenú fyzickej osobe**. Uplatní sa teda nielen pri typickom spotrebiteľskom nákupe, ale podľa povahy škody môže chrániť aj fyzickú osobu, ktorá zároveň podniká. **Právnické osoby samy osebe nie sú poškodenými oprávnenými podľa tohto osobitného zákona**, hoci ich právne postavenie pri náhrade škody môže byť posúdené podľa iných predpisov.

Právo na náhradu škody podľa nového zákona nevylučuje uplatňovanie nárokov podľa ďalších zodpovednostných režimov. Ustanovenie § 3 ods. 2 spolu s dôvodovou správou pripomína, že podľa okolností môže prichádzať do úvahy aj Občiansky zákonník alebo osobitné právne predpisy. **Nároky z vadného plnenia a reklamácie** treba preto rozlišovať od samostatného práva na náhradu následnej škody spôsobenej nebezpečným výrobkom.

4. ČO SA PO NOVOM POVAŽUJE ZA VÝROBOK

Podľa pôvodného § 2 zákona č. 294/1999 Z. z. sa výrobkom rozumela najmä hnuteľná vec vrátane jej súčasti alebo príslušenstva; zákon osobitne uvádzal elektrinu a plyn určené na spotrebu. **Nový § 2 písm. a) výslovne zahŕňa aj softvér, digitálny výrobný súbor, suroviny a elektrinu**, a to popri hnuteľných veciach, ktoré sú súčasťou iných hnuteľných alebo nehnuteľných vecí alebo sú s nimi prepojené.

Dôvodová správa uvádza operačné systémy, firmvér, aplikácie a systémy umelej inteligencie. Softvér môže byť samostatným výrobkom alebo súčasťou iného výrobku a jeho právne posúdenie nezávisí výlučne od toho, či bol dodaný na fyzickom nosiči, stiahnutím alebo prostredníctvom siete. **Digitálny výrobný súbor predstavuje napríklad súbor pre automatizovanú výrobu súčiastky na 3D tlačiarni.** Ak je takýto súbor vadný a spôsobí zákonom uznanú škodu, nový režim môže byť relevantný aj bez tradičnej fyzickej výroby u dodávateľa súboru.

Nový zákon osobitne rozlišuje **komponent** a **súvisiacu službu**: ide napríklad o digitálnu funkciu integrovanú s výrobkom, bez ktorej by aspoň jedna jeho funkcia nefungovala. Dôvodová správa

spomína dátové služby navigácie, monitorovanie zdravotných údajov či reguláciu teploty inteligentnej chladničky. Neznamená to však, že každá služba na internete je automaticky výrobkom alebo súvisiacou službou; rozhoduje prepojenie s konkrétnym výrobkom a podmienky zákona.

Z pôsobnosti zákona je podľa ust. § 1 ods. 2 písm. a) výslovne vylúčený **slobodný softvér s otvoreným zdrojovým kódom vyvinutý alebo dodaný mimo obchodnej činnosti**. Ako vysvetľuje dôvodová správa, rozhodujúca nie je sama existencia otvoreného zdrojového kódu, ale nekomerčná povaha poskytnutia. Samostatnú výnimku predstavujú jadrové škody pokryté príslušným osobitným režimom.

5. ČO JE VADNÝ VÝROBOK: NIE LEN FUNKČNOSŤ, ALE BEZPEČNOSŤ

Pôvodný § 3 zákona č. 294/1999 Z. z. vychádzal z bezpečnosti, ktorú bolo možné od výrobku odôvodnene očakávať vzhľadom na jeho prezentáciu, predpokladané použitie a čas uvedenia do obehu. Nový § 5 toto kritérium zachováva a rozpracúva: **výrobok je vadný, (i) ak nezabezpečuje bezpečné používanie, ktoré možno od neho dôvodne očakávať alebo (ii) ktoré požadujú osobitné predpisy**. Vadnosť v tomto zmysle nemožno automaticky stotožniť s bežnou funkčnou poruchou.

Pri posudzovaní sa prihliada na **všetky okolnosti**, **najmä (i)** označenie, **(ii)** dizajn, **(iii)** technické vlastnosti, **(iv)** pokyny na používanie a údržbu, **(v)** rozumne predvídateľné použitie, **(vi)** kybernetickú bezpečnosť, **(vii)** vzájomné pôsobenie prepojených výrobkov, **(viii)** upozornenia a stiahnutie výrobkov z trhu, **(ix)** osobitné potreby zraniteľných používateľov **a (x)** schopnosť výrobku učiť sa či získavať nové vlastnosti. Dôležitá je tiež otázka, či výrobok spĺňa svoju bezpečnostnú funkciu – napríklad dymový hlásič určený na ochranu pred požiarom.

Dôvodová správa osobitne vysvetľuje, že pri rozumne predvídateľnom používaní možno zohľadniť aj určité predvídateľné nesprávne správanie používateľa. **Samotné uvedenie upozornenia alebo výpočtu rizík nemusí napraviť nebezpečnú konštrukciu výrobku**. Na druhej strane podľa § 5 ods. 3 samotný fakt, že sa neskôr predáva lepší model alebo bola vydaná aktualizácia, ešte nepreukazuje vadnosť staršieho modelu.

Pre podnikateľov je prakticky dôležité, že podľa § 5 ods. 2 písm. e) sa pri produktoch pod kontrolou výrobcu aj po predaji prihliada na **čas, keď výrobok opustil kontrolu výrobcu**. V oblasti pripojených zariadení, umelej inteligencie a kybernetickej bezpečnosti môže byť preto relevantné fungovanie výrobku počas jeho ďalšej digitálnej podpory.

6. AKÉ DRUHY ŠKODY SA NAHRÁDZAJÚ

Podľa § 4 ods. 1 sa nárok týka škody spočívajúcej v **usmrtení alebo poškodení zdravia vrátane lekársky uznaného poškodenia psychického zdravia**, v poškodení alebo zničení majetku, ako aj v zničení alebo poškodení údajov. Ustanovenie § 4 ods. 2 výslovne zachytáva majetkovú aj nemajetkovú škodu vyplývajúcu z týchto zákonom uvedených následkov.

Pri majetku sa nehradí škoda na samotnom vadnom výrobku ani na výrobku poškodenom jeho vadným komponentom za podmienok § 4 ods. 1 písm. b). Z náhrady je zároveň vylúčený majetok používaný **výlučne** na podnikanie alebo výkon povolania. Ak je napríklad predmet používaný súkromne aj pracovne, zmysel zákonného výrazu „výlučne“ je iný ako pri výlučne profesionálnom použití; dôvodová správa výslovne pripúšťa ochranu pri zmiešanom súkromnom a profesijnom využití. Vždy však treba individuálne posúdiť ostatné podmienky nároku.

Pri údajoch sa náhrada podľa § 4 ods. 1 písm. c) týka ich zničenia alebo poškodenia, nie každého úniku alebo neoprávneného prístupu. Oproti majetku je výnimka prísnejšia: vylúčené sú údaje používané na účely podnikania alebo povolania, teda aj v prípade zmiešaného použitia. Ako vysvetľuje dôvodová správa, môže ísť napríklad o náklady nevyhnutné na obnovenie súkromných dát; ak sa dáta bezplatne obnovia zo zálohy, treba zohľadniť skutočnú existenciu škody.

Dôležitý rozdiel oproti starému zákonu spočíva aj **v rozsahu finančných obmedzení**. Doterajší § 1 ods. 2 viazal náhradu škody na inej veci na prekročenie zákonom určenej hranice (v historickom znení 20 000 Sk), a § 6 ods. 2 obsahoval horný limit zodpovednosti za škody na zdraví alebo živote viacerých poškodených spôsobené rovnakými výrobkami s rovnakou vadou (3 500 miliónov Sk). **Nový zákon tieto osobitné sumové hranice nepreberá**. **Rozsah konkrétnej náhrady sa však vždy posudzuje podľa povahy, preukázania a právne uznateľnosti škody, pri subsidiárnom použití Občianskeho zákonníka.**

7. KTO ZODPOVEDÁ: VÝROBCA NIE JE VŽDY JEDINÝM SUBJEKTOM

Základné pravidlo § 6 ods. 1 zostáva: **zodpovedá výrobca vadného výrobku**. Za výrobcu sa považuje aj osoba, ktorá si dá výrobok vyvinúť alebo vyrobiť alebo ho ponúka pod vlastným menom či ochrannou

známkou. Do úvahy môže prichádzať aj vývojár softvéru alebo poskytovateľ systému umelej inteligencie, pokiaľ spĺňa zákonnú definíciu.

Ak vadnosť spôsobí komponent začlenený do celkového výrobku alebo s ním prepojený **pod kontrolou výrobcu**, zodpovednosť nesie podľa § 6 ods. 2 výrobca celého výrobku aj výrobca komponentu. Podstatný je pritom obsah pojmu kontrola výrobcu podľa § 2 písm. g), vrátane povolených softvérových aktualizácií a modernizácií. Pri komponentoch začlenených mimo kontroly celkového výrobcu môže byť rozhodujúca zodpovednosť samotného výrobcu komponentu.

Ak výrobca celkového výrobku alebo komponentu **nie je usadený v EÚ alebo v štáte EHP**, § 6 ods. 3 dopĺňa ďalších zodpovedných: dovozcu a splnomocneného zástupcu výrobcu, a ak v členskom štáte nie je taký dovozca ani zástupca, poskytovateľa logistických služieb. Nový režim zohľadňuje, že spotrebiteľ nemusí byť schopný účinne vymáhať náhradu iba od vzdialeného výrobcu mimo európskeho priestoru.

Distribútor môže niesť zodpovednosť, ak nie je možné identifikovať žiadny zodpovedný subjekt podľa § 6 ods. 1 až 3 usadený v členskom štáte a distribútor **do jedného mesiaca** od prijatia žiadosti poškodeného neurčí príslušnú osobu ani distribútora, od ktorého výrobok získal. Nejde teda o automatickú zodpovednosť každého obchodníka za akúkoľvek škodu spôsobenú predávaným výrobkom; významná je identifikácia zodpovedného článku dodávateľského reťazca.

Podľa § 6 ods. 5 sa pravidlá pre distribútora za osobitných podmienok môžu vzťahovať aj na **online platformu umožňujúcu spotrebiteľovi uzatvárať zmluvy na diaľku**. Dôvodová správa zdôrazňuje súvislosť s nariadením (EÚ) 2022/2065 o digitálnych službách: nejde o plošnú zodpovednosť každého internetového trhoviska, ale o zákonom vymedzenú situáciu, v ktorej platforma svojou prezentáciou vyvoláva dojem, že výrobok dodáva sama alebo pod svojou kontrolou, a zároveň sa naplnia podmienky jej subsidiárnej zodpovednosti.

8. REPASOVANIE, PODSTATNÉ ZMENY A SOFTVÉROVÉ AKTUALIZÁCIE

Nový § 2 písm. h) zavádza definíciu **podstatnej zmeny výrobku**. V zásade ide o zmenu po uvedení výrobku na trh alebo do prevádzky, ktorá sa považuje za podstatnú podľa bezpečnostných predpisov, prípadne o výrobcom pôvodne nepredpokladanú zmenu výkonu, účelu alebo typu výrobku spojenú so zmenou nebezpečenstva či zvýšením rizika.

Podľa § 6 ods. 6 osoba, ktorá po podstatnej zmene vykonanej **mimo kontroly pôvodného výrobcu** výrobok sprístupní na trhu alebo uvedie do prevádzky, môže niesť zodpovednosť za jeho škodu. Ako vysvetľuje dôvodová správa, ide o reakciu na repasovanie, rekonštrukciu a modernizáciu výrobkov. **Bežná oprava bez podstatnej zmeny** sama osebe nemá vyvolať tento osobitný následok.

Odlišná situácia vzniká pri softvéri alebo súvisiacich službách pod kontrolou výrobcu. § 7 ods. 4 obmedzuje možnosť oslobodiť sa od zodpovednosti poukazom na neskorší vznik vady, ak ju spôsobil softvér, jeho aktualizácia alebo modernizácia, súvisiaca služba, nezabezpečenie bezpečnostnej aktualizácie či podstatná zmena **pod kontrolou výrobcu**. Výrobca pripojeného zariadenia tak nemôže automaticky tvrdiť, že všetky bezpečnostné riziká po predaji sú už vecou používateľa.

Praktický príklad: pokiaľ bezpečnosť inteligentného zariadenia závisí od aktualizácie, ktorú mal podľa okolností pod kontrolou výrobca, jej vadné poskytnutie alebo neposkytnutie môže byť podstatné pri zodpovednosti. Naopak, ak výrobca riadne dodal bezpečnostnú aktualizáciu, ktorú používateľ nenainštaloval, výsledok závisí od konkrétnych okolností a ustanovení o zodpovednosti a spolupôsobení poškodeného.

9. VYLÚČENIE ZODPOVEDNOSTI A ZODPOVEDNOSŤ VIACERÝCH OSÔB

Nové ust. § 7 zachováva v zákonom vymedzenom rozsahu **možnosť zbaviť sa objektívnej zodpovednosti**. Zodpovedná osoba musí príslušné okolnosti preukázať. Môže ísť o to, že výrobok vôbec neuviedla na trh či do prevádzky, že konkrétna vadnosť pravdepodobne neexistovala v relevantnom čase, že vada vznikla pri plnení záväznej zákonnej požiadavky alebo že ju podľa objektívneho stavu vedeckých a technických poznatkov nebolo možné zistiť. Osobitné dôvody zákon uvádza pri výrobcoch komponentov a osobách vykonávajúcich podstatnú zmenu.

Výnimka vývojového rizika sa posudzuje objektívne a so zreteľom na dobu, keď bol výrobok uvedený na trh alebo bol pod kontrolou výrobcu. Na digitálne produkty sa nesmie používať mechanicky: práve pokračujúca kontrola nad softvérom alebo aktualizáciami môže znamenať, že výrobca mal možnosť reagovať na poznané bezpečnostné riziko.

Podľa § 8 **zodpovednosť voči poškodenému nemožno jednostranne ani zmluvne vylúčiť alebo obmedziť**; opačné vyhlásenie či dohoda sú

neplatné. Ak podľa § 6 zodpovedajú **dve alebo viaceré osoby**, zodpovedajú podľa § 9 **spoločne a nerozdielne**. Poškodený teda nemusí v rámci svojho nároku sám rozdeľovať podiely medzi viacerých zodpovedných. Ich vzájomné vyporiadanie sa spravuje príslušnými pravidlami.

Ak k škode prispela **tretia osoba**, zodpovednosť osoby podľa § 6 sa tým podľa § 10 ods. 1 voči poškodenému neznižuje; zostáva otázka prípadného regresu. Odlišne sa posudzuje **spolupôsobenie samotného poškodeného** alebo osoby, za ktorú poškodený zodpovedá: podľa účasti na spôsobení škody môže byť náhrada znížená a pri výlučnom spôsobení škody poškodeným ju poškodený znáša sám.

10. NOVÝ PROCESNÝ NÁSTROJ: SPRÍSTUPNENIE DÔKAZOV

Doterajší zákon č. 294/1999 Z. z. neobsahoval obdobnú osobitnú úpravu povinného sprístupňovania dôkazov v spore. **Ustanovenie § 14 nového zákona** reaguje podľa dôvodovej správy na typickú informačnú nerovnováhu: spotrebiteľ často nepozná výsledky interných skúšok, technickú dokumentáciu, záznamy o softvérových aktualizáciách ani fungovanie zložitých systémov, ktoré má k dispozícii výrobca.

Ak v spore žalobca uvedie skutočnosti a predloží dôkazy dostatočné na podporu dôvodnosti nároku, **súd na jeho návrh uloží žalovanému sprístupniť dôkazy**, ktoré má a ktoré sú podstatné pre rozhodnutie. Zákon priznáva obdobnú možnosť **aj žalovanému voči žalobcovi**, ak preukáže potrebu podkladov na účinnú procesnú obranu. Nejde o neobmedzený nárok získať akékoľvek podnikové dokumenty.

Súd posudzuje **nevyhnutnosť, primeranosť, práva tretích osôb, dôverné informácie a obchodné tajomstvo**. V prípadoch stanovených § 14 ods. 4 môže prijať opatrenia na ochranu dôvernosti informácií, a podľa odseku 5 môže uložiť sprístupnenie v ľahko dostupnej a zrozumiteľnej forme s prihliadnutím na náklady a zaťaženie povinnej strany. Pre poškodeného ide o dôležitú procesnú možnosť, pre firmy o dôvod vytvoriť systém uchovávania technických a bezpečnostných podkladov.

11. DÔKAZNÉ BREMENO A NOVÉ VYVRÁTITEĽNÉ DOMNIENKY

Podľa § 15 ods. 1 naďalej platí, že **žalobca má zásadne preukázať vadnosť výrobku, vznik škody a príčinnú súvislosť**. Zákon teda neruší dôkazné bremeno plošne. Zavádza však **viaceré vyvrátiteľné domnienky**, ktoré môžu podstatne uľahčiť vedenie sporu.

Vadnosť sa predpokladá napríklad vtedy, keď žalovaný nesprístupní súdom požadované podstatné dôkazy, keď žalobca preukáže porušenie bezpečnostných požiadaviek určených na ochranu pred dotknutou škodou alebo keď sa preukáže zjavne nesprávne fungovanie výrobku počas rozumne predvídateľného alebo bežného používania. Príčinná súvislosť sa predpokladá, ak je vadnosť preukázaná a vzniknutá škoda je druhu, ktorý zvyčajne tejto vade zodpovedá.

Významný je aj **§ 15 ods. 4**. **Ak má žalobca pre technickú alebo vedeckú zložitosť mimoriadne ťažkosti preukázať vadu alebo príčinnú súvislosť a zároveň preukáže ich pravdepodobnosť, súd za zákonných podmienok predpokladá vadu, príčinnú súvislosť alebo obe skutočnosti.** Dôvodová správa uvádza ako príklady zložité zdravotnícke pomôcky, strojové učenie či systémy umelej inteligencie. **Žalovaný má právo tieto domnienky vyvrátiť**; neznamenajú preto automatické prisúdenie náhrady v každom technicky komplikovanom prípade.

Pre porovnanie: podľa § 1 pôvodného zákona bolo na poškodenom, aby preukázal vadu, škodu a príčinnú súvislosť bez týchto nových osobitných mechanizmov. **Procesná úprava §§ 14 a 15 patrí medzi najzásadnejšie praktické novinky**, pretože pomáha najmä tam, kde sú rozhodujúce technické podklady takmer výlučne v dispozícii výrobcu.

12. PREMLČANIE A ZÁNIK PRÁVA: TRI, DESAŤ A DVADSAŤPÄŤ ROKOV

Ustanovenie § 12 upravuje trojročnú subjektívnu premlčaciu lehotu. Plynie odo dňa, keď sa poškodený dozvedel alebo sa mohol dozvedieť o vzniku škody, vadnosti výrobku a totožnosti osoby zodpovednej podľa § 6. Oproti starému § 9 ods. 1 sa výslovne pracuje aj s poznaním vadnosti a totožnosťou širšieho okruhu zodpovedných osôb, nie iba výrobcu.

Od premlčania treba odlišovať **zánik práva podľa § 13**. Základná lehota je **desať rokov** od uvedenia vadného výrobku na trh alebo do prevádzky, prípadne od jeho opätovného sprístupnenia či uvedenia do prevádzky po podstatnej zmene. Ak však poškodený pre **oneskorený prejav poškodenia zdravia** nemohol nárok uplatniť v základnej lehote, § 13 ods. 2 ustanovuje **dvadsaťpäťročnú lehotu**.

Dôvodová správa tým reaguje na zdravotné následky, ktoré sa prejavia až po dlhšom čase. **Dvadsaťpäť rokov nie je všeobecnou lehotou pre všetky škody** a rovnako nie je správne zamieňať ju s trojročným premlčaním. Pri každom spore sa

preto musí samostatne určiť relevantný začiatok lehôt aj to, či sa uplatní výnimočný režim oneskorených zdravotných následkov.

13. ROZDIEL OPROTI REKLAMÁCII A KLASICKEJ NÁHRADE ŠKODY

Zákon o zodpovednosti za škodu spôsobenú vadným výrobkom a práva zo zodpovednosti predávajúceho za vady plnenia rieši **odlišné situácie**. Ak kúpená práčka nefunguje alebo telefón neplní zmluvne dohodnuté vlastnosti, môže ísť predovšetkým o otázku spotrebiteľského práva a reklamácie. Ak vadný spotrebič spôsobí požiar a poškodí iný majetok alebo zdravie, môže popri príslušných iných nárokoch vzniknúť aj **nárok na náhradu škody podľa nového zákona**.

Zákon podľa § 4 neposkytuje náhradu za samotný vadný výrobok v tomto osobitnom režime. Rovnako **nie každá hospodárska strata** je škodou krytou zákonom: rozhodujúci je niektorý z výslovne upravených následkov podľa § 4. Nejde o nový samostatný základ odškodnenia čisto obchodnej straty právnickej osoby.

Odporúčanie pre poškodeného: zachovať výrobok, obal a doklad o pôvode, fotograficky alebo inak zdokumentovať škodu, uchovať zdravotné záznamy a komunikáciu, identifikovať osoby v dodávateľskom reťazci a bezodkladne preveriť lehoty. Pri digitálnom výrobku môžu byť dôležité aj verzia softvéru, dátum aktualizácií, záznamy o nehodách a možnosť obnovy údajov.

14. ČO SI MAJÚ PREVERIŤ PODNIKATELIA A FIRMY

Výrobcovia fyzických a digitálnych výrobkov by mali prehodnotiť najmä procesy posudzovania bezpečnosti, pokyny pre používateľov, dokumentáciu testovania, správu incidentov a riadenie softvérových či bezpečnostných aktualizácií. Pri inteligentných a prepojených výrobkoch je kľúčové určiť, ktoré aktualizácie a súvisiace služby zostávajú pod kontrolou výrobcu a ako je táto kontrola doložená.

Dovozcovia, splnomocnení zástupcovia, logistické podniky a distribútori musia správne identifikovať svoje postavenie podľa § 6. Obzvlášť distribútori by mali mať funkčný postup na vybavenie žiadosti poškodeného o určenie zodpovedného subjektu v jednomesačnej lehote.

Online trhoviská by mali posudzovať nielen zmluvné nastavenie predaja, ale aj spôsob, akým je výrobok a identita jeho dodávateľa prezentovaná spotrebiteľovi.

Poskytovatelia komponentov, softvéru a služieb by mali upraviť zmluvy o technickom rozhraní, aktualizáciách, spolupráci pri bezpečnostných incidentoch a uchovávaní podkladov. Takéto interné a medziobchodné dohody nemôžu obmedziť zákonné nároky poškodeného (§ 8), ale môžu byť významné pre vnútorné rozdelenie povinností a následné regresné vzťahy.

Z procesného hľadiska je vhodné nastaviť retenčné lehoty a bezpečné ukladanie technických dôkazov, keďže zákon pripúšťa dôkazné sprístupnenie, vyvrátiteľné domnienky a pri určitých zdravotných škodách až **25-ročný časový horizont**. To neznamená, že samotný nový zákon automaticky ustanovuje jednotnú 25-ročnú archiváciu každej firemnej dokumentácie; ide o praktické rizikové zhodnotenie relevantných dôkazov a ďalších osobitných povinností.

15. PRECHODNÉ USTANOVENIA, ÚČINNOSŤ A ZÁVER

Nový zákon nadobúda účinnosť 9. decembra 2026. Podľa § 17 sa použije pri škode spôsobenej vadným výrobkom, ktorý bol **uvedený na trh alebo uvedený do prevádzky od 9. decembra 2026**. Pri výrobkoch uvedených na trh alebo do prevádzky **do 8. decembra 2026** sa použije predchádzajúci právny režim. Rozhodujúcim rozlišovacím kritériom nie je automaticky deň, keď spotrebiteľ utrpel škodu alebo podal žalobu, ale zákonom určený okamih uvedenia výrobku na trh alebo do prevádzky.

Osobitné pravidlá o podstatnej zmene výrobku môžu mať význam pre posúdenie následného uvedenia zmeneného výrobku. Pri hraničných situáciách na prelome účinnosti je preto dôležité presne zistiť, čo bolo predmetom uvedenia na trh či do prevádzky a či prípadná zmena výrobku skutočne naplnila zákonné znaky podstatnej zmeny.

Publikované dňa 31.10.2026.

NOVELA ZÁKONA O ENERGETICKEJ HOSPODÁRNOSTI BUDOV

1. ABSTRAKT

Novela zákona č. 555/2005 Z. z. o energetickej hospodárnosti budov (ďalej len „**zákon**"), prijatá ako **zákon č. 246/2026 Z. z.** (ďalej aj „**novela**"), bola schválená Národnou radou SR 15. septembra 2026 a vyhlásená 8. októbra 2026. **Účinnosť nadobudne 1. januára 2027.** Novela predstavuje rozsiahlu transpozíciu smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1275 z 24. apríla 2024 o energetickej hospodárnosti budov (prepracované znenie).

Ťažiskom je postupný prechod od budov s takmer nulovou potrebou energie k **budovám s nulovými emisiami**, obnova existujúceho fondu budov, rozšírenie energetickej certifikácie, digitalizácia údajov, podpora využitia slnečnej energie a nové požiadavky na nabíjanie elektrických vozidiel. Novela mení tiež zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike a zákon č. 246/2015 Z. z. o správcoch bytových domov.

V článku sa sústreďujeme na zmeny podstatné pre **vlastníkov rodinných a bytových domov, vlastníkov a prevádzkovateľov nebytových budov, investorov, developerov, projektantov, prenajímateľov, nájomcov a správcov bytových domov**.

2. ÚČEL NOVELY A ZMENA KONCEPCIE PRÁVNEJ ÚPRAVY

Doterajšia právna úprava vychádzala najmä zo smernice 2010/31/EÚ a sústreďovala sa na znižovanie energetickej náročnosti, energetické certifikáty a postupné dosiahnutie úrovne **budov s takmer nulovou potrebou energie**. Podľa všeobecnej časti dôvodovej správy nový európsky rámec na tieto výsledky nadväzuje, no sleduje ambicióznejší cieľ: **energeticky vysoko efektívny a dekarbonizovaný fond budov do roku 2050**.

Novelizované ust. § 1 výslovne rozširuje predmet zákona aj o **znižovanie emisií skleníkových plynov z budov** a o zohľadňovanie kvality vnútorného prostredia, klimatických a miestnych podmienok i nákladovej efektívnosti. **Ust. § 2 ods. 1 obsahuje nové opatrenia, medzi nimi (i)** výpočet potenciálu globálneho otepľovania počas životného cyklu budov, **(ii)** pasporty obnovy, **(iii)** infraštruktúru udržateľnej mobility, **(iv)** požiadavky na inteligentné budovy, **(v)** kvalitu vnútorného prostredia **a (vi)** technickú pomoc a finančné opatrenia.
Nie všetky tieto ciele sú bezprostredne vymáhateľnými povinnosťami každého vlastníka. **Treba rozlišovať individuálne povinnosti ustanovené priamo v § 4, § 5 a § 8 až 8d od plánovacích a strategických úloh štátu podľa § 4b.** Toto rozlíšenie je zásadné napríklad pri výklade cieľov znižovania spotreby energie v bytovom fonde.

3. NOVÉ POJMY – JEDNOTKA BUDOVY, HĹBKOVÁ OBNOVA A BUDOVA S NULOVÝMI EMISIAMI

Zákon v § 2 ods. 4 zavádza pojem **jednotka budovy**: ide o časť budovy, poschodie alebo byt navrhnutý alebo upravený na samostatné užívanie. Nahrádza sa tým doteraz používané označenie „samostatne užívaná časť budovy". Rozšírenie metodiky a energetickej certifikácie na jednotky budov má význam najmä pri bytoch, nebytových priestoroch a uzatváraní alebo predlžovaní nájomných vzťahov.

Podľa novelizovaného § 2 ods. 9 je **hĺbková obnova budovy** významnou obnovou budovy a jej technického zariadenia, ktorá naraz alebo postupnými krokmi zmení budovu alebo jej jednotku (i) do 31. decembra 2029 na budovu s takmer nulovou potrebou energie, (ii) od 1. januára 2030 na budovu s nulovými emisiami. Dôvodová správa vysvetľuje zásadu prvoradosti energetickej efektívnosti: spravidla sa má najskôr zlepšovať tepelnotechnická kvalita konštrukcií a následne optimalizovať technické systémy a zdroje energie.

Kľúčovou novinkou je definícia **budovy s nulovými emisiami** v § 2 ods. 12. Taká budova má veľmi vysokú energetickú hospodárnosť, produkuje na mieste nulové emisie uhlíka z fosílnych palív a nulové alebo veľmi nízke prevádzkové emisie skleníkových plynov. Jej maximálna potreba primárnej energie musí byť najmenej o **10 % nižšia** než predpísaná hodnota pre budovu s takmer nulovou potrebou energie. Energiu možno podľa § 2 ods. 13 zabezpečiť aj z obnoviteľných zdrojov v blízkom okolí, od energetickej komunity, z účinného centralizovaného zásobovania teplom a chladom alebo zo zdrojov s nulovým obsahom uhlíka.

Budova s nulovými emisiami neznamená automaticky budovu bez akéhokoľvek pripojenia na energetickú sieť. § 2 ods. 14 pripúšťa pri technickej alebo ekonomickej neuskutočniteľnosti riešení podľa odseku 13 aj pokrytie potreby energie inou energiou zo sústavy. V praxi bude preto rozhodujúci návrh konkrétneho energetického riešenia, nielen samotné použitie fotovoltiky alebo tepelného čerpadla.

4. NOVÉ ENERGETICKÉ TRIEDY A POVINNOSTI PRI NOVOSTAVBÁCH

Doterajší § 3 ods. 7 zaraďoval budovy do energetických tried **A až G**. Nové znenie ustanovuje triedy **A0 až F** a § 3 ods. 8 **odlišuje (i) budovu s takmer nulovou** potrebou energie v triede A, **(ii) budovu s nulovými emisiami** v triede A0 **a (iii) osobitne výkonnú budovu** v triede A0+, ktorá spĺňa ďalšie podmienky nízkej potreby primárnej energie a na mieste ročne vyrába z obnoviteľných zdrojov viac energie než sama potrebuje.

Najvýznamnejšou zmenou je § 4 ods. 2: **nová budova musí byť budovou s nulovými emisiami (i) od 1. januára 2028, ak ju vlastní verejný subjekt, a (ii) od 1. januára 2030 v ostatných prípadoch.** Nové budovy sa majú zároveň navrhovať tak, aby optimalizovali potenciál výroby energie zo slnečného žiarenia a umožňovali budúcu inštaláciu príslušných zariadení.

V porovnaní s doterajším režimom novostavieb s takmer nulovou potrebou energie ide o **sprísnenie cieľovej energetickej a emisnej úrovne**, nie o požiadavku okamžite prestavať každý už existujúci rodinný dom. Pri plánovaní nových projektov s realizáciou alebo uvedením do užívania v dotknutých obdobiach treba preto včas overiť energetické parametre návrhu a prechodné pravidlá podľa príslušných stavebných predpisov.

5. VÝZNAMNÁ OBNOVA EXISTUJÚCICH BUDOV, PROJEKTANTI A PAMIATKOVÁ OCHRANA

Podľa doterajšieho § 4 ods. 1 sa minimálne požiadavky mali pri významnej obnove existujúcej budovy splniť, ak to bolo technicky, funkčne a ekonomicky uskutočniteľné. Novelizovaný § 4 ods. 1 presnejšie viaže požiadavky na **nákladovo optimálnu úroveň** a na **obnovované stavebné konštrukcie primerane rozsahu obnovy**; výslovne uvádza, že tieto konkrétne požiadavky sa nevzťahujú na technické systémy budovy. Požiadavky na technické systémy však môžu vyplývať z iných ustanovení.

V ust. § 4 ods. 7 a 8 sa aktualizujú povinnosti projektanta. Projektová dokumentácia musí obsahovať riešenie, ktorým sa dosiahnu minimálne požiadavky na energetickú hospodárnosť; pri obnove obalových konštrukcií sa majú navrhovať parametre porovnateľné s novou budovou rovnakej funkčnosti, umiestnenia a kategórie, **ak je to technicky, funkčne a ekonomicky uskutočniteľné**. Dôvodová správa zdôrazňuje, že sa tým rešpektuje reálny rozsah obnovy a ekonomický životný cyklus stavebných prvkov.

Významná zmena nastáva pri **pamiatkovo chránených budovách**. Doterajší § 2 ods. 2 písm. a) umožňoval ich široké vylúčenie z postupov podľa zákona, ak by splnenie požiadaviek neprijateľne zmenilo vzhľad. Novela ich už nevylučuje všeobecnou výnimkou; podľa § 4 ods. 3 sa však **pri obnove majú navrhovať iba také opatrenia, ktoré neprijateľne nezmenia vzhľad ani pamiatkovú hodnotu**. Podľa § 4b ods. 3 sa na takéto budovy neuplatnia minimálne normy energetickej hospodárnosti. Dôvodová správa tým sleduje rovnováhu medzi úsporou energie a ochranou architektonických hodnôt.

6. NÁRODNÝ PLÁN OBNOVY – ČO ZNAMENAJÚ PERCENTUÁLNE CIELE

Doterajšia dlhodobá stratégia obnovy v § 4c sa nahrádza **národným plánom obnovy budov** v § 4b. Jeho úlohou je určiť postup k vysoko energeticky efektívnemu a dekarbonizovanému fondu bytových aj nebytových budov do roku 2050. Obsahuje analýzu stavu budov, investičných potrieb, energetickej chudoby, politík podpory a míľniky na roky 2030, 2040 a 2050.

Pre **nebytové budovy** § 4b ods. 2 písm. k) ustanovuje **prahové hodnoty** odvodené od fondu k 1. januáru 2020 tak, aby sa do konca roku 2030 uplatnili na 16 % a do konca roku 2033 na 26 % energeticky najhoršieho fondu nebytových budov. Ide o rámec minimálnych noriem, ktoré sa následne uplatňujú v súlade so zákonom a vykonávacími pravidlami; povinnosť vlastníka nebytovej budovy je výslovne formulovaná v § 8 ods. 13, pričom pri nepriaznivom posúdení nákladov a prínosov má vykonať aspoň individuálne opatrenia obnovy.

Pre **bytové budovy** § 4b ods. 2 písm. l) a m) upravuje trajektóriu znižovania **priemernej** potreby primárnej energie fondu, okrem iného o najmenej 16 % do roku 2030 a o 20 až 22 % do roku 2035 v porovnaní s rokom 2020, s dôrazom na 43 % energeticky najhorších bytových budov. **Ide o sektorové a plánovacie ukazovatele, nie o pravidlo, podľa ktorého každý jednotlivý vlastník bytu či rodinného domu musí do roku 2030 osobitne ušetriť 16 % energie.** Rozsah konkrétnych povinností vyplýva z ďalších ustanovení a z implementačných opatrení.

7. ENERGETICKÉ CERTIFIKÁTY PRI PREDAJI, NÁJME A VO VEREJNÝCH BUDOVÁCH

Doterajší § 5 ods. 2 vyžadoval **energetickú certifikáciu najmä pri predaji, prenájme novému nájomcovi, dokončení novostavby alebo významnej obnovy a pri budovách s viac ako 250 m² podlahovej plochy** užívanej orgánom verejnej moci, ktoré verejnosť často navštevuje. **Novelizovaný § 5 ods. 2 písm. a) rozširuje**

povinnosť aj na predĺženie nájmu budovy alebo jednotky budovy. Nové písm. b) sa vzťahuje na budovu, ktorú vlastní alebo užíva verejný subjekt, bez doterajšieho obmedzenia na 250 m² a častú návštevnosť verejnosti.

Novela tiež umožňuje podľa § 5 ods. 4 certifikáciu jednotky budovy vychádzajúcu z hodnotenia inej jednotky s obdobnými energetickými vlastnosťami v tej istej budove. Ide o praktickú možnosť napríklad pri porovnateľných bytoch; neznamená automaticky, že každý byt v dome má bez ďalšieho totožnú energetickú hospodárnosť.

Podľa nového § 8 ods. 2 písm. c) tretieho bodu má vlastník **predložiť energetický certifikát na nahliadnutie uchádzačovi o kúpu alebo nájom** po dokončení novej budovy, významnej obnove, pri prenájme i pri predĺžení nájmu. Tým sa posilňuje informovanosť záujemcu **ešte pred uzavretím zmluvy**. Doterajšie pravidlá o odovzdaní certifikátu pri prevode a kópie pri prenájme, ako aj o uvedení energetického ukazovateľa v realitnom inzeráte, treba naďalej posudzovať spolu s upraveným § 8.

8. ELEKTRONICKÉ CERTIFIKÁTY, VÝPOČET EMISIÍ A PASPORT OBNOVY

Novela prináša **digitálny energetický certifikát**. Podľa § 7 ods. 1 ho oprávnená osoba vydáva na základe obhliadky na mieste alebo v odôvodnených prípadoch na základe virtuálnej kontroly; vlastnoručné podpisy a pečiatka sa nahrádzajú kvalifikovanými elektronickými podpismi. § 7 ods. 6 ustanovuje vydávanie prostredníctvom centrálnej evidencie. Podľa osobitnej časti dôvodovej správy môže virtuálna kontrola vychádzať z projektových a ďalších podkladov a z online overenia v spolupráci s vlastníkom; nejde o ľubovoľné vystavovanie bez odborne podložených údajov.

Obsah certifikátu sa rozširuje o **potenciál globálneho otepľovania počas životného cyklu budovy** (§ 7 ods. 1 písm. l)): **(i)** od 1. januára 2028 pre nové budovy s celkovou podlahovou plochou nad 1 000 m² **a (ii)** od 1. januára 2030 pre všetky nové budovy. Tento ukazovateľ sleduje účinky budovy počas jej životného cyklu, nielen prevádzkovú spotrebu. Konkrétnu metodiku výpočtu má ustanoviť vykonávací predpis.

Nový § 4c upravuje **pasport obnovy budovy**. Ide o digitálny, individuálne prispôsobený plán hĺbkovej obnovy s navrhnutými postupnými krokmi. **Každý krok má obsahovať (i)** technológie a materiály, **(ii)** odhad nákladov a času, **(iii)** porovnanie s minimálnymi energetickými požiadavkami **a (iv)** predpokladané zníženie emisií. Vyhotovuje ho odborne spôsobilá osoba v spolupráci s vlastníkom na základe obhliadky. Ust. § 4c ods. 4 výslovne stanovuje: **„Pasport obnovy budovy sa môže vyhotoviť dobrovoľne.“** Ak sa vyhotoví súčasne s certifikátom, nahradí odporúčania na zlepšenie energetickej hospodárnosti pripojené k certifikátu.

Význam pasportu v praxi spočíva najmä v koordinácii postupnej obnovy, aby sa napríklad neskoršia výmena zdroja tepla nedostala do rozporu s predchádzajúcim zateplením. Nejde o nové všeobecné stavebné povolenie ani o povinný dokument ku každému predaju nehnuteľnosti.

9. DIGITÁLNA PLATFORMA A PRÍSTUP K ÚDAJOM

Nový § 7a zakotvuje **digitálnu platformu údajov o energetickej hospodárnosti budov**, ktorá bude slúžiť najmä na evidenciu energetických certifikátov, pasportov obnovy, databázu energetických údajov a ich sprístupňovanie. Ministerstvo dopravy SR zabezpečuje správu a prevádzkovanie informačného systému; právna úprava počíta aj s automatizovanou výmenou údajov z verejných registrov a iných zdrojov.

Podľa § 9 ods. 3 písm. b) sa energetické certifikáty a ďalšie vybrané údaje sprístupňujú **vlastníkovi, nájomcovi, správcovi a finančnej inštitúcii v rozsahu budov v jej portfóliu bezodplatne**. Iní žiadatelia môžu dostať vybrané súhrnné a anonymizované údaje za úhradu. V § 8 ods. 14 pribúda povinnosť vlastníka umožniť správcovi alebo nájomcovi prístup k údajom v informačnom systéme, **ak má taký prístup zriadený**.

Pre realitné transakcie, správu budov a financovanie obnovy ide o posilnenie dostupnosti overiteľných údajov. Nie je tým však založené neobmedzené verejné právo každého nahliadať do úplných technických alebo osobných údajov konkrétnej nehnuteľnosti.

10. VYUŽITIE SLNEČNEJ ENERGIE – NOVÁ KONKRÉTNA POVINNOSŤ VLASTNÍKOV

Nový § 8d po prvý raz **systematicky ustanovuje, kedy má vlastník vykonať opatrenia na zavedenie zariadení využívajúcich slnečnú energiu**. Podmienkou je vždy **technická, funkčná a ekonomická uskutočniteľnosť**. Povinnosť sa zavádza postupne a podľa typu budovy:

(i) od **1. januára 2027** pre nové budovy vo vlastníctve verejných subjektov a nové nebytové budovy s celkovou podlahovou plochou **nad 250 m²**;

(ii) do **31. decembra 2027** pre existujúce budovy vo vlastníctve verejných subjektov nad **2 000 m²**;

(iii) od **1. januára 2028** pre významne obnovované existujúce nebytové budovy nad **500 m²** a ďalšie zákonom určené prípady obnovy, obnovy strechy alebo technického systému;

(iv) do **31. decembra 2028** pre existujúce budovy vo vlastníctve verejných subjektov nad **750 m²**;

(v) od **1. januára 2030** pre nové bytové budovy a nové zastrešené parkoviská pre viac ako dve autá v bezprostrednom susedstve budovy;

(vi) do **31. decembra 2030** pre existujúce budovy vo vlastníctve verejných subjektov nad **250 m²**.

Podľa § 8d ods. 2 sa táto povinnosť neuplatní, ak by zariadenie narušilo konštrukčnú integritu budovy, tepelnú ochranu plochej strechy alebo technické riešenie šikmej či zelenej strechy. Dôvodová správa vysvetľuje, že cieľom je nákladovo efektívne využívanie solárneho potenciálu bez zhoršenia základných funkčných vlastností stavby.

Novela neustanovuje všeobecnú povinnosť každému vlastníkovi existujúceho rodinného domu namontovať fotovoltické panely do roku 2030. Pri konkrétnom projekte treba najprv určiť, či patrí medzi kategórie § 8d, posúdiť technické podmienky a rozlišovať medzi požiadavkou pripraviť novostavbu na budúce zariadenia a povinnosťou zariadenia skutočne zaviesť.

11. NABÍJACIE BODY A BICYKLOVÉ PARKOVANIE V NEBYTOVÝCH BUDOVÁCH

Doterajší § 8a vyžadoval pri nových a významne obnovovaných nebytových budovách **viac ako desať parkovacích miest**, najmenej jednu nabíjaciu stanicu a prípravu vedenia pre časť miest. Nový § 8a ods. 1 sprísňuje prah na **viac ako päť parkovacích miest**: vyžaduje (i) najmenej **jeden nabíjací bod na každých päť parkovacích miest**, (ii) kabeláž pre najmenej **50 % miest** a prípravu rozvodov pre ostatné a (iii) bicyklové parkovanie podľa percenta užívateľskej kapacity vrátane miest pre väčšie bicykle.

Ďalšie ustanovenia riešia **existujúce nebytové budovy s viac ako 20 parkovacími miestami** (§ 8a ods. 4), kde od 1. januára 2027 platí alternatíva jedného nabíjacieho bodu na každých desať miest alebo vedenia pre najmenej polovicu parkovacích miest. Pri niektorých už obnovených budovách je odklad do 1. januára 2029 (§ 8a ods. 5). Budovy vlastnené alebo užívané verejnými subjektmi majú od 1. januára 2033 osobitnú požiadavku kabeláže pre polovicu miest (§ 8a ods. 6).

Prísnejšie pravidlo platí pre nové administratívne budovy a administratívne budovy po významnej obnove s viac ako piatimi miestami: podľa § 8a ods. 7 musí pripadať aspoň jeden nabíjací bod na každé dve parkovacie miesta. Uvedené požiadavky sa viažu na vnútorné parkoviská a za zákonných podmienok aj na parkoviská v bezprostrednom susedstve budovy; nemožno ich bez ďalšieho rozširovať na ľubovoľné cudzie parkovisko.

12. BYTOVÉ BUDOVY, PRÍPRAVA NA ELEKTROMOBILITU A DÔLEŽITÉ VÝNIMKY

Zatiaľ čo doterajší § 8a ods. 2 viazal povinnosti pri bytových budovách na **viac ako desať parkovacích miest**, nový § 8b ich pri nových a významne obnovovaných bytových budovách viaže na **viac ako tri miesta**. Vyžaduje (i) kabeláž pre najmenej polovicu miest a rozvodovú prípravu pre zostávajúce miesta a (ii) aspoň **dve miesta pre bicykle na jednu bytovú jednotku**. Nová bytová budova s viac ako tromi parkovacími miestami musí mať podľa § 8b ods. 2 aj **najmenej jeden nabíjací bod**.

Podľa § 8c ods. 5 sa však príslušné požiadavky neuplatnia na budovu, pri ktorej bola žiadosť o rozhodnutie o stavebnom zámere alebo o zmene stavby podaná pred 31. decembrom 2026. Osobitná nákladová výnimka sa vzťahuje aj na určité významné obnovy, ak náklady na nabíjaciu infraštruktúru prekročia 10 % celkových nákladov obnovy.

Pri významnej obnove, ak sa dve bicyklové miesta na byt nedajú technicky zabezpečiť, postačuje technicky uskutočniteľný počet (§ 8b ods. 5). Podľa § 8c musia byť nabíjacie body schopné inteligentného nabíjania a v určených prípadoch obojsmerného nabíjania. **Vážne objektívne prekážky nezavinené vlastníkom**, napríklad prevádzkovateľom potvrdená nedostatočná kapacita distribučnej sústavy alebo neprimeraný zásah do práv tretej osoby, umožňujú splniť povinnosť aspoň prípravou umožňujúcou následnú inštaláciu bez nových výkopov.

Z praktického hľadiska treba preveriť aj výnimky podľa § 8c: **(i)** pri významnej obnove sa vybrané požiadavky na nabíjacie body a vedenie neuplatnia, ak ich náklady presiahnu **10 % celkových nákladov na významnú obnovu**, **(ii)** vybrané povinnosti sa neuplatnia, ak bola žiadosť o rozhodnutie o stavebnom zámere alebo o zmene stavby podaná **pred 31. decembrom 2026**, a **(iii)** inštalácia v existujúcej budove nesmie znížiť protipožiarnu bezpečnosť. Pri rekonštrukcii

bytového domu treba preto preveriť stav vlastníctva parkoviska, elektrickú kapacitu, požiarne riešenie a dátum podania príslušnej žiadosti.

13. KVALITA VNÚTORNÉHO PROSTREDIA A INTELIGENTNÉ TECHNICKÉ SYSTÉMY

Podľa nového § 4 ods. 4 má byť nová budova vybavená samoregulačnými zariadeniami na individuálnu reguláciu teploty v každej miestnosti a pri významnej obnove existujúcej budovy sa ich inštalácia vyžaduje, **ak je to technicky a ekonomicky uskutočniteľné**. Obdobné povinnosti existovali už v § 8 ods. 7 a 8; ide teda skôr o ich spresnenie a systematické zosúladenie než o absolútne novú povinnosť pri každej malej rekonštrukcii.

Nové a významne obnovené **nebytové budovy s nulovými emisiami** majú podľa § 4 ods. 5 a § 8 ods. 11 zabezpečovať meracie a riadiace zariadenia na monitorovanie a reguláciu kvality vnútorného vzduchu. Pri už existujúcich budovách sa prihliada aj na technickú a ekonomickú uskutočniteľnosť. Podľa § 8 ods. 12 pribúda pre nebytové budovy povinnosť **automatického ovládania zabudovaného osvetlenia**, pokiaľ je to technicky a ekonomicky uskutočniteľné: **(i)** do 31. decembra 2027 pri účinnom menovitom výkone technického systému nad 290 kW **a (ii)** do 31. decembra 2029 nad 70 kW.

Zámerom podľa dôvodovej správy je znižovať spotrebu energie bez zhoršovania zdravého vnútorného prostredia a využívať technológie, ktoré prispôsobujú prevádzku budovy jej užívateľom. Pri veľkých administratívnych a obchodných budovách to znamená potrebu preveriť existujúce systémy riadenia vykurovania, vetrania, chladenia a osvetlenia.

14. PODPORA OBNOVY, KOTLY NA FOSÍLNE PALIVÁ A NOVÝ DOTAČNÝ REŽIM

Novela mení pravidlá štátnej podpory. Nové § 9a až 9c umožňujú **poskytovať dotácie na (i)** výskum a vývoj v oblasti energetickej hospodárnosti, **(ii)** zvyšovanie energetickej hospodárnosti budov **a (iii)** podporu nových budov s nulovými emisiami. **Dotácia môže dosiahnuť až 100 % ekonomicky oprávnených nákladov, ale na jej poskytnutie nie je právny nárok (§ 9a ods. 2 a 3).** Podanie žiadosti závisí od vyhlásenia výzvy a jej kritérií; pri podpore podľa § 9a ods. 1 písm. b) a c) je žiadateľom vlastník podporovanej budovy.

Oproti doterajšiemu režimu osobitného **príspevku na zateplenie rodinného domu** a **príspevku na rodinný dom** podľa § 9ca až 9g novela tieto ustanovenia vypúšťa a zároveň ruší vyhlášku č. 107/2019 Z. z. Namiesto automatického pokračovania dovtedajších podmienok príspevkov tak treba sledovať nové dotačné výzvy, ich adresátov, termíny, podmienky a rozpočtové krytie. **Zo samotného zákona nevzniká vlastníkovi domu nárok na konkrétnu dotáciu ani na jej maximálnu možnú výšku.**

Nový § 12a ods. 1 zakazuje poskytovanie finančných stimulov na inštaláciu **samostatne stojacich kotlov na fosílne palivá**, s výnimkou zákonom uvedených kotlov vybraných na investíciu pred rokom 2025. Zákaz financovania nie je totožný so všeobecným zákazom prevádzkovania všetkých existujúcich plynových či iných fosílnych kotlov. § 12a ods. 2 zároveň umožňuje na účely podpory považovať za hĺbkovú obnovu aj obnovu so znížením potreby primárnej energie o aspoň 60 %, ak dosiahnutie nulových emisií nie je technicky a ekonomicky uskutočniteľné.

15. ZMENY V ZÁKONE O ENERGETIKE A V ZÁKONE O SPRÁVCOCH BYTOVÝCH DOMOV

Novela dopĺňa aj **zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike**. Podľa jeho § 37 ods. 6 písm. ac) a ods. 14 sa rozširuje poskytovanie údajov Ministerstvu dopravy SR potrebných na plnenie jeho pôsobnosti v oblasti energetickej hospodárnosti budov vrátane prístupu k údajom organizátora krátkodobého trhu s elektrinou. Ide predovšetkým o informačnú povinnosť v energetickom sektore, nie o všeobecnú povinnosť domácností zasielať údaje ministerstvu.

Novela mení tiež zákon č. 246/2015 Z. z. o správcoch bytových domov. Hlavná zmena sa týka **preukazovania odbornej spôsobilosti správcov**: doterajší akreditovaný vzdelávací program sa terminologicky a procesne nahrádza neakreditovaným programom v certifikovanej vzdelávacej inštitúcii podľa zákona č. 292/2024 Z. z. o vzdelávaní dospelých. Dôvodová správa uvádza, že ide o zosúladenie so systémom profesijných kvalifikácií a spresnenie rozsahu dohľadu ministerstva.

Prechodný § 22a zároveň **uznáva kvalifikáciu osôb**, ktoré do 31. decembra 2025 absolvovali požadovanú prípravu v akreditovanom programe, ako aj kvalifikáciu osôb, ktoré pred účinnosťou novely absolvovali prípravu v neakreditovanom programe v certifikovanej inštitúcii. Správcovia bytových domov by preto mali predovšetkým skontrolovať, či majú doklady zodpovedajúce jednotlivým prechodným kategóriám; novela nevyžaduje bezvýhradne nové školenie od všetkých doterajších správcov.

16. KONTROLA, SANKCIE, PRECHODNÉ PRAVIDLÁ A ÚČINNOSŤ

Novelizovaný § 11 ods. 3 písm. a) prvý bod odkazuje na porušenia povinností vlastníka podľa **§ 8 ods. 3 až 14**. Rozšírením odkazov sa teda aj nové povinnosti v tomto rozsahu začleňujú do režimu správnych deliktov. Pri posudzovaní rizika sankcie treba vždy identifikovať konkrétnu povinnosť, jej adresáta a zákonné výnimky; **samotné nesplnenie celospoločenského cieľa národného plánu neznamená automaticky priestupok každého vlastníka bytu**.

Pre doterajšie **papierové energetické certifikáty** ustanovuje § 14af zachovanie platnosti až do jej uplynutia alebo do nahradenia elektronickým certifikátom. Od 1. januára 2027 možno pri prevode nehnuteľnosti povinnosť odovzdať certifikát splniť buď odovzdaním listiny, alebo sprístupnením z centrálnej evidencie. Nie je teda potrebné len z dôvodu nástupu digitálneho systému nechať bez ďalšieho vystaviť nový certifikát.

Účinnosť novely je stanovená na 1. januára 2027. Niektoré konkrétne vecné povinnosti však majú vlastné postupné termíny v rokoch 2027 až 2033.

Rok 2027: od 1. januára 2027 sa požiadavky na využitie slnečnej energie týkajú nových budov vo vlastníctve verejných subjektov a nových nebytových budov s celkovou podlahovou plochou nad 250 m² (§ 8d ods. 1 písm. a)). Nebytové budovy s viac ako 20 parkovacími miestami majú od tohto dňa spĺňať požiadavky na nabíjacie body alebo káblovú prípravu a parkovanie bicyklov (§ 8a ods. 4). Do 31. decembra 2027 musia mať určené nebytové budovy s účinným menovitým výkonom technického systému nad 290 kW automatické ovládanie zabudovaného osvetlenia (§ 8 ods. 12 písm. a)); do toho istého dátumu sa solárne opatrenia vzťahujú aj na existujúce budovy verejných subjektov s plochou nad 2 000 m² (§ 8d ods. 1 písm. b)).

Rok 2028: od 1. januára 2028 sa pri nových budovách vo vlastníctve verejného subjektu uplatní štandard budovy s nulovými emisiami (§ 4 ods. 2 písm. a)). Od rovnakého dátumu musí energetický certifikát novej budovy nad 1 000 m² obsahovať údaj o potenciáli globálneho otepľovania počas životného cyklu (§ 7 ods. 1 písm. l)). Solárne požiadavky sa rozšíria na zákonom vymedzené obnovy nebytových budov a povoľované zásahy (§ 8d ods. 1 písm. c)); do 31. decembra 2028 sa týkajú aj existujúcich budov verejných subjektov nad 750 m² (§ 8d ods. 1 písm. d)).

Rok 2029: od 1. januára 2029 sa požiadavky podľa § 8a ods. 4 uplatnia aj na nebytové budovy, ktoré prešli významnou obnovou počas dvoch rokov pred 28. májom 2024 (§ 8a ods. 5). Do 31. decembra 2029 musia nebytové budovy s účinným menovitým výkonom technického systému nad 70 kW zabezpečiť automatické ovládanie zabudovaného osvetlenia, ak je to technicky a ekonomicky uskutočniteľné (§ 8 ods. 12 písm. b)).

Rok 2030: od 1. januára 2030 sa štandard nulových emisií vyžaduje pri nových budovách všeobecne (§ 4 ods. 2 písm. b)) a údaj o potenciáli globálneho otepľovania sa rozšíri na energetické certifikáty všetkých nových budov (§ 7 ods. 1 písm. l)). Solárne požiadavky sa od tohto dátumu vzťahujú na nové bytové budovy a nové zastrešené parkoviská pre viac ako dve autá v bezprostrednom susedstve budovy (§ 8d ods. 1 písm. e)); do 31. decembra 2030 ich musia za zákonných podmienok splniť aj existujúce budovy verejných subjektov nad 250 m² (§ 8d ods. 1 písm. f)).

Rok 2033: od 1. januára 2033 musí mať nebytová budova vo vlastníctve alebo užívaní verejného subjektu inštalovanú kabeláž najmenej pre 50 % parkovacích miest pre autá (§ 8a ods. 6). Ide o osobitnú požiadavku, ktorú netreba zamieňať s pravidlami platnými už od roku 2027 pre budovy s viac ako 20 parkovacími miestami.

17. PRAKTICKÉ DÔSLEDKY PRE OBČANOV, VLASTNÍKOV A PODNIKATEĽOV

Vlastník existujúceho rodinného domu by mal rozlišovať prípadnú významnú obnovu, energetickú certifikáciu pri predaji či nájme a dobrovoľný pasport obnovy. Samotná novela mu automaticky neprikazuje okamžité zateplenie domu ani okamžitú montáž solárneho zariadenia. Pri postupnej obnove sa oplatí vopred preveriť ekonomickú realizovateľnosť opatrení a podmienky prípadných dotačných výziev.

Spoločenstvo vlastníkov a správca bytového domu by mali pri rozsiahlejšej obnove preveriť počet parkovacích miest, práva k parkovisku, nabíjaciu infraštruktúru a miesta pre bicykle. Potrebné je tiež zohľadniť predĺženia nájomných zmlúv, prístup nájomcov k energetickým údajom a kvalifikáciu správcu podľa novely zákona č. 246/2015 Z. z.

Developer a projektant novej budovy by mali už pri príprave projektu preveriť harmonogram budov s nulovými emisiami, výpočty životného cyklu od rokov 2028 a 2030, podmienky solárnych zariadení, reguláciu vnútorného prostredia a nové požiadavky na nabíjacie body. Odklad splnenia technických parametrov až do kolaudácie môže vytvoriť nákladné zmeny projektu.

Vlastník obchodnej, administratívnej alebo inej nebytovej budovy by mal preveriť, či sa naňho vzťahujú maximálne hodnoty energetickej hospodárnosti, pravidlá osvetlenia a kvality

vnútorného vzduchu, termíny solárnych zariadení a nabíjacích bodov. **Prenajímateľ a realitný sprostredkovateľ** by mali osobitne zohľadniť energetické certifikáty pri nových i predlžovaných nájmoch. **Finančná inštitúcia** môže pri hodnotení portfólia využívať rozšírené práva na prístup k údajom.

Základným záverom je, že novela mení energetickú hospodárnosť z prevažne projektovo-certifikačnej agendy na **komplexný súbor povinností, investičných rozhodnutí, energetického plánovania a digitálnej výmeny údajov**. Skutočný dopad na jednotlivú budovu závisí od jej využitia, veľkosti, vlastníka, stavu obnovy, dátumu príslušného konania a technickej či ekonomickej uskutočniteľnosti zákonom požadovaných opatrení.

Publikované dňa 31.10.2026.

NOVELA ZÁKONA O PREVENCII KRIMINALITY A INEJ PROTISPOLOČENSKEJ ČINNOSTI

1. ABSTRAKT

Národná rada Slovenskej republiky schválila 23. septembra 2026 novelu zákona č. 583/2008 Z. z. o prevencii kriminality a inej protispoločenskej činnosti (ďalej len **„novela“** a **“zákon”**). Podľa čl. II schváleného znenia má novela nadobudnúť **účinnosť 1. januára 2027**. Jej ústrednou zmenou je zavedenie **štátnej akreditácie subjektov realizujúcich preventívne programy**, ktorá má slúžiť na preverenie ich odbornosti, kvality a spôsobilosti. Novela zároveň mení podmienky štátnych dotácií, upravuje koordináciu prevencie na regionálnej úrovni a spresňuje spracúvanie osobných údajov.

Zmeny sa dotknú najmä **občianskych združení, neziskových organizácií, nadácií, fyzických osôb a podnikateľov**, ktorí organizujú preventívne programy, ako aj **obcí, okresných úradov, škôl, odborníkov v oblasti prevencie a obetí kriminality**. V článku porovnávame doterajšie znenie zákona s konečným schváleným textom a vysvetľujeme jeho praktické následky podľa všeobecnej a osobitnej časti dôvodovej správy. Osobitne upozorňujeme na ustanovenia zmenené počas parlamentného prerokovania.

2. ČO UPRAVUJE ZÁKON O PREVENCII KRIMINALITY A PREČO JE DÔLEŽITÝ

Zákon č. 583/2008 Z. z. upravuje **organizáciu a pôsobnosť orgánov verejnej moci pri predchádzaní kriminalite a inej protispoločenskej činnosti**, spoluprácu medzi štátom a ďalšími subjektmi a poskytovanie dotácií zo štátneho rozpočtu na príslušné projekty (§ 1). Nie je to zákon, ktorý by sám určoval tresty za jednotlivé trestné činy; jeho predmetom sú predovšetkým **preventívne a koordinačné opatrenia**, pomoc pri znižovaní rizík a pravidlá verejnej podpory.

Podľa § 3 písm. b) sa kriminalitou rozumie konanie, ktoré je trestným činom. **Iná protispoločenská činnosť** zahŕňa priestupky, iné správne delikty, ale aj konanie, ktoré nie je takým deliktom a negatívne pôsobí na spoločnosť (§ 3 písm. c)). Preto môže ísť o programy namierené napríklad proti podvodom, násiliu, kybernetickým rizikám, viktimizácii či iným rizikovým javom, vždy podľa konkrétneho zamerania projektu.

Zákon už dnes v § 2 uvádza, že **každý je povinný podľa svojich možností a schopností konať tak, aby predchádzal alebo zamedzil vzniku a šíreniu kriminality a inej protispoločenskej činnosti**. Ide o všeobecnú normu vyjadrujúcu spoločenskú zodpovednosť, nie o zavedenie novej plošnej registračnej alebo akreditačnej povinnosti pre všetkých občanov. Zákon zároveň upravuje informačné kancelárie Ministerstva vnútra SR, ktoré poskytujú obetiam informácie a sprostredkúvajú odbornú pomoc (§ 7a).

3. CIEĽ NOVELY: PROFESIONALIZÁCIA, JEDNOTNÉ ŠTANDARDY A TRANSPARENTNOSŤ

Podľa **všeobecnej časti dôvodovej správy** sa novela predkladá s cieľom profesionalizovať a systematizovať preventívne činnosti. Doterajší zákon poznal dotačné mechanizmy a inštitucionálne zabezpečenie prevencie, **neobsahoval však komplexné zákonné pravidlá akreditácie realizátorov preventívnych programov**. Nové ustanovenia § 9a až § 9i majú vytvoriť jednotný postup pre posudzovanie odbornosti, preverovanie realizátorov a následnú kontrolu.

Dôvodová správa zdôrazňuje dva prepojené účely: (i) **odborná kvalita a porovnateľné štandardy** programov financovaných z verejných zdrojov a (ii) **transparentné a účelné využitie štátnych dotácií**. Ďalšími cieľmi sú lepší tok údajov o kriminalite medzi štátnymi orgánmi a účinnejšia koordinácia národných a regionálnych opatrení. Ide teda o širšiu reformu organizovania a financovania prevencie, nie iba o technické doplnenie nového administratívneho osvedčenia.

4. PREVENTÍVNY PROGRAM A AKREDITOVANÝ SUBJEKT – NOVÉ ZÁKONNÉ POJMY

Novela dopĺňa § 3 o písmená d) až f). **Subjektom preventívneho programu** je osoba, ktorá preventívny program realizuje. **Preventívnym programom** je program poskytovania vzdelávacích alebo informačných aktivít v oblasti prevencie kriminality, ktorý prihliada predovšetkým na priority **Stratégie prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti v Slovenskej republike**. **Akreditovaným subjektom** je realizátor programu, ktorému Ministerstvo vnútra SR rozhodnutím udelilo akreditáciu.

Schválené znenie zámerne hovorí o akreditácii subjektov realizujúcich preventívne programy, nie o samostatnej akreditácii programov bez ohľadu na ich realizátorov. Program, jeho obsah,

adresáti a projektová dokumentácia zostávajú súčasťou posudzovania, ale rozhodnutie sa viaže na konkrétny subjekt. Toto spresnenie prijali poslanci v parlamentnom prerokovaní a je dôležité napríklad pri zmene osoby realizátora alebo pri zániku právnickej osoby.

Zároveň sa z § 3 písm. a) vypúšťa časť nadbytočnej definície prevencie kriminality. Podľa osobitnej dôvodovej správy ide o zosúladenie terminológie so samostatným zákonným pojmom inej protispoločenskej činnosti; **nejde o zúženie celej pôsobnosti zákona iba na trestné činy**.

5. AKREDITÁCIA JE DOBROVOĽNÁ PRI REALIZÁCII, ALE POTREBNÁ PRI DOTÁCII

Nový § 9a ods. 1 označuje akreditáciu za **štátne overenie spôsobilosti subjektu preventívneho programu** realizovať preventívny program. Ustanovenie § 9a ods. 2 zároveň výslovne stanovuje: **„Akreditácia nie je podmienkou na realizáciu preventívneho programu."** Naproti tomu podľa § 9a ods. 4 je **akreditácia podmienkou na získanie dotácie na preventívny program podľa tohto zákona**.

V praxi preto treba rozlišovať (i) organizovanie preventívnych prednášok alebo iných aktivít **bez štátnej dotácie podľa zákona č. 583/2008 Z. z.**, na ktoré zákon všeobecne akreditáciu nevyžaduje, **a (ii)** žiadosť o dotáciu na takýto preventívny program **z dotačného režimu predmetného zákona**, kde je akreditácia relevantnou zákonnou podmienkou. Z novely nemožno vyvodzovať, že bez tejto akreditácie by organizácia nesmela poskytovať akékoľvek vzdelávanie alebo prevenciu. Rozhodujúce môžu byť aj osobitné predpisy upravujúce konkrétnu činnosť.

Z akreditačného režimu podľa **§ 9a ods. 3** sú vyňaté **orgány štátnej správy a obce**, ktoré realizujú preventívny program podľa zákona. V pôvodnom vládnom návrhu bola výnimka formulovaná pre obecnú políciu; schválený text ju viaže na obec ako právnickú osobu. **Výnimka z akreditácie neznamená automatický nárok obce na dotáciu**, pretože aj pri nej zostávajú použiteľné ostatné podmienky dotačného mechanizmu.

Na uvedenú výnimku je potrebné nazerať podľa **právnej identity skutočného realizátora**. Vyšší územný celok nie je v § 9a ods. 3 výslovne uvedený a samostatná právnická osoba zriadená obcou, napríklad škola či školské zariadenie, sa nestáva obcou len preto, že obec je jej zriaďovateľom. Pri konkrétnom projekte preto treba preveriť, kto je žiadateľom a realizátorom. Zároveň podľa doterajšieho § 11 ods. 4 písm. a) nemožno poskytnúť dotáciu štátnemu orgánu, štátnej rozpočtovej alebo príspevkovej organizácii ani štátnemu účelovému fondu. **Výnimka z akreditácie preto sama osebe neznamená oprávnenie čerpať dotáciu.**

6. KTO MÔŽE ZÍSKAŤ AKREDITÁCIU A ČO SA POSUDZUJE

Podľa § 9b sa podmienky odlišujú podľa právnej formy žiadateľa. **Fyzická osoba** musí splniť požiadavky bezúhonnosti a odbornej spôsobilosti; rovnaké požiadavky sa vzťahujú aj na fyzické osoby, ktoré zamestnáva alebo bude zamestnávať na vykonávanie preventívneho programu, vrátane osôb pôsobiacich na inom zmluvnom základe. Žiadateľ navyše predkladá **projekt preventívneho programu**.

Ak žiada **právnická osoba**, musí byť bezúhonná ona sama a tiež jej štatutárny orgán alebo členovia štatutárneho orgánu. **Aspoň jeden člen štatutárneho orgánu musí byť odborne spôsobilý**; požiadavky bezúhonnosti a odbornej spôsobilosti sa zároveň vzťahujú na osoby, ktoré budú program skutočne realizovať. Ide o osobitne významný bod pre občianske združenia, neziskové organizácie, nadácie alebo obchodné spoločnosti, ktoré zabezpečujú realizáciu prostredníctvom externých lektorov.

Za bezúhonnú sa podľa § 9b ods. 5 **nepovažuje osoba právoplatne odsúdená za úmyselný trestný čin, ak odsúdenie nebolo zahladené**. Na preukázanie bezúhonnosti sa využíva výpis z registra trestov; žiadateľ poskytne údaje potrebné na jeho vyžiadanie a Ministerstvo vnútra SR komunikuje s Generálnou prokuratúrou SR. Nemožno preto zamieňať zákonnú bezúhonnosť s čestným vyhlásením organizátora, že voči nemu nie je vedené konanie.

7. ODBORNÁ SPÔSOBILOSŤ: ŠTYRI ALTERNATÍVY VZDELANIA A PRAXE

Ustanovenie § 9b ods. 3 ustanovuje **štyri alternatívne spôsoby splnenia odbornej spôsobilosti: (i)** úplné stredné všeobecné alebo odborné vzdelanie a **aspoň päť rokov praxe** v odbore, ktorého sa program týka, **(ii)** vyššie odborné vzdelanie a **aspoň štyri roky praxe**, **(iii)** vysokoškolské vzdelanie prvého alebo druhého stupňa a **aspoň tri roky praxe**, **alebo (iv)** úspešné absolvovanie akreditovaného vzdelávacieho programu **„Špecialista prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti"** a aspoň **jeden rok praxe** v oblasti preventívnych programov.

V porovnaní s doterajšou úpravou ide o **nové výslovné kvalifikačné kritériá** pre potreby tejto akreditácie. Zákon nevyžaduje univerzálne rovnaké vysokoškolské vzdelanie od každého lektora; prípustné sú rozličné kombinácie

vzdelania a praxe. Rozhodujúca bude aj **vecná súvislosť praxe s odborom, ktorého sa konkrétny preventívny program týka**.

Podľa § 9b ods. 4 sa splnenie podmienok preukazuje **úradne osvedčenou kópiou dokladu o absolvovaní štúdia, životopisom a dokladmi o praxi**. Realizátori by preto mali pripraviť dokumentáciu aj k externým lektorom a odborníkom, pokiaľ sa na program vzťahujú požiadavky podľa § 9b ods. 1 alebo 2.

8. OBSAH PROJEKTU A ŽIADOSTI O AKREDITÁCIU

Podľa § 9b ods. 6 sa v projekte preventívneho programu uvádza (i) stručný opis programu a súčasného stavu riešeného problému, (ii) ciele, obsah, formy a metódy realizácie a (iii) jeho predpokladaný prínos. Projekt má prihliadať najmä na **stratégiu prevencie kriminality a štandardy preventívnych programov**, ktoré Ministerstvo vnútra SR vydá a zverejní na svojom webovom sídle. Dôvodová správa tým sleduje odborné, obsahovo preskúmateľné posudzovanie programu, nielen kontrolu formálnych náležitostí.

Žiadosť o akreditáciu podľa § 9c musí obsahovať identifikačné údaje fyzickej alebo právnickej osoby, údaje o osobách podieľajúcich sa na programe, názov a zameranie programu, čas realizácie, okruh adresátov a e-mailový kontakt. Prikladajú sa projekt, kvalifikačné doklady a údaje na vyžiadanie výpisov z registra trestov. Ak fyzickej osobe nie je pridelené rodné číslo, schválené znenie výslovne pripúšťa **iný identifikačný údaj**.

Ministerstvo vnútra má na svojom webovom sídle zverejniť **formulár žiadosti**. Konanie sa podľa § 9d ods. 1 začína **doručením úplnej písomnej žiadosti**. Z pohľadu žiadateľa je preto podstatná úplnosť dokumentácie hneď pri podaní: chýbajúce preukázanie praxe alebo neúplný projekt môžu oddialiť začiatok konania podľa osobitného pravidla novely.

9. ROZHODOVANIE MINISTERSTVA A HODNOTIACA KOMISIA

O udelení akreditácie rozhoduje **Ministerstvo vnútra SR**. Podľa § 9d ods. 3 pri splnení zákonných podmienok vydá rozhodnutie o udelení akreditácie; v opačnom prípade žiadosť zamietne. Rozhodovanie sa uskutočňuje **na návrh hodnotiacej komisie**, ktorá má päť členov: dvoch zástupcov ministerstva a troch odborníkov pôsobiacich v oblasti prevencie kriminality (§ 9e ods. 4). Členovia komisie musia spĺňať pravidlá nestrannosti a nesmú byť v zákonom vymedzených vzťahoch k žiadateľovi.

Novelizovaný **§ 15 ods. 1** stanovuje, že na **konanie o udelení, predĺžení a zrušení akreditácie** sa použije správny poriadok. Oproti doterajšiemu stavu, keď sa správny poriadok na konania podľa zákona vo všeobecnosti nevzťahoval, ide o významnú **procesnú záruku pre žiadateľov a akreditované subjekty**. Súčasne však treba rešpektovať osobitné ustanovenie **§ 9e ods. 3: proti rozhodnutiu o udelení akreditácie sa nemožno odvolať**. Nemožno ho bez ďalšieho zamieňať so všeobecným vylúčením všetkých opravných prostriedkov proti akémukoľvek rozhodnutiu vydanému v akreditačnom konaní.

10. PLATNOSŤ AKREDITÁCIE A POVINNOSTI JEJ DRŽITEĽA

Podľa **§ 9e ods. 2** sa rozhodnutie vydáva na čas uvedený v žiadosti, **najviac na päť rokov**. Akreditáciu možno na žiadosť predĺžiť najviac o ďalších päť rokov, a to aj opakovane; žiadosť však musí byť podaná **najneskôr 90 dní pred uplynutím platnosti**. Ak je žiadosť podaná neskôr, samotné podanie nezachová akreditáciu po uplynutí jej platnosti. Organizátori viažuci preventívne projekty na viacročné grantové výzvy by mali sledovať termíny už vopred.

Akreditácia je neprevoditeľná a neprechádza na právneho nástupcu (§ 9e ods. 5). Pri prevode činnosti na inú organizáciu, zlúčení, prípadne zániku právnickej osoby preto nemožno automaticky vychádzať z platnosti akreditácie pôvodného subjektu. Oproti doterajšiemu stavu zákon po prvý raz ustanovuje osobitný režim trvania a neprenosnosti tejto štátnej akreditácie.

Akreditovaný subjekt musí podľa § 9f **po celý čas spĺňať podmienky udelenia akreditácie** a **do ôsmich dní písomne oznámiť ministerstvu všetky zmeny rozhodujúcich skutočností**, najmä zmeny relevantné pre bezúhonnosť, odbornosť a zloženie realizačného tímu. Z praktického hľadiska sa odporúča zaviesť vnútornú evidenciu platnosti dokladov, lektorov a rozhodujúcich zmien.

11. ZÁNIK, ZRUŠENIE AKREDITÁCIE A KONTROLA

Nový **§ 9g** rozlišuje **zánik akreditácie priamo zo zákona** a **zrušenie akreditácie rozhodnutím ministerstva**. Zánik nastáva najmä uplynutím doby platnosti, za podmienok zákona aj pri žiadosti o predĺženie podanej menej ako 90 dní pred skončením platnosti, na žiadosť subjektu či jeho smrťou alebo zánikom. Ministerstvo akreditáciu zruší, ak subjekt poruší povinnosti podľa § 9f alebo nesplní v určenej lehote nápravné opatrenia uložené po kontrole.

Ustanovenie § 9h zavádza kontrolu trvania akreditačných podmienok a dodržiavania

povinností zo strany Ministerstva vnútra SR. Ministerstvo môže ukladať opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov a prijímať a vybavovať **sťažnosti na postup akreditovaného subjektu**. Z hľadiska neziskových organizácií a ďalších realizátorov to znamená, že akreditácia nebude iba jednorazovým získaním osvedčenia, ale **trvajúcim regulovaným statusom podliehajúcim kontrole**.

Zákon pri tejto akreditačnej úprave **nezavádza samostatnú všeobecnú pokutu za každé pochybenie**. Základnými výslovne ustanovenými následkami sú nápravné opatrenia a pri splnení zákonných podmienok strata akreditácie. Prípadné ďalšie následky pri neoprávnenom čerpaní verejných prostriedkov môžu vyplynúť z osobitných právnych predpisov alebo dotačnej zmluvy.

12. VEREJNÝ REGISTER AKREDITOVANÝCH SUBJEKTOV

Zásadnou novinkou je **register akreditovaných subjektov preventívnych programov (§ 9i)**. Ministerstvo vnútra zapisuje subjekt do registra po udelení akreditácie; register sa vedie a zverejňuje na webovom sídle ministerstva podľa kompetencií upravených v § 5 a § 9i. Evidujú sa základné údaje z rozhodnutia o akreditácii vrátane identifikácie realizátora, zamerania programu, okruhu adresátov, obdobia platnosti a e-mailového kontaktu. **Rodné priezvisko a rodné číslo fyzickej osoby sa do zverejňovaného registra nezapisujú**.

Pre **školy, samosprávy, firmy, rodičov aj potenciálnych donorov** môže register predstavovať praktický zdroj na overenie, či má konkrétny realizátor akreditáciu a na aké preventívne aktivity sa vzťahuje. **Zápis v registri nie je univerzálnym dokladom kvality každej činnosti organizácie**; rozhodujúci je obsah rozhodnutia a jeho platnosť.

13. ZMENY PRI ŠTÁTNYCH DOTÁCIÁCH A PODMIENKACH BEZÚHONNOSTI

Doterajší zákon umožňoval poskytovanie dotácií na schválené projekty prevencie kriminality bez všeobecnej akreditačnej podmienky tohto typu. Nové **§ 9a ods. 4 a § 12 ods. 5 písm. e)** zavádzajú pre dotáciu na preventívny program podmienku akreditácie a povinnosť uviesť **informáciu o udelení akreditácie** v žiadosti o dotáciu, ak jej predmetom je takýto program. Akreditácia pritom **nenahrádza dotačné konanie** ani rozhodnutie o schválení financovania.

Naďalej zostávajú podstatné doterajšie pravidlá **§ 11 ods. 1 až 3**: dotáciu možno poskytnúť **najviac do 80 % predpokladaných výdavkov projektu**, žiadateľ preukazuje **aspoň 20 % zdrojov mimo štátneho rozpočtu** a na projekt v jednom rozpočtovom roku možno dotáciu poskytnúť len raz. Na poskytnutie dotácie **nie je právny nárok (§ 11 ods. 5)**. Tieto limity nie sú novinkou novely, ale zostávajú rozhodujúce aj pri plánovaní akreditovaného projektu.

Nový **§ 11 ods. 4 písm. g)** výslovne dopĺňa medzi prekážky poskytnutia dotácie stav, keď **žiadateľ nie je bezúhonný**. Zároveň sa v § 12 ods. 8 spresňuje posudzovanie bezúhonnosti osobitne na účely dotácií. Osobitná dôvodová správa vysvetľuje, že nové výslovné pravidlo odmietnutia dotácie dopĺňa už existujúcu úpravu preukazovania bezúhonnosti. Nejde preto o to, že by bezúhonnosť bola pred novelou pri dotáciách úplne neznámou podmienkou.

Pri príprave žiadosti treba rešpektovať aj ďalšie, **už existujúce dotačné podmienky**. Podľa § 11 ods. 4 nemožno dotáciu poskytnúť napríklad žiadateľovi s nevysporiadanými finančnými vzťahmi so štátnym rozpočtom, relevantnými daňovými alebo poistnými nedoplatkami, v zákonom uvedených insolvenčných situáciách alebo pri zákonom vymedzenej pokute za nelegálne zamestnávanie. **Podľa § 12 ods. 7 treba účtovnú závierku za predchádzajúce účtovné obdobie uložiť do registra účtovných závierok najneskôr 15 pracovných dní pred podaním žiadosti, ak tam ešte nie je uložená.** Ide o doterajšie pravidlo, nie o novú povinnosť zavedenú touto novelou, ale jeho nedodržanie môže skomplikovať podanie dotačnej žiadosti.

14. REGIONÁLNA PREVENCIA: KOORDINÁTOR, KRAJSKÁ KOMISIA A SPOLOČNÉ STRETNUTIA

Novela výslovne upravuje v **§ 8 ods. 2** zriadenie **funkcie krajského koordinátora pre prevenciu kriminality** a **krajskej komisie pre prevenciu kriminality** okresným úradom v sídle kraja. Funkcia krajského koordinátora existovala už v predchádzajúcej úprave § 8 ods. 1 písm. a); **nové je predovšetkým jej systematické zaradenie, jasnejšie vyznačené kompetencie a zákonný rámec krajskej komisie**, nie vznik úplne neznámej pozície.

Podľa **§ 8 ods. 3** koordinátor zabezpečuje regionálnu súčinnosť v oblasti prevencie kriminality, **okrem aktivít prevencie násilia na deťoch**, ktoré patria do samostatnej pôsobnosti podľa osobitných predpisov. Ak je to nevyhnutné, môže podľa § 8 ods. 4 zorganizovať **multidisciplinárne stretnutie** k individuálnemu prípadu za účasti orgánov verejnej moci a ďalších subjektov. Pozvaný orgán verejnej moci je povinný zabezpečiť účasť svojho zástupcu. Účastníci sa môžu oboznamovať s osobnými údajmi v zákonnom rozsahu a viaže ich mlčanlivosť.

Predsedom krajskej komisie je **prednosta okresného úradu v sídle kraja** a jej tajomníkom krajský koordinátor (§ 8 ods. 5); ďalšie pravidlá určí štatút schvaľovaný Radou vlády SR pre prevenciu kriminality. Pre školy, pomáhajúce organizácie a samosprávy môže táto úprava uľahčiť spoluprácu pri riešení zložitých prípadov. **Neznamená však všeobecné oprávnenie ktoréhokoľvek účastníka voľne šíriť osobné údaje alebo obchádzať osobitné režimy ochrany detí a obetí.**

15. OSOBNÉ ÚDAJE: OBETE, OHROZENÉ OSOBY, DETI A ZÁKONNÍ ZÁSTUPCOVIA

Predchádzajúci **§ 7 ods. 2** výslovne vymedzoval spracúvanie osobných údajov ministerstvom vnútra predovšetkým o **páchateľoch a obetiach kriminality**. Novelizované znenie § 7 ods. 2 a 3 rozširuje a presnejšie rozdeľuje **kategórie dotknutých osôb: (i)** páchatelia, obete a osoby ohrozené kriminalitou alebo inou protispoločenskou činnosťou, **(ii)** osoby, ktoré požiadali informačné kancelárie o ochranu, podporu alebo pomoc, **(iii)** účastníci osvetových aktivít a kontaktné osoby spolupracujúcich subjektov **a (iv)** v osobitnom rozsahu **maloletí do 15 rokov a ich zákonní zástupcovia**.

Pri prvých dvoch skupinách zákon umožňuje spracúvať aj **kontaktné a identifikačné údaje**, napríklad telefónne číslo, e-mailovú adresu a podpis. O účastníkoch osvetových aktivít a kontaktných osobách sa podľa § 7 ods. 2 písm. b) vedie užší rozsah – meno, priezvisko, podpis, telefón a e-mail. Pri maloletých do 15 rokov § 7 ods. 3 upravuje osobitný rozsah identifikačných a kontaktných údajov dieťaťa a jeho zákonného zástupcu. Údaje potrebné na akreditáciu sa osobitne viažu na § 9c (§ 7 ods. 4).

Podľa všeobecnej a osobitnej dôvodovej správy je cieľom **presnejší zákonný základ pre výkon pomoci obetiam a akreditačnej agendy**. Zákonné oprávnenie spracúvať a poskytovať tieto údaje sa uplatňuje **v súlade s osobitnými predpismi o ochrane osobných údajov**, s požiadavkou nevyhnutnosti a primeranosti. Pre školy, neziskové organizácie a ďalších spolupracujúcich partnerov je dôležité, aby nezamieňali oprávnenia ministerstva podľa § 7 za automatické všeobecné oprávnenia každého realizátora programu.

16. STRATEGICKÉ RIADENIE A VÝMENA INFORMÁCIÍ MEDZI ŠTÁTNYMI ORGÁNMI

Podľa novely sa mení systém hodnotenia **Stratégie prevencie kriminality**. Vláda má schvaľovať **súhrnnú hodnotiacu správu** za príslušné obdobie stratégie (§ 5 ods. 1 písm. c)), zatiaľ čo priebežné hodnotenie je rozlíšené ako **čiastková hodnotiaca správa**. Riadenie a kontrola krajských koordinátorov sa výslovne presúva do pôsobnosti Ministerstva vnútra SR (§ 7 ods. 1 písm. f)).

Ministerstvá a ďalšie dotknuté ústredné orgány majú po novom podľa § 6 ods. 1 písm. b) predkladať Rade podklady **o stave, vývoji a dynamike kriminality**; výnimku z vybraných povinností § 6 ods. 1 písm. a) a b) má **Slovenská informačná služba**, čo dôvodová správa odôvodňuje osobitným charakterom spravodajských informácií. Okresné úrady v sídlach krajov majú podľa § 8 ods. 1 každoročne predkladať podklady o príčinách, vývoji a opatreniach.

Pre občana nejde o zavedenie novej individuálnej oznamovacej povinnosti. **Praktickým účelom je kvalitnejšie plánovanie programov na podklade regionálnych údajov**, lepšie rozlišovanie účinných opatrení a efektívnejšia koordinácia orgánov, ktoré už prevenciu vykonávajú.

17. ÚČINNOSŤ A PRAKTICKÉ ODPORÚČANIA PRE ADRESÁTOV NOVELY

Schválená novela má podľa čl. II nadobudnúť účinnosť 1. januára 2027. K dátumu prípravy článku sa na parlamentnej stránke nachádza schválené znenie zákona v redakčnom štádiu; pred publikovaním v Zbierke zákonov preto treba overiť definitívne číslo vyhláseného predpisu a prípadné následné zmeny. V samotnom schválenom texte nie je osobitný prechodný režim, ktorý by všeobecne oslobodzoval existujúcich neštátnych realizátorov od akreditácie pri získavaní nových dotácií na preventívne programy po účinnosti novely.

Občianske združenia, neziskové organizácie a podnikatelia, ktorí chcú žiadať o dotáciu na preventívny program, by mali v predstihu (i) posúdiť, či plánovaná aktivita spĺňa definíciu programu podľa § 3, (ii) skontrolovať bezúhonnosť a kvalifikáciu realizátorov aj štatutárov, (iii) pripraviť projekt a preukázanie odbornej praxe, (iv) sledovať formulár a štandardy zverejnené ministerstvom a (v) nezabudnúť na samostatné podmienky dotačnej výzvy a povinné spolufinancovanie.
Obce a orgány štátnej správy by mali odlíšiť vlastnú výnimku z akreditačného režimu od pravidiel schvaľovania dotácií a preveriť možnosti spolupráce s krajskými koordinátormi. **Školy, rodičia a potenciálni účastníci programov** budú môcť využívať register na kontrolu platnosti akreditácie. **Informačné kancelárie a spolupracujúce subjekty** musia pri výmene údajov venovať pozornosť zákonnému účelu a nevyhnutnému rozsahu spracúvania.

Novela **nezakazuje neakreditované preventívne aktivity**. Pri programoch podporovaných podľa tohto zákona však vyžaduje **overiteľnú odbornosť, zodpovednosť realizátora a trvalé dodržiavanie akreditačných podmienok**.

Publikované dňa 31.10.2026.

PRÁVNY RÁMEC ZAVÁDZANIA A VYUŽÍVANIA AUTOMATIZOVANÝCH VOZIDIEL A NAJNOVŠIE ZMENY

1. ABSTRAKT

Zákon č. 248/2026 Z. z., schválený Národnou radou Slovenskej republiky 16. septembra 2026 a vyhlásený 9. októbra 2026, rozširuje právne podmienky zavádzania a využívania automatizovaných vozidiel. **S účinnosťou od 1. decembra 2026** mení zákon č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke, zákon č. 56/2012 Z. z. o cestnej doprave a zákon č. 106/2018 Z. z. o prevádzke vozidiel v cestnej premávke.

Nová právna úprava vytvára najmä **licenciu prevádzkovateľa plne automatizovaného vozidla**, osobitné schvaľovanie komerčnej prevádzky, pravidlá riadiacich centier a operátorov dohľadu, povinnosti pri zázname prevádzkových údajov a pri oznamovaní bezpečnostných incidentov. Tento článok však presahuje rámec samotnej novely: vysvetľuje aj už existujúce vnútroštátne a európske predpisy o typovom schvaľovaní, cestnej premávke, zodpovednosti za škodu, poistení a ochrane osobných údajov.

Základné upozornenie pre prax: technicky spôsobilé alebo typovo schválené automatizované vozidlo ešte nemá automaticky oprávnenie poskytovať komerčnú dopravu bez vodiča na ľubovoľnej ceste. Rozhodujúce je súčasné splnenie viacerých samostatných právnych podmienok.

2. ČO JE AUTOMATIZOVANÉ A PLNE AUTOMATIZOVANÉ VOZIDLO

Pojem „autonómne vozidlo“ sa v bežnej komunikácii často používa pre vozidlá vybavené najrôznejšími asistenčnými systémami. **Právne však treba rozlišovať medzi (i) pomocnými systémami vodiča, (ii) automatizovaným vozidlom, pri ktorom sa v určitých situáciách očakáva alebo vyžaduje zásah vodiča, a (iii) plne automatizovaným vozidlom, ktoré je navrhnuté na samostatnú jazdu bez dohľadu vodiča v samotnom vozidle.**

Tieto kategórie majú základ najmä v § 2 ods. 2 zákona č. 106/2018 Z. z. a v čl. 3 bodoch 21 a 22 nariadenia (EÚ) 2019/2144. Označenie úrovne automatizácie podľa technickej klasifikácie SAE môže pomáhať pri vysvetľovaní technológie, **nenahrádza však legálne definície ani príslušné správne povolenia**.
Pre konkrétne vozidlo je rozhodujúca aj tzv. **operačná oblasť použitia** (angl. operational design domain, ODD): **súhrn geografických, cestných, časových, poveternostných a ďalších podmienok**, pre ktoré bol automatizovaný systém navrhnutý a schválený. Napríklad vozidlo schválené na prevádzku na presne určenom území za priaznivého počasia nie je tým oprávnené jazdiť bez obmedzenia v celom štáte.

3. VIACVRSTVOVÝ PRÁVNY RÁMEC A ROZDELENIE KOMPETENCIÍ

Právna regulácia automatizovanej mobility nie je obsiahnutá v jednom zákone. Tvoria ju predovšetkým **(i)** predpisy Európskej únie o bezpečnosti a schvaľovaní vozidiel, **(ii)** zákon č. 106/2018 Z. z. o ich technickej spôsobilosti, skúšobnej prevádzke a novo aj o licencii prevádzkovateľa, **(iii)** zákon č. 8/2009 Z. z. o správaní účastníkov cestnej premávky, **(iv)** zákon č. 56/2012 Z. z. o podnikaní v cestnej doprave, **(v)** predpisy o zodpovednosti za škodu a poistení **a (vi)** pravidlá ochrany údajov a kybernetickej bezpečnosti.

Zjednodušene: **schválenie typu vozidla** posudzuje technické vlastnosti a bezpečnosť výrobku; **povolenie skúšobnej prevádzky** umožňuje zákonom regulované skúšanie; **licencia prevádzkovateľa** určuje spôsobilosť a povinnosti subjektu; **schválenie prevádzky** stanovuje konkrétne podmienky nasadenia; pri platených prepravných službách pristupujú ešte požiadavky zákona o cestnej doprave. Každý z týchto krokov plní inú funkciu.

Významnú úlohu má **Ministerstvo dopravy SR** ako typový schvaľovací orgán a podľa novely aj orgán rozhodujúci o novej licencii a schválení prevádzky. Pri bezpečnosti konkrétnych trás sa uplatňujú záväzné stanoviská príslušného orgánu Policajného zboru a pri určených komunikáciách aj stanoviská ich správcov a dotknutých obcí.

4. PRÁVO EURÓPSKEJ ÚNIE A TECHNICKÉ SCHVAĽOVANIE

Základným všeobecným predpisom typového schvaľovania motorových vozidiel je **nariadenie (EÚ) 2018/858**. Okrem štandardného systému typového schválenia upravuje aj mechanizmy pre nové technológie a výnimky, ako aj osobitné postupy pre menšie série vozidiel (porov. jeho čl. 39 a 41). Získanie určitého druhu technického schválenia samo osebe neznamená oprávnenie vykonávať bezobslužnú komerčnú dopravu.

Nariadenie (EÚ) 2019/2144 stanovuje požiadavky na všeobecnú bezpečnosť vozidiel a zahŕňa aj automatizované a plne automatizované vozidlá. Podrobné jednotné postupy a technické špecifikácie pre typové schvaľovanie ich automatizovaných systémov riadenia upravuje **vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2022/1426**, v roku 2026 zmenené nariadením (EÚ) 2026/481. Pravidlá sa týkajú najmä konštrukčnej bezpečnosti, výkonu riadiaceho systému, zvládania rizikových situácií a posudzovania technických podkladov.

Pri výrobe, aktualizáciách softvéru a bezpečnosti elektronických systémov majú význam aj príslušné medzinárodné technické pravidlá OSN/EHK, najmä pre systémy automatizovaného riadenia, kybernetickú bezpečnosť a správu softvérových aktualizácií. Konkrétna použiteľnosť požiadaviek závisí od kategórie vozidla, systému a príslušného schvaľovacieho režimu. **Európske technické schválenie a slovenské prevádzkové povolenie treba posudzovať spoločne, nie ako alternatívy.**

5. ČO UMOŽŇOVALA SLOVENSKÁ ÚPRAVA PRED NOVELOU

Slovenské právo upravovalo automatizované systémy už pred rokom 2026. Ustanovenie **§ 49 zákona č. 106/2018 Z. z.** umožňovalo na základe povolenia typového schvaľovacieho orgánu skúšobnú prevádzku automatizovaných aj plne automatizovaných vozidiel za stanovených podmienok. Zákon č. 8/2009 Z. z. zároveň upravoval osobu vykonávajúcu dohľad nad vozidlom s automatizovaným systémom riadenia a jej povinnosť prevziať vedenie vozidla na výzvu systému, prípadne aj bez výzvy.

Osobitne existovali pravidlá pre **automatizované doručovacie vozidlá** (§ 55b zákona č. 8/2009 Z. z.), ktoré upravujú napríklad režim ich jazdy na chodníku, komunikáciách pre cyklistov či vozovke. Tento osobitný typ vozidla nemožno zamieňať s plne automatizovaným autobusom či robotaxi.

Hlavný rozdiel oproti novele: predchádzajúce predpisy poznali definície a režim skúšania, no neposkytovali rovnako súvislý procesný rámec pre systematické nasadzovanie plne automatizovaných vozidiel do bežnej, najmä komerčnej prevádzky s riadiacim centrom a osobitnou licenciou. Práve túto medzeru má zákon č. 248/2026 Z. z. odstrániť.

6. NOVÉ ROZLÍŠENIE TESTOVACEJ A SKÚŠOBNEJ PREVÁDZKY

Nový **§ 48a zákona č. 106/2018 Z. z.** zavádza pojem **testovacia prevádzka**. Tá predstavuje overovanie funkčnosti automatizovaného systému riadenia a technickej kompatibility vozidla **mimo pozemných komunikácií prístupných verejnosti**. Môže prebiehať len v organizačne a technicky zabezpečenom priestore tak, aby nedošlo k ohrozeniu života, zdravia, majetku alebo životného prostredia. Výsledok sa musí zaznamenať v správe.

Odlišná je **skúšobná prevádzka podľa § 49**, ktorá sa týka skúšobných jázd v cestnej premávke na základe príslušného povolenia a za jeho podmienok. Zámena týchto dvoch režimov by v praxi mohla viesť k nelegálnemu skúšaniu na verejne prístupnej komunikácii.

Pre výrobcu alebo technologickú spoločnosť z toho vyplýva potreba vytvoriť **dokumentovaný postup od uzavretého testovacieho priestoru k skúšobným jazdám a až následne k prevádzkovej licencii**. Podľa § 49a ods. 1 možno o novú licenciu žiadať až po úspešnom vykonaní testovacej prevádzky a získaní povolenia skúšobnej prevádzky.

7. LICENCIA PREVÁDZKOVATEĽA – NOVÁ PODMIENKA PREVÁDZKY

Ústrednou novinkou je **§ 49a zákona č. 106/2018 Z. z.** Podľa jeho ods. 1 môže držiteľ príslušného povolenia po úspešnej testovacej prevádzke požiadať ministerstvo dopravy o udelenie **licencie prevádzkovateľa plne automatizovaného vozidla**.

Žiadosť musí obsahovať najmä (i) vymedzenie zamýšľanej operačnej oblasti použitia, **(ii)** návrh úsekov alebo území, **(iii)** opis riadiaceho centra, **(iv)** spôsob zabezpečenia technického dohľadu, **(v)** systém zberu, uchovávania a poskytovania údajov, **(vi)** prevádzkovú dokumentáciu automatizovaného systému a podľa okolností aj **(vii)** záväzné stanovisko príslušného orgánu Policajného zboru (§ 49a ods. 2).

Podľa **§ 49a ods. 4** ministerstvo **licenciu vydá, ak je návrh úplný a prevádzka neohrozuje bezpečnosť, životné prostredie ani verejné zdravie**. Zamietne ju však pri zákonom určenej závažnej predchádzajúcej strate licencie počas **troch rokov** pred novým podaním. Trojročné obmedzenie bolo do výsledného zákona zapracované počas parlamentného prerokovania namiesto pôvodne neobmedzenej prekážky.

Licencia nie je neobmedzené povolenie na jazdu kdekoľvek a za akýchkoľvek okolností. Ministerstvo v nej určuje podmienky a obmedzenia. Držiteľ musí udržiavať technický dohľad, predchádzať ohrozeniu bezpečnosti, zabezpečiť zákonné poistenie a oznamovať zmeny podmienok licencie do **15 dní** (§ 49a ods. 5 a 6).

8. SCHVÁLENIE KONKRÉTNEJ PREVÁDZKY A ĎALŠIE POVOLENIE V CESTNEJ DOPRAVE

Podľa nového **§ 49b ods. 1 zákona č. 106/2018 Z. z.** možno plne automatizované vozidlo na poskytovanie služieb prepravy osôb alebo tovaru prevádzkovať len na základe **(i) licencie prevádzkovateľa a súčasne (ii) schválenia prevádzky vydaného ministerstvom dopravy**. Schválenie sa viaže na konkrétny typ alebo skupinu vozidiel, systém riadenia, operačnú oblasť použitia a vymedzené komunikácie či územia.

Ak ide o cestnú dopravu vykonávanú podnikateľom, ďalšie povinnosti zavádza **§ 32a zákona č. 56/2012 Z. z.**: prevádzkovateľ cestnej dopravy musí **vopred požiadať príslušný dopravný správny orgán** o povolenie používania plne automatizovaného vozidla. Súčasťou žiadosti je okrem iného určenie kontrolujúcej osoby a doklad o príslušnej licencii, ak zákon neustanovuje inak.

Významná parlamentná zmena: pôvodne navrhovanú možnosť správneho orgánu rozhodnúť podľa úvahy nahradilo pravidlo, že orgán používanie vozidla **povolí, ak sú zákonné podmienky splnené** (§ 32a ods. 3). Ide o prakticky dôležité posilnenie právnej predvídateľnosti pre dopravcov. Podmienky evidencie v Slovenskej republike a osobitné možnosti prenájmu vozidla z iného členského štátu sa posudzujú podľa § 32a ods. 3.

Nemožno preto stotožňovať technické schválenie vozidla, skúšobné povolenie, licenciu podľa § 49a, schválenie prevádzky podľa § 49b a dopravné povolenie podľa § 32a. V konkrétnom projekte treba preskúmať ich vzájomné súvislosti aj ďalšie sektorové oprávnenia pre taxislužbu, autobusovú či nákladnú dopravu.

9. ÚZEMNÉ OBMEDZENIA A POSTAVENIE OBCE A POLÍCIE

Podľa **§ 49c zákona č. 106/2018 Z. z.** môže ministerstvo dopravy rozhodnutím **určiť úseky komunikácií alebo územia vhodné na skúšobnú prevádzku či riadnu prevádzku plne automatizovaných vozidiel a vedie ich verejne dostupný zoznam**. Pred rozhodnutím si vyžiada stanovisko správcu komunikácie, a ak ide o územie obce, aj stanovisko dotknutej obce.

Pri určení úsekov či územia na **skúšobnú prevádzku** sa vyžaduje **záväzné stanovisko príslušného orgánu Policajného zboru z hľadiska bezpečnosti a plynulosti premávky**. Záväzné stanovisko polície je relevantné tiež pri licencii a schvaľovaní konkrétnej prevádzky (§ 49a ods. 2 a 3 a § 49b ods. 4).

Obec tak nie je automaticky povoľujúcim orgánom pre technológiu automatizovanej jazdy, jej stanovisko však môže byť dôležité napríklad pri zavádzaní **robotaxi, autonómneho minibusu alebo doručovacej služby** do uličnej siete mesta. Prevádzkovateľ si musí vopred overiť aj miestne dopravné obmedzenia a praktickú použiteľnosť konkrétnej trasy.

10. RIADIACE CENTRUM, OPERÁTOR DOHĽADU A DIAĽKOVÝ VODIČ

Novela stavia prevádzku plne automatizovaných vozidiel na **riadne fungujúcom riadiacom centre** (§ 49d zákona č. 106/2018 Z. z.), ktoré zabezpečuje technický dohľad, komunikáciu s orgánmi verejnej moci a identifikáciu osoby vykonávajúcej dohľad. Prevádzkovateľ musí viesť aktuálnu dokumentáciu vrátane opisu systému, operačnej oblasti použitia, núdzových postupov, technického dohľadu a organizačného zabezpečenia.

Operátorom dohľadu môže byť podľa § 49a ods. 7 fyzická osoba staršia než 18 rokov, s vodičským oprávnením príslušnej skupiny po dobu aspoň **troch rokov**, ktorá je v pracovnoprávnom vzťahu k držiteľovi licencie. Musí absolvovať určené školenie a dohľad vykonávať **z riadiaceho centra na území Slovenskej republiky**. Pri splnení podmienok stanovených v povolení alebo licencii môže dohliadať na viac vozidiel.

Podstatný je rozdiel medzi **dohľadom a aktívnym vedením vozidla**. § 2 ods. 2 písm. x) zákona č. 8/2009 Z. z. po novele výslovne pozná vedenie vozidla aj **na diaľku**; operátor, ktorý iba monitoruje vozidlo, však nie je automaticky vodičom. Ak vedenie prevezme, na toto konanie sa vzťahujú pravidlá pre vodiča. Podľa nového § 3 ods. 5 zákona č. 8/2009 Z. z. potom **smie viesť len jedno vozidlo a nesmie súčasne dohliadať na iné vozidlo**.

Povinnosť operátora primerane dodržiavať požiadavky na vodiča podľa § 4 zahŕňa najmä bezpečnostné požiadavky na spôsobilosť a konanie. Novela preto neotvára priestor na to, aby prevádzkovateľ nahradil bezpečnostne kvalifikovaného operátora neodbornou osobou alebo vzdialeným centrom bez zákonného dohľadu.

11. POVINNOSTI OSOBY, KTORÁ AKTIVOVALA AUTOMATIZOVANÉ RIADENIE

Novelizovaný **§ 4 ods. 1 písm. c) zákona č. 8/2009 Z. z.** umožní vodičovi vozidla využívajúceho automatizovaný systém riadenia vykonávať aj iné činnosti, **ak mu nebránia včas a bezpečne prevziať vedenie** na výzvu systému. Ide o úpravu

reagujúcu na technickú povahu automatizovanej jazdy; nepredstavuje všeobecnú výnimku zo všetkých ostatných zákazov a povinností vodiča.

Podľa nového **§ 5 ods. 6** je osoba, ktorá aktivovala automatizovaný systém riadenia, **povinná včas a bezpečne prevziať vedenie na jeho výzvu, ale aj bez výzvy, ak to vyžadujú okolnosti**. Toto pravidlo nemožno ignorovať ani pri vozidle s veľmi pokročilou automatizáciou, ak zákon a technický režim predpokladajú ľudské prevzatie vedenia.

Dôvodová správa k parlamentným úpravám výslovne vysvetľuje, že výnimka sa netýka všeobecného zákazu jazdy pod vplyvom alkoholu ani ostatných povinností, pri ktorých zákon výnimku nestanovuje. **Zodpovednosť za bezpečné prevzatie vedenia nemožno nahradiť len tvrdením, že vozidlo „šoférovalo samo“.**

12. OPERAČNÁ OBLASŤ POUŽITIA A MINIMÁLNY BEZPEČNÝ STAV

Nový **§ 49e zákona č. 106/2018 Z. z.** vyžaduje prevádzkovanie plne automatizovaného vozidla iba v schválenej **operačnej oblasti použitia**. Systém nemá umožniť neoprávnené opustenie tohto režimu; pri jeho prekročení musí byť bezodkladne zabezpečený **minimálny bezpečný stav**.

Rovnaká bezpečnostná požiadavka sa uplatňuje aj pri poruche systému alebo vtedy, keď operátor dohľadu nevie včas zasiahnuť. Ak systém zistí, že nemôže pokračovať v bezpečnej jazde, musí podľa okolností vyzvať operátora na zásah alebo sám zabezpečiť minimálny bezpečný stav (§ 49e ods. 3 a 4).

V praxi to znamená, že prevádzkový projekt musí počítať aj s **výpadkom pripojenia, neočakávaným počasím, dočasnou uzáverou cesty, prekážkou alebo technickou poruchou**. Nestačí iba zabezpečiť bežnú jazdu za ideálnych podmienok; relevantné sú postupy pri zlyhaní systému a pravidlá obnovy prevádzky.

13. KOMERČNÉ VYUŽITIE V TAXISLUŽBE, AUTOBUSOVEJ A NÁKLADNEJ DOPRAVE

Článok II zákona č. 248/2026 Z. z. mení **zákon č. 56/2012 Z. z. o cestnej doprave**. Upravuje pravidlá používania plne automatizovaných vozidiel pri podnikateľskej osobnej a nákladnej doprave a reaguje na to, že pri takom vozidle sa vo vnútri nemusí nachádzať vodič ani bežná posádka.

Preto sa pri plne automatizovanej prevádzke upravujú vybrané povinnosti pri taxislužbe a autobusovej doprave, ktoré fyzická osoba vo vozidle nemôže vykonať; zároveň zostáva potrebná primeraná **kontrola nad operátorom dohľadu prostredníctvom prevádzkovateľa**. Osobitná úprava § 32a ods. 4 pripúšťa, aby určité dopravné doklady nemuseli byť fyzicky vo vozidle, čo neznamená zánik príslušných oprávnení a kontrolných právomocí.

Vedúci dopravy musí podľa § 32a ods. 5 priebežne poskytovať súčinnosť orgánom odborného dozoru, najmä vo vzťahu k prepravovaným osobám a tovaru. Počas parlamentného prerokovania bolo výslovne spresnené, že ide o **trvajúcu povinnosť**, nie o jednorazové poskytnutie informácie.

Prevádzkovateľ má zároveň sledovať **zákaz prepravy nebezpečných vecí automatizovanými vozidlami**, vyjadrený v novom § 49a ods. 10 zákona č. 106/2018 Z. z. Pre logistické spoločnosti môže ísť o rozhodujúce obmedzenie obchodného modelu.

14. ZÁZNAMY PREVÁDZKY, NEHODY A KYBERNETICKÉ INCIDENTY

Nové ust. **§ 49f zákona č. 106/2018 Z. z.** ukladá povinnosť vybaviť plne automatizované vozidlo záznamovým systémom schopným zaznamenať režim riadenia, zásahy, technický stav a bezpečnostne významné udalosti. Držiteľ licencie musí zabezpečiť presnosť, úplnosť, integritu a dostupnosť údajov pre oprávnené orgány. Pri dopravnej nehode alebo bezpečnostnej udalosti musí **bezodkladne informovať ministerstvo dopravy**.

Významným výsledkom parlamentného prerokovania je presnejšie určenie rozsahu a lehôt uchovávania údajov. Podľa § 49f ods. 5 a 7 sa **telemetria o stave vozidla počas celej jazdy uchováva 30 dní**; vysokofrekvenčný záznam udalosti za **30 sekúnd pred udalosťou a 10 sekúnd po nej**, ako aj údaje o dohľade a poveloch riadiaceho centra sa uchovávajú **dva roky**, pri začatom správnom alebo trestnom konaní do jeho právoplatného skončenia.

Každý záznam musí byť spojiteľný s konkrétnou verziou aktívneho softvéru automatizovaného systému. Zákon tiež vyžaduje **oznámiť kybernetický bezpečnostný incident s možným dopadom na bezpečnosť prevádzky do 24 hodín** a bežnú aktualizáciu softvéru bez dopadu na bezpečnosť alebo operačnú oblasť použitia **do 15 dní** formou aktualizovanej dokumentácie (§ 49a ods. 6 písm. j) a k)).

V praxi sú preto potrebné technické záznamy s kontrolou ich neporušenosti, režim prístupových oprávnení, interný postup reakcie na incident a evidencia aktualizácií. Nejde iba o otázky informačných technológií, ale o **zákonné**

povinnosti prevádzkovateľa a potenciálne rozhodujúce dôkazy po dopravnej nehode.

15. OCHRANA OSOBNÝCH ÚDAJOV A KYBERNETICKÁ BEZPEČNOSŤ

Prevádzkové záznamy môžu obsahovať informácie o polohe a pohybe vozidla, správaní operátora, cestujúcich i ďalších účastníkov premávky. Ak umožňujú identifikovať fyzické osoby, uplatní sa **nariadenie (EÚ) 2016/679 (GDPR)**, prípadne zákon č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov. Prevádzkovateľ musí posúdiť účel, právny základ, nevyhnutnosť, bezpečnosť a primeranú dobu spracúvania údajov.

Nový § 49f ods. 9 osobitne počíta s ochranou osobných údajov: kamerové záznamy sa na účely štátneho odborného dozoru sprístupnia spravidla až po **anonymizácii údajov tretích osôb**, pokiaľ ich identifikácia nie je nevyhnutná na objasnenie nehody alebo bezpečnostnej udalosti. Ide o konkrétnu zákonnú protiváhu rozsiahlemu monitorovaniu.

Popri tom treba posúdiť aj technické požiadavky kybernetickej bezpečnosti vyplývajúce z európskeho schvaľovania vozidiel a z prípadne uplatniteľných všeobecných predpisov. **Novela sama osebe neodstraňuje povinnosti podľa GDPR** ani nevytvára všeobecné oprávnenie neobmedzene sledovať cestujúcich a okolie vozidla.

16. DOPRAVNÁ NEHODA, OBČIANSKOPRÁVNA ZODPOVEDNOSŤ A POISTENIE

Právna otázka „kto zodpovedá za nehodu autonómneho vozidla“ nemá jednu univerzálnu odpoveď. **Novela nevytvára jediný nový všeobecný režim náhrady škody nahrádzajúci občianske právo.** V konkrétnom prípade treba rozlišovať škodu z prevádzky dopravného prostriedku, možné porušenie povinností vodiča alebo operátora, technickú vadu výrobku a zmluvné vzťahy medzi výrobcom a prevádzkovateľom.

Kľúčový je v čase písania tohto príspevku účinný **§ 427 Občianskeho zákonníka (zákon č. 40/1964 Zb.)**, podľa ktorého fyzické a právnické osoby vykonávajúce dopravu, ako aj iní prevádzatelia motorových vozidiel, zodpovedajú za škodu vyvolanú osobitnou povahou prevádzky. **§ 428** obmedzuje možnosti zbavenia sa tejto zodpovednosti; pri stretnutí prevádzok viacerých dopravných prostriedkov je dôležitý **§ 431**. Samotná neprítomnosť človeka na sedadle vodiča preto automaticky neznamená, že poškodený ostáva bez osoby zodpovednej za škodu.

Ďalším základom ochrany je **zákon č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení**. § 49a ods. 6 písm. f) po novele výslovne ukladá držiteľovi licencie zabezpečiť poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla počas celej doby prevádzky. Poškodenému to vytvára známy poistný rámec; konkrétny rozsah nároku a prípadné regresné vzťahy sa však posudzujú podľa príslušných predpisov.

Pri nehode bude osobitne dôležité zistiť (i) či systém riadil v rámci povolenej operačnej oblasti, **(ii)** či došlo k výzve na zásah, **(iii)** či operátor prevzal vedenie a ako zareagoval, **(iv)** aká verzia softvéru bola aktívna **a (v)** či nehodu zapríčinila technická chyba. **Záznamy podľa § 49f** preto budú mať význam nielen pre správny dohľad, ale aj pri objasňovaní a uplatňovaní nárokov na náhradu škody.

17. ZODPOVEDNOSŤ VÝROBCU ZA VADNÝ VÝROBOK A AUTOMATIZOVANÝ SOFTVÉR

Ak príčinou škody nie je len spôsob prevádzky, ale **vada samotného vozidla, jeho senzora, hardvéru či softvéru**, môžu byť relevantné aj osobitné predpisy o zodpovednosti za škodu spôsobenú vadným výrobkom. Treba pritom odlíšiť režim prevádzkovateľa vozidla od samostatnej potenciálnej zodpovednosti výrobcu a ďalších hospodárskych subjektov.

V tejto súvislosti má význam **nový zákon č. 242/2026 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú vadným výrobkom**, účinný od 9. decembra 2026, ktorý do pravidiel výrobkovej zodpovednosti zahŕňa aj moderné digitálne výrobky a softvér. Na škody a výrobky v prechodných situáciách sa však musí uplatniť časovo príslušný právny režim; zodpovednosť výrobcu nemožno automaticky vyvodiť len z toho, že na vozidle bol zapnutý automatizovaný systém.

V praxi bude dôležitá zmluvná úprava vzťahov medzi výrobcom, poskytovateľom softvéru, integrátorom systému a prevádzkovateľom, najmä vo veciach bezpečnostných aktualizácií, dokumentácie, reakcie na poruchy, prístupu k dôkazom a prípadných regresných nárokov. **Zmluva medzi podnikateľmi však sama osebe nezbavuje poškodeného jeho zákonných práv.**

18. SPRÁVNE DELIKTY, ZRUŠENIE LICENCIE A DOHĽAD

Prevádzkovateľ sa nemôže spoliehať, že povinnosti predstavujú iba odporúčané bezpečnostné štandardy. **§ 148 ods. 10 zákona č. 106/2018 Z. z.** po novele upravuje pokuty **od 5 000 do 50 000 eur** pre držiteľa licencie za zákonom určené porušenia; prevádzkovanie vozidla bez potrebnej licencie alebo schválenia prevádzky je

sankcionované rovnakým rozpätím. **Operátorovi dohľadu** hrozí za porušenie jeho zákonných povinností pokuta **od 1 000 do 5 000 eur**.

Ďalšie pravidlo umožňuje uložiť poriadkovú pokutu za neposkytnutie potrebnej technickej dokumentácie a vysvetlení pri štátnom dozore (§ 150). Ministerstvo zároveň môže, a v zákonom určených prípadoch musí, **zrušiť licenciu** napríklad pri nepravdivých podkladoch, závažnom ohrození bezpečnosti alebo opakovanom či závažnom porušovaní povinností (§ 49a ods. 9).

Praktickým dôsledkom je potreba **preukázateľného interného systému súladu s predpismi**: evidencie zodpovedných osôb, školení, technického dozoru, bezpečnostných hlásení, software release managementu a pravidelného posúdenia zákonných podmienok prevádzky.

19. PRAKTICKÉ DÔSLEDKY PRE OBČANOV, PREVÁDZKOVATEĽOV A SAMOSPRÁVY

Pre bežného vodiča novela neznamená, že každý automobil s adaptívnym tempomatom či udržiavaním v jazdnom pruhu možno používať bez pozornosti. Rozhoduje technická spôsobilosť systému a zákonné pravidlá bezpečného prevzatia vedenia. **Pre cestujúceho** je podstatné, že komerčná služba autonómnej dopravy má byť viazaná na bezpečnostné schválenia, prevádzkovateľa, dohľad, evidenciu a povinné poistenie.

Pre výrobcov, vývojárov a dopravné spoločnosti je kľúčové už pri návrhu projektu preveriť **(i)** technické schválenie typu alebo iný relevantný schvaľovací režim, **(ii)** legálne testovanie a skúšobnú prevádzku, **(iii)** licenciu podľa § 49a, **(iv)** schválenie prevádzky a konkrétne trasy podľa § 49b a nasl., **(v)** osobitné dopravné povolenia podľa zákona č. 56/2012 Z. z., **(vi)** personálne a technické zabezpečenie centra, **(vii)** záznamy, kybernetické hlásenia a GDPR **a (viii)** poistenie a procesy riešenia škôd.

Pre obce a správcov komunikácií môže zavádzanie automatizovanej dopravy znamenať potrebu posudzovať konkrétne trasy, dopravné obmedzenia, zastávky, obslužnosť, bezpečnosť chodcov a cyklistov i koordináciu s políciou. Povolená technológia nesmie bez ďalšieho prekročiť prevádzkové územie alebo obísť miestne pravidlá.

Publikované dňa 31.10.2026.

PRECHODNÉ USTANOVENIA NOVÉHO OBČIANSKEHO ZÁKONNÍKA – KEDY POUŽIŤ NOVÉ A KEDY PÔVODNÉ PREDPISY - ČASŤ I

1. ABSTRAKT

Nový Občiansky zákonník (ďalej tiež len ako "**kódex**" alebo "**zákon**"), schválený Národnou radou Slovenskej republiky 1. októbra 2026, má podľa schváleného § 1920 nadobudnúť účinnosť **1. júla 2027**. Nahradí doterajší základný kódex súkromného práva – zákon č. 40/1964 Zb. – a zásadne zjednocuje aj doteraz osobitne upravenú časť obchodných záväzkov. Pre právnu prax však nebude rozhodujúce iba nové hmotnoprávne pravidlo, ale predovšetkým otázka, **na ktorý právny vzťah a na ktorú právnu skutočnosť sa nové pravidlo vôbec použije**.

Náš článok, ktorý práve čítate je prvou časťou výkladu prechodných ustanovení nového Občianskeho zákonníka a venuje sa ustanoveniu **§ 1893 až § 1906 schváleného znenia**. Vysvetľuje všeobecný časový režim, lehoty, terminologickú kontinuitu, ochranu pokojného stavu a najmä prechod existujúcich právnických osôb, ich orgánov a likvidácií na nový kódex. Súvisiace ustanovenia ostatných častí kódexu rozoberáme len v rozsahu potrebnom na porozumeniu prechodných pravidiel.

2. PREČO SA NOVÝ ZÁKON NEPOUŽIJE NA VŠETKO ROVNAKO

Prechodné, resp. intertemporálne ustanovenia rozdeľujú časovú pôsobnosť **doterajšieho a nového práva**. Ich funkciou je zabrániť tomu, aby nové pravidlá bez výslovného zákonného podkladu menili už uzavreté právne skutočnosti, súčasne však umožniť, aby sa nový kódex postupne uplatnil aj na niektoré trvajúce pomery. Pri každom prípade preto treba oddelene skúmať (i) dátum vzniku vzťahu, (ii) povahu vzťahu, (iii) okamih konkrétneho právneho úkonu či udalosti, (iv) vznik jednotlivého nároku alebo povinnosti a (v) prípadnú osobitnú výnimku.

Rozlišuje sa tzv. **pravá retroaktivita**, pri ktorej by nová norma spätne menila právne účinky už uzavretých skutočností, a **nepravá retroaktivita**, pri ktorej nový predpis upravuje budúce účinky pomeru založeného v minulosti. Schválený § 1893 pracuje s časovým rozlíšením podľa povahy vzťahu a vo vybraných prípadoch s nepravou retroaktivitou; neustanovuje však všeobecné spätné prehodnocovanie už vzniknutých práv a povinností.

Základné pravidlo nie je úplne nové: doterajší Občiansky zákonník používal napríklad v § 854 a § 868 model časového rozlíšenia a Obchodný zákonník v § 763 ods. 1 a 2 osobitne chránil staršie záväzkové vzťahy a už plynúce lehoty. **Novinkou je ich koncepčné spojenie do jedného všeobecného systému** s jasným rozdelením osobných, rodinných a vecnoprávnych pomerov na jednej strane a ostatných, predovšetkým záväzkových, pomerov na strane druhej.

Na účinnosť kódexu preto nemožno reagovať jediným pravidlom typu „od júla 2027 platí všade nový zákon".

Vzťah môže zostať starý, ale určitý neskorší úkon v ňom už bude nový.

Rovnako môže nový zákon regulovať budúci výkon vlastníctva, hoci jeho nadobudnutie pred rokmi posúdi súd podľa predchádzajúcich predpisov. Tento spôsob uvažovania je dôležitý pre advokátov a notárov, ale aj pre banky, prenajímateľov, zamestnávateľov vykonávajúcich súkromnoprávne úkony či členov štatutárnych orgánov. Vo vzťahu k osobitným zákonom treba vždy najprv preskúmať, či sa neuplatní ich vlastná prechodná alebo osobitná úprava.

3. STARÉ PRÁVNE VZŤAHY, NOVÉ PRAVIDLÁ: KDE JE HRANICA?

Ustanovenie § 1893 ods. 1: Novému zákonu podliehajú právne skutočnosti a právne vzťahy vzniknuté od jeho účinnosti. Kúpna zmluva uzavretá po 1. júli 2027 alebo právny úkon vykonaný až po tomto dni sa preto spravidla posúdi podľa nového kódexu, ak osobitný predpis alebo prechodné ustanovenie neustanovuje inak.

Ustanovenie § 1893 ods. 2 – osobné, rodinné a vecné práva: aj pomery vzniknuté pred účinnosťou sa do budúcna spravujú novým zákonom. Ich vznik a práva či povinnosti, ktoré už vznikli pred 1. júlom 2027, sa naďalej posudzujú podľa doterajšieho práva. Napríklad vlastnícke právo nadobudnuté v roku 2024 sa spätne „nenadobúda" nanovo; nový kódex však bude zásadne upravovať jeho budúci výkon a ochranu. Osobitné výnimky v nasledujúcich ustanoveniach môžu tento výsledok modifikovať.

Nové a staré právo sa môžu stretnúť v jednej nehnuteľnosti. Ak bolo vlastníctvo alebo vecné bremeno platne zriadené pred rozhodným dňom,

účinnosť nového kódexu nespôsobí, že sa opäť skúmajú historické podmienky jeho vzniku podľa nového zákona. Práva a povinnosti, ktoré už vznikli, sa tiež hodnotia podľa starých predpisov. Neskoršie susedské konflikty či výkon oprávnení vlastníka však spravidla podliehajú novému vecnoprávnemu režimu. Toto rozlíšenie nie je iba terminologické: môže určovať obsah ochrany, mieru povinnej starostlivosti a právne následky neskoršieho konania. Pri zabezpečovacích vecných právach treba navyše zohľadniť osobitné intertemporálne ustanovenia, ktoré sa nachádzajú za rámcom tejto prvej časti série.

Ustanovenie § 1893 ods. 3 – ostatné vzťahy: právne vzťahy vzniknuté pred účinnosťou, najmä zmluvné záväzky, **zostávajú pod doterajšími predpismi**, a to aj pokiaľ ide o práva a povinnosti z porušenia skorších zmlúv. Teda napríklad zmluva o dlhodobom nájme, úvere alebo diele uzavretá do 30. júna 2027 sa teda nestane automaticky zmluvou podliehajúcou novému kódexu len preto, že plnenie, vady či porušenie nastanú v roku 2028. Kvalifikáciu však vždy treba preveriť podľa osobitných ustanovení a podľa povahy konkrétneho nároku.

Staršia zmluva nemusí byť „zamrznutá“ v každom detaile. Práve tu má rozhodujúcu váhu vysvetlenie v osobitnej dôvodovej správe k pôvodnému § 1889, ktorý zodpovedá schválenému § 1893. Ak v roku 2028 dôjde k novému započítaniu, k odpusteniu dlhu alebo k postúpeniu pohľadávky založenej v roku 2026, ide aj o právnu skutočnosť nastávajúcu po účinnosti nového kódexu. Jej forma a účinky sa podľa dôvodovej správy posudzujú podľa nových pravidiel, hoci podkladová pohľadávka a samotný zmluvný záväzok zostávajú v starom režime. Nemožno preto bez ďalšieho vyhlásiť ani to, že celý vzťah je starý, ani to, že sa celý automaticky mení na nový.

Ustanovenie § 1893 ods. 4 – možnosť zvoliť nový režim: strany sa môžu **písomne dohodnúť**, že starší právny vzťah bude spravovaný novým zákonom. Už vzniknuté práva a povinnosti ostávajú nedotknuté. Dôvodová správa vysvetľuje, že dohoda smeruje **na celý právny vzťah**, nie iba na účelovo vybrané ustanovenia, a má účinky do budúcna. Zmluvná strana tak nemôže jednostranne nanútiť druhému účastníkovi nové pravidlá premlčania, zodpovednosti alebo nesplnenia.

Dohoda o podriadení starého vzťahu novému kódexu má aj **limity dôležité pre zmluvnú prax**. Vyžaduje sa písomná forma, má pôsobiť iba do budúcnosti a podľa dôvodovej správy sa má týkať právneho vzťahu ako celku. Nemožno jej spätne prisúdiť účinok na už splatnú a vzniknutú sankciu, na dovtedy vzniknuté práva či na skončené právne úkony. Pred uzavretím takejto dohody je vhodné vykonať kontrolu zmluvy vrátane ručenia, zabezpečenia, spôsobu plnenia, režimu nesplnenia a premlčania, pretože zmena právneho režimu môže mať širší dosah, než strany pôvodne zamýšľali.

Príklad z praxe: podnikatelia uzavreli v roku 2026 zmluvu o dielo s plnením do roku 2029. Bez písomnej dohody o zmene rozhodného režimu sa práva zo zmluvy aj následky jej porušenia v zásade spravujú skoršou úpravou. Ak v roku 2028 uzavrú nový dodatok, na **právny úkon dodatku** dopadnú pravidlá účinné v čase jeho uzavretia; obsah pôvodného záväzku však nezmení automaticky každá nová norma. Preto bude potrebné výslovne odlíšiť nový právny úkon a starý podkladový záväzok.

Osobitná dôvodová správa ako príklady právnych úkonov po účinnosti kódexu uvádza **postúpenie pohľadávky, započítanie, odpustenie dlhu a splnenie záväzku**. Pri postúpení starej pohľadávky tak jej existencia a postupiteľnosť vychádzajú zo staršieho práva, zatiaľ čo samotná nová cesná zmluva a jej forma sa posudzujú podľa práva účinného pri jej uzavretí. Táto kombinácia vyžaduje presné rozlíšenie jednotlivých otázok, aby nevznikla neodôvodnená predstava, že každý aspekt starého záväzku podlieha automaticky celému novému kódexu.

Príklad s plnením a ručením. Dlžník plní v roku 2028 peňažný záväzok založený starou zmluvou. Podľa vysvetlenia dôvodovej správy sa starým právom spravuje obsah povinnosti – čo, koľko, kedy a kde je dlžník povinný plniť. Nová úprava však môže určiť spôsob a účinky samotného plnenia, vrátane priradenia platby ku konkrétnemu dlhu, istine alebo príslušenstvu. Ak dlh plní ručiteľ alebo solidárny dlžník, prípustnosť a obsah regresu a príslušných námietok ostávajú viazané na doterajšie právo podkladového záväzku. Pri príprave žaloby či dohody o vyrovnaní je preto potrebné pomenovať každú rozhodnú právnu skutočnosť samostatne.

4. KEĎ INÝ ZÁKON STÁLE ODKAZUJE NA ZRUŠENÝ PARAGRAF

Ustanovenie § 1894 reaguje na odkazujúce ustanovenia v iných právnych predpisoch. Ak osobitný zákon naďalej odkazuje na paragraf zrušený novým kódexom, má sa namiesto neho použiť ustanovenie nového zákona, **ktoré je svojím obsahom a účelom najbližšie**. Nepôjde preto vždy o mechanické prečíslovanie paragrafov.

Praktický význam: orgány verejnej moci, podnikatelia a ich právni zástupcovia sa nebudú môcť uspokojiť iba s porovnaním čísel paragrafov. Bude potrebné identifikovať normu plniacu

rovnakú funkciu, prípadne posúdiť, či konkrétny odkaz v osobitnom predpise má vlastný právny kontext. Toto všeobecné pravidlo pomáha preklenúť legislatívne odkazy, ktoré zákonodarca nestihne súčasne upraviť.

5. STARÉ POJMY V NOVOM KÓDEXE: AKO IM ROZUMIEŤ

Ustanovenie § 1895 ods. 1 chráni významovú kontinuitu pojmov v osobitných zákonoch. Ak nový kódex pripisuje určitému pojmu iný význam než doterajšie právo, osobitný predpis si na svoje účely zachová **pôvodný význam**. Pri použití nového Občianskeho zákonníka na takýto pojem sa potom vyberá obsahovo a účelovo zodpovedajúce ustanovenie. Ide o dôležitú ochranu pred neúmyselnou zmenou obsahu mnohých osobitných predpisov.

Ustanovenie § 1895 ods. 2 rieši opačný problém: ak osobitný predpis používa iný výraz pre tú istú osobu, vec alebo právnu skutočnosť, treba ho rozumieť v terminológii nového kódexu. Dôvodová správa uvádza napríklad starší pojem „nájomca“ a nový pojem „nájomník“. Nový slovník však sám osebe **nemení obsah starých zmlúv ani už vzniknuté nároky**.

Osobitnú pozornosť si vyžaduje aj nové rozlíšenie pojmov **záväzok, dlh a nárok**. Dôvodová správa upozorňuje, že pojem „záväzok“ v niektorých zachovaných ustanoveniach Obchodného zákonníka môže znamenať konkrétny dlh, zatiaľ čo nový kódex ho používa v širšom zmysle záväzkového právneho vzťahu. Pri jeho použití sa preto nesmie ignorovať pôvodný účel príslušného ustanovenia.

Súčasné zachovanie a zjednotenie slovníka sa nevylučujú. V prvom prípade zákon chráni význam pojmu v osobitnom predpise, aby rekodifikácia mimochodom nezmenila jeho právne následky; v druhom umožňuje previesť odlišné označenie na obsahovo rovnaký inštitút nového kódexu. Dôvodová správa k pôvodnému § 1891 okrem pojmov „záväzok“ a „dlh“ uvádza aj pojmy nárok, náležitá starostlivosť, lehota či doba. Pri zmluvných podmienkach, vnútorných predpisoch a osobitných zákonoch je preto vhodné oddeliť **odlišné pomenovanie tej istej veci** od **rovnakého slova s iným právnym obsahom**. Práve zamieňanie týchto dvoch situácií bude zdrojom výkladových chýb.

6. KTORÉ LEHOTY BEŽIA PO STAROM A KTORÉ PO NOVOM

Podľa ust. **§ 1896** sa **všetky lehoty a doby, ktoré začali plynúť pred 1. júlom 2027**, až do uplynutia **posudzujú podľa doterajších predpisov**. Ostatné lehoty sa spravujú právom rozhodným pre vzťah, z ktorého vyplývajú. Ide o výslovné zabezpečenie kontinuity premlčania, preklúzie a ďalších časových pravidiel; dôvodová správa tento mechanizmus prirovnáva k doterajšiemu § 763 ods. 2 Obchodného zákonníka.

Modelová situácia: trojročná lehota začala plynúť v roku 2026. Samotná účinnosť nového kódexu ju automaticky neskráti ani nezačne počítať odznova. Ak však lehota začne až po účinnosti kódexu zo záväzku, ktorý zostal podľa § 1893 ods. 3 pod doterajším právom, **aj nová lehota sa spravidla bude spravovať starým právom**. Platí to napríklad pre niektoré nové záručné, výpovedné a premlčacie lehoty vyplývajúce zo staršej zmluvy.

Nový kódex pritom vo všeobecnej časti obsahuje prepracovanú úpravu premlčania a preklúzie (najmä **§ 137 až 163**). Ich obsah nemožno bez intertemporálneho testu automaticky aplikovať na staršie nároky. V konkrétnej veci treba najprv určiť, či lehota už bežala pred účinnosťou, a ak nie, ktorým právom sa spravuje hlavný právny vzťah.

Nový všeobecný režim premlčania obsahuje okrem základných pravidiel aj osobitné nástroje, napríklad úpravu premlčania nároku priznaného súdom a dohody strán o dĺžke premlčacej lehoty (§ 139 a § 142). **Ani tieto nové nástroje nemožno automaticky premietnuť do starého záväzku.** Dôvodová správa k pôvodnému § 1892 výslovne vysvetľuje, že právo rozhodné pre hlavný vzťah určuje aj režim lehôt, ktoré z neho začnú plynúť až po účinnosti zákona. Platí to nielen pri premlčaní a preklúzii, ale podľa povahy vzťahu aj pri výpovedných a záručných dobách. Pozornosť si vyžaduje rozdiel medzi počiatkom lehoty a dátumom samotného úkonu, ktorým sa právo uplatňuje.

7. ROZBEHNUTÉ SPORY O POKOJNÝ STAV SA DOKONČIA PO STAROM

Ustanovenie § 1897 zachováva doterajší postup pre konania o ochrane proti zrejmému zásahu do pokojného stavu, ktoré boli začaté podľa predpisov účinných **do 30. júna 2027**. Takéto konanie sa dokončí podľa dovtedajších predpisov. Vychádza sa z doterajšieho **§ 5 zákona č. 40/1964 Zb.**, ktorý umožňuje zásah príslušnej obce pri zrejmom zásahu do pokojného stavu.

Dôvodová správa objasňuje, že nový kódex toto osobitné konanie nepreberá a jeho funkciu nahrádza predovšetkým **podrobnejšia úprava svojpomoci a ochrany držby (§ 1436 až 1440)**. Už začaté konania však nemožno bez výslovného zákonného pravidla zastaviť či presunúť do iného režimu. **Praktický príklad:** spor o svojvoľné zatarasenie prístupu k užívanej nehnuteľnosti, v

ktorom sa obec začala zaoberať návrhom pred rozhodným dátumom, sa procesne dokončí podľa starých pravidiel; nové incidenty bude potrebné posudzovať podľa novej právnej úpravy a jej procesného rámca.

Nový systém ochrany držby je obsahovo odlišný od doterajšieho obecného zásahu. V novom kódexe zákaz svojvoľného rušenia držby ustanovuje § 1436, svojpomocnú ochranu § 1437 a súdnu ochranu § 1438. Podľa § 1439 sa právo na súdnu ochranu držby musí uplatniť v šesťtýždňovej subjektívnej lehote, najneskôr do jedného roka od rušenia. Tieto nové lehoty nemožno preniesť bez ďalšieho na staré rozbehnuté konanie podľa § 5 doterajšieho Občianskeho zákonníka: to § 1897 výslovne ponecháva v starom režime. Pre vlastníka alebo držiteľa je preto podstatné zaznamenať nielen dátum zásahu, ale aj to, kedy a akým spôsobom sa začala uplatňovať ochrana.

8. STARŠIE ROZSUDKY O SPÔSOBILOSTI ZOSTÁVAJÚ ÚČINNÉ

Ustanovenie § 1898 stanovuje, že právne účinky skorších rozhodnutí o **obmedzení aj pozbavení spôsobilosti na právne úkony zostávajú zachované**. Účinnosť nového kódexu preto sama osebe nezruší ani „nevylieči“ staré rozsudky. Ide o stabilizačné pravidlo, ktorého účelom je predísť právnemu vákuu v ochrane dotknutých osôb a tretích osôb.

Súčasne treba čítať toto ustanovenie spolu s ust. **§ 172 až 174** nového kódexu. Nová úprava uprednostňuje obmedzenie spôsobilosti iba v nevyhnutnom rozsahu a na nevyhnutnú dobu, za predpokladu, že miernejšie opatrenia nestačia. Podľa § 174 môže súd obmedzenie meniť alebo rušiť, keď dôvody odpadnú alebo sa zmenia; zákon obsahuje aj pravidlo pravidelného preskúmania. Osobitná dôvodová správa k dnešnému § 1898 výslovne počíta s tým, že **opodstatnenosť starších rozhodnutí bude možné preskúmať podľa nového práva**.

Pre opatrovníkov, rodiny, banky a notárov to znamená (i) naďalej rešpektovať právoplatné skoršie rozhodnutie, **(ii)** sledovať konkrétny rozsah obmedzenia **a (iii)** pri novom konaní pred súdom uplatniť nový hmotnoprávny rámec. Nemožno však tvrdiť, že každé skoršie pozbavenie spôsobilosti sa 1. júla 2027 automaticky premieňa na konkrétne nové obmedzenie.

Dôvodová správa zdôrazňuje, že **reforma neruší skoršie právoplatné rozhodnutia zo zákona**. Nový § 172 však pripúšťa iba nevyhnutný rozsah a nevyhnutnú dobu obmedzenia spôsobilosti; § 174 umožňuje rozhodnutie pri zmene pomerov zmeniť alebo zrušiť, a to aj bez návrhu. Rozhodnutie vydané v starom režime preto zostáva účinné, no do budúcnosti môže byť preskúmané podľa nových pravidiel. Pri konkrétnom úkone nie je postačujúce iba všeobecne konštatovať, že osoba má obmedzenú spôsobilosť: vždy je potrebné poznať **presný obsah a rozsah výroku súdneho rozhodnutia** a právny stav platný v čase posudzovaného úkonu.

9. ČO SA ZMENÍ PRE EXISTUJÚCE FIRMY, ZDRUŽENIA A NADÁCIE

Podľa ust. **§ 1899 ods. 1** sa **právna povaha a vnútorné pomery právnických osôb založených pred účinnosťou nového kódexu spravujú novým zákonom už od jeho účinnosti**. **Práva a povinnosti vzniknuté z týchto pomerov pred týmto dňom sa však posudzujú podľa doterajšieho práva**. Ide o jednu z najdôležitejších aplikácií nepravej retroaktivity v celej skúmanej časti.

Doterajší Občiansky zákonník upravoval právnické osoby všeobecne iba stručne v **§ 18 a nasl.**, pričom množstvo otázok riešili osobitné zákony alebo sa vypĺňali analógiou obchodného práva. **Nový kódex ustanovuje všeobecný rámec právnických osôb (§ 211 až 285), najmä ich orgánov, lojality, náležitej starostlivosti, zodpovednosti, rozhodovania a likvidácie.** Dôvodová správa výslovne zamýšľa vyplniť medzery tejto všeobecnej úpravy.

Nový kódex buduje pre právnické osoby spoločný všeobecný základ, ktorý starý Občiansky zákonník v § 18 a nasl. poskytoval len v obmedzenom rozsahu. Dôvodová správa vysvetľuje, že pri združeniach či nadáciách sa doteraz otázky vnútorného riadenia, lojality a zodpovednosti členov orgánov museli často riešiť osobitnou úpravou alebo analógiou s obchodnými spoločnosťami. Od účinnosti kódexu preto bude potrebné prihliadať najmä na nové § 224 až 230, vrátane lojality člena orgánu, náležitej starostlivosti a jeho zodpovednosti za škodu. To neznamená plošné nahradenie všetkých osobitných zákonov: **osobitná úprava konkrétnej formy právnickej osoby má prednosť**. Nové všeobecné ustanovenia sa použijú najmä tam, kde osobitný predpis neupravuje vec inak.

Pravidlo sa môže dotknúť občianskych združení, nadácií, neziskových organizácií, spoločenstiev vlastníkov bytov aj obchodných spoločností, **len v rozsahu, v akom osobitný zákon neupravuje konkrétnu otázku odlišne**. Zásada **lex specialis derogat legi generali** zostáva rozhodujúca. Nová všeobecná úprava nie je dôvodom ignorovať kogentné pravidlá Obchodného zákonníka alebo zákona o príslušnom type právnickej osoby.

Praktický príklad: ak člen orgánu občianskeho združenia poruší povinnosť lojality až v auguste 2027, môže byť pri absencii špeciálnej odchýlky relevantný nový režim podľa **§ 225 až 233**. Ak však právne relevantné porušenie povinnosti nastalo ešte v roku 2026, nemožno mu bez ďalšieho spätne pripísať nové sankcie len z dôvodu novej kodifikácie.

Ustanovenie § 1899 ods. 2 chráni aj konania o zápise do verejného registra začaté pred účinnosťou: dokončia sa podľa doterajších predpisov. Pri nových zápisoch začatých po rozhodnom dni sa musí preveriť aktuálny procesný aj hmotnoprávny režim príslušného registra.

10. STANOVY A ZAKLADATEĽSKÉ LISTINY: MENIŤ, ALEBO NEMENIŤ?

Ustanovenie § 1900 ods. 1: ak časť zakladateľského úkonu alebo stanov existujúcej právnickej osoby odporuje novým **kogentným ustanoveniam**, od 1. júla 2027 **stráca záväznosť v odporujúcom rozsahu**. Zvyšok dokumentu zostáva zachovaný. Takýto následok vzniká zo zákona a netreba naň osobitné súdne rozhodnutie alebo automatickú reviziu celého dokumentu.

Ustanovenie § 1900 ods. 2: právnická osoba však **nemá všeobecnú povinnosť zosúladiť staré, pôvodne zákonné stanovy či zakladateľskú listinu** so všetkými novými formálnymi požiadavkami. Samotný nesúlad s novým kódexom nie je dôvodom jej neplatnosti alebo zrušenia. Tieto dve pravidlá nie sú protirečivé: **neúčinnosť konkrétnej kogentne neprípustnej klauzuly neznamená povinnosť úplného prepísania stanov**.

Dôvodová správa ako príklad uvádza klauzulu, ktorá by vopred úplne vylúčila nároky právnickej osoby voči členovi orgánu pre porušenie povinnosti lojality. Po účinnosti nového práva je potrebné preveriť napríklad **§ 225, § 226 a § 231**. Takéto ustanovenie môže byť v odporujúcom rozsahu nezáväzné; nemožno však predpokladať, že každá odlišná formulácia stanov od nového zákona je protiprávna, keďže mnohé normy majú dispozitívnu povahu.

Praktickým odporúčaním je **cielený právny audit zakladateľských listín: (i)** identifikovať ustanovenia s možným rozporom s kogentným právom, **(ii)** oddeliť ich od čisto terminologických a formálnych rozdielov, **(iii)** posúdiť osobitný zákon konkrétnej právnickej osoby **a (iv)** upraviť dokumenty pri najbližšej vhodnej príležitosti, ak by ich zachovanie komplikovalo riadenie právnickej osoby. Takýto audit je rozumný, **nie však všeobecne zákonom nariadený do určitej lehoty**.

Dôležitý je rozdiel medzi **stratou záväznosti ustanovenia stanov** a **neplatnosťou samotnej právnickej osoby**. Podľa dôvodovej správy zákonodarca vedome neprevzal české pravidlo prikazujúce plošné prispôsobenie zakladateľských dokumentov pod hrozbou zrušenia subjektu. Ak je určitá stará klauzula v rozpore s kogentným ustanovením nového kódexu, v kolidujúcom rozsahu prestáva viazať od účinnosti zákona, bez toho, aby tým automaticky zanikla právnická osoba. Naproti tomu samotná odlišná terminológia alebo pôvodne postačujúce formálne náležitosti nevyvolávajú všeobecnú povinnosť vytvoriť nové stanovy. Pri reálnom audite treba dbať na to, či pravidlo nového kódexu skutočne nepripúšťa odchýlenie sa.

11. ZMLUVY S ČLENMI ORGÁNOV BEZ SPÄTNÉHO SCHVAĽOVANIA

Ustanovenie § 1901 stanovuje, že zmluvy medzi právnickou osobou a členom jej orgánu uzavreté pred účinnosťou kódexu **nepodliehajú dodatočnému schvaľovaniu podľa nového zákona**. Podľa schváleného **§ 224 ods. 1** inak schvaľuje zmluvu upravujúcu vzájomné práva a povinnosti orgán oprávnený člena orgánu ustanoviť. Nová požiadavka teda nevyvoláva povinnosť spätne schvaľovať staré platné zmluvy.

Pre právnické osoby je významné rozlíšenie medzi (i) **starou zmluvou**, ktorú nie je potrebné spätne schváliť, (ii) **novou zmluvou** uzatváranou po účinnosti kódexu a (iii) neskorším **dodatkom**, pri ktorom treba osobitne vyhodnotiť povahu zmeny a súvisiaci nový režim. Výnimka z dodatočného schválenia neznamená výnimku zo všetkých nových povinností člena orgánu pri výkone funkcie po 1. júli 2027.

Nový § 224 zavádza všeobecné schvaľovanie zmluvy s členom orgánu tým orgánom, ktorý je oprávnený člena ustanoviť, a zároveň upravuje základnú povahu ich zmluvného vzťahu. Staršie uzavreté zmluvy však § 1901 z tohto dodatočného schvaľovania vyberá. Dôvodová správa k pôvodnému § 1897 to odôvodňuje znížením administratívnej záťaže. **V praxi je pritom potrebné oddeliť (i)** formálne schválenie už uzavretej zmluvy, **(ii)** povinnosti člena orgánu pri výkone funkcie po účinnosti zákona **a (iii)** otázku, či neskoršia dohoda predstavuje iba technický dodatok alebo obsahovo novú zmluvu. Poslednú otázku treba posúdiť podľa jej skutočného obsahu; automatické pravidlo pre každý dodatok zákon neustanovuje.

12. STARÉ UZNESENIA A NOVÉ ŽALOBY: KTORÉ PRAVIDLÁ PLATIA

Podľa ust. **§ 1902** sa vady rozhodnutia orgánu právnickej osoby **prijatého pred účinnosťou kódexu** posudzujú podľa dovtedajších predpisov. Rovnako sa podľa starého práva dokončia konania o určenie neplatnosti rozhodnutia alebo o určenie existencie práva z rozhodnutia orgánu, ktoré sa začali pred účinnosťou. Pre určenie režimu vady je teda dôležitý **dátum prijatia rozhodnutia**, nie iba dátum podania žaloby.

Nový kódex zavádza podrobnejší systém **neplatnosti, zrušiteľnosti a súdneho prieskumu rozhodnutí orgánov právnických osôb (§ 236 až 243)**. Napríklad § 239 stanovuje žalobné lehoty pri zrušiteľnom rozhodnutí a § 240 rieši žalobu o určenie neplatnosti. Tieto nové procesno-hmotnoprávne konštrukcie však nemožno bez intertemporálneho testu spätne uplatniť na uznesenie prijaté v roku 2026.

Príklad: členská schôdza združenia prijala sporné uznesenie v júni 2027 a člen podá žalobu až v auguste 2027. Hoci ide o novú žalobu, nedostatky samotného rozhodnutia sa podľa § 1902 posudzujú podľa **starého práva**. Ak by totožné uznesenie bolo prijaté až v júli 2027, vstupuje do hry nový rámec, vždy s prihliadnutím na osobitný predpis upravujúci danú právnickú osobu.

Pri rozhodnutiach orgánov právnických osôb ide o **výraznú koncepčnú novinku**. Starý Občiansky zákonník nemal jednotný všeobecný systém rozlišovania medzi neplatným a zrušiteľným rozhodnutím. Nový § 237 upravuje neplatnosť, § 238 zrušiteľnosť a § 239 procesnú legitimáciu a lehoty pre žalobu o zrušenie. Podľa schváleného § 239 ods. 2 je subjektívna lehota tri mesiace od dozvedenia sa o rozhodnutí, najviac šesť mesiacov od jeho prijatia, s osobitným režimom vnútorného preskúmania; § 240 upravuje žalobu o určenie neplatnosti. Tieto pravidlá treba dôsledne oddeliť od posudzovania rozhodnutí prijatých pred účinnosťou, pretože § 1902 nepripúšťa ich automatické spätné prehodnotenie podľa nových kritérií.

13. MUSIA SI EXISTUJÚCE PRÁVNICKÉ OSOBY MENIŤ NÁZOV?

Podľa ust. **§ 1903** právnická osoba založená pred účinnosťou kódexu **nemusí prispôsobiť svoj názov** novej právnej úprave. Nový **§ 250 a § 251** podrobnejšie upravujú názov právnickej osoby, označenie právnej formy, zákaz klamlivého alebo zameniteľného názvu a ďalšie pravidlá. Existujúci subjekt však nebude mať automatickú povinnosť plošného premenovania len preto, že nové zákonné znenie používa odlišné všeobecné kritériá.

Rovnako nejde o bezvýhradnú výnimku pre **budúce právne úkony a zmeny názvu**. Ak sa právnická osoba po rozhodnom dni dobrovoľne premenuje, treba posúdiť nové materiálne kritériá a prípadné osobitné predpisy. Dôvodová správa preferuje toto riešenie s cieľom predísť zbytočnej administratívnej záťaži, keďže osobitné zákony už dnes v mnohých prípadoch obsahujú obdobné požiadavky.

14. KEDY MOŽNO NAPADNÚŤ LEGALITU PRÁVNICKEJ OSOBY

Ustanovenie § 1904 výslovne **prikazuje použiť § 218 nového Občianskeho zákonníka aj na právnické osoby založené pred jeho účinnosťou**. Súčasne však určuje, že **vady založenia alebo vzniku** sa hodnotia podľa práva účinného v čase založenia a vzniku právnickej osoby. Ide o dôležité rozlíšenie medzi novým spôsobom právnej kvalifikácie neplatnosti a historickou zákonnosťou pôvodných zakladateľských úkonov.

Podľa **§ 218 ods. 1** po vzniku právnickej osoby nemožno žiadať určenie, že vôbec nevznikla. Odsek 2 taxatívne vymedzuje **prípady možného rozhodnutia súdu o neplatnosti, napríklad chýbajúci zakladateľský úkon alebo jeho predpísaná forma či zakázaný účel právnickej osoby**; odsek 3 chráni právne vzťahy, do ktorých takýto subjekt vstúpil. Nová všeobecná úprava tak systematicky nadväzuje na osobitné pravidlá známe napríklad pri obchodných spoločnostiach.
Príklad: združenie riadne založené v roku 2018 nemôže byť po roku 2027 považované za neplatné len preto, že jeho pôvodný zakladateľský dokument nespĺňa niektorú novú formálnu náležitosť, ktorá v čase jeho vzniku nebola povinná. Ak je však namietaná skutočná historická vada založenia, tá sa preskúma **podľa právneho stavu roku 2018**, pri aplikácii nového mechanizmu § 218 v rozsahu určenom § 1904.

Podľa nového § 218 môže súd vysloviť neplatnosť právnickej osoby len zo zákonom vymedzených dôvodov, napríklad ak chýbal zákonom vyžadovaný zakladateľský úkon, jeho predpísaná forma, nevyhnutná náležitosť alebo potrebný počet spôsobilých zakladateľov, prípadne išlo o zakázaný subjekt alebo zakázaný účel. Zároveň § 218 ods. 3 chráni **právne vzťahy, do ktorých právnická osoba vstúpila**. Dôvodová správa k pôvodnému § 1900 vysvetľuje, že tým nová všeobecná úprava približuje ochranu existujúcich právnických osôb mechanizmu doteraz známemu najmä pri obchodných spoločnostiach (§ 68a Obchodného zákonníka). Vady pri založení sa však podľa § 1904 vždy merajú **právom účinným v dobe založenia a vzniku**.

15. LIKVIDÁCIA ZAČATÁ PRED REFORMOU: ROZHODUJE LIKVIDÁTOR

Podľa ust. **§ 1905** sa likvidácia právnickej osoby, **v ktorej bol prvý likvidátor ustanovený pred účinnosťou nového kódexu**, dokončí podľa doterajších predpisov. Rozhodujúce nie je iba prijatie uznesenia o zrušení právnickej osoby, dátum jej vstupu do likvidácie alebo okamih výmazu z registra, ale práve **ustanovenie prvého likvidátora**.

V novom kódexe sú všeobecné pravidlá likvidácie obsiahnuté najmä v § 264 až 285. Dôvodová správa zdôrazňuje, že doterajšie predpisy už pri mnohých právnických osobách používali režim Obchodného zákonníka prostredníctvom odkazu v § 20a ods. 4 starého Občianskeho zákonníka a v osobitných zákonoch. Prebiehajúca likvidácia sa preto neprepisuje podľa nových pravidiel, hoci medzi režimami nemusí byť zásadný vecný rozdiel.

Praktický príklad: nezisková organizácia ustanovila prvého likvidátora v máji 2027 a k 1. júlu 2027 ešte neuspokojila veriteľov. Likvidácia sa dokončí podľa predchádzajúcej úpravy. Ak bude prvý likvidátor ustanovený až po účinnosti nového kódexu, treba uplatniť novú úpravu, pokiaľ osobitný predpis daného subjektu nestanoví inak. Pri podnikateľských subjektoch je nevyhnutné súbežne preveriť aj zachované osobitné predpisy o obchodných spoločnostiach.

Hraničná situácia môže vzniknúť, ak právnická osoba rozhodla o zrušení pred 1. júlom 2027, ale prvý likvidátor bol ustanovený až po tomto dátume. § 1905 používa výslovne okamih **ustanovenia prvého likvidátora**; samotné skoršie rozhodnutie o zrušení teda bez ďalšieho nestačí na zachovanie starého likvidačného režimu. Dôvodová správa k pôvodnému § 1901 vysvetľuje, že nové pravidlá likvidácie do značnej miery nadväzujú na obchodnoprávne postupy doteraz používané aj pri viacerých neziskových formách. Pre prax to znamená viesť spoľahlivú dokumentáciu o ustanovení likvidátora, registrácii a vykonaných úkonoch, pretože pri spore o režim likvidácie bude rozhodujúca práve táto časová skutočnosť.

16. SÚKROMNÉ FONDY: NOVÝ INŠTITÚT, ODLOŽENÉ ZAKLADANIE

Ustanovenie § 1906 obsahuje osobitný odklad: **súkromný fond možno založiť až odo dňa účinnosti osobitného predpisu podľa § 290 ods. 6**. Samotná účinnosť nového Občianskeho zákonníka teda ešte nemusí znamenať, že bude možné súkromný fond bez ďalších podmienok prakticky vytvoriť. Pre tento nový inštitút je potrebná samostatná podrobná úprava.

Podľa **§ 290 ods. 1** je súkromný fond právnickou osobou, ktorej majetok je určený na trvalé plnenie súkromného účelu vymedzeného zakladateľom. **§ 290 ods. 4** viaže jeho vznik na zápis do verejného registra súkromných fondov. Odsek 6 výslovne zveruje osobitnému predpisu ďalšie kľúčové otázky: postavenie zakladateľa a príjemcov plnení, vznik, orgány, správu majetku, registráciu, dohľad, zrušenie, zánik a ochranu veriteľov či ďalších dotknutých osôb.

Podstatné pre prax: vlastníci majetku, rodinné podniky a poradcovia by nemali vyvodzovať z § 290 okamžitú možnosť zakladania súkromných fondov od 1. júla 2027. Pred akýmkoľvek plánovaným vyčlenením majetku je potrebné **overiť prijatie a účinnosť osobitného vykonávajúceho zákona**. Schválený § 1906 je obsahovou novinkou oproti pôvodnej osobitnej dôvodovej správe; jej pasáž označená „K § 1906“ sa v skutočnosti týka úplne inej problematiky – odporovania právnym úkonom dlžníka – a preto ju nemožno použiť ako vysvetlenie § 1906 schváleného znenia.

Súkromný fond nemožno stotožňovať s nadáciou alebo s bežným majetkovým účelovým združením. Schválený § 290 vytvára základný rámec novej právnickej osoby slúžiacej na trvalé plnenie súkromného účelu, ale podrobné garancie ochrany veriteľov, potomkov s povinným podielom a manžela zakladateľa ponecháva osobitnému zákonu. Práve preto § 1906 odkladá založenie súkromného fondu až na deň účinnosti tohto predpisu. V pôvodnej osobitnej dôvodovej správe absentuje samostatné odôvodnenie schváleného § 1906; vysvetlenie jeho účelu v článku preto vychádza **z textu schváleného § 1906 a § 290**, nie z nepoužiteľnej pasáže s rovnakým pôvodným číslom.

17. ČO TREBA PRIPRAVIŤ PRED ÚČINNOSŤOU KÓDEXU

Základná orientácia: (i) nové právne skutočnosti od účinnosti zákona podliehajú spravidla novému právu; **(ii)** staršie osobné, rodinné a vecnoprávne pomery prejdú vo svojich budúcich účinkoch spravidla na nový režim; **(iii) staršie záväzky zostávajú spravidla pod starým právom**; **(iv)** písomná dohoda strán môže pri staršom právnom vzťahu zabezpečiť budúce použitie nového kódexu; **(v)** osobitné prechodné ustanovenia majú prednosť pred všeobecným pravidlom.

Pri existujúcich právnických osobách bude najpraktickejšie preveriť (i) stanovami upravené právomoci orgánov, **(ii)** klauzuly odporujúce kogentným povinnostiam, **(iii)** zmluvy s členmi orgánov, **(iv)** budúce termíny prijímania rozhodnutí, **(v)** otvorené registrové a súdne konania **a (vi)** okamih ustanovenia prvého likvidátora. **Plošná povinnosť meniť všetky stanovy, názvy či už uzavreté zmluvy zo samotnej účinnosti kódexu nevyplýva.**

Praktický test pred začiatkom každého sporu možno rozdeliť do piatich otázok: (i) aká právna skutočnosť založila právo či povinnosť, **(ii)** kedy vznikla, **(iii)** ide o statusový, rodinný, vecný alebo záväzkový vzťah, **(iv)** vznikol neskorší samostatný úkon alebo začala plynúť nová lehota, **(v)** existuje osobitné prechodné ustanovenie alebo písomná dohoda o zmene režimu?

Až po tejto analýze má zmysel hľadať konkrétne hmotnoprávne ustanovenie nového kódexu. Pre právnické osoby je vhodné pripraviť odlišný zoznam: právne predpisy konkrétnej formy subjektu, platnosť stanov, členovia a povinnosti orgánov, uzavreté zmluvy, dátumy rozhodnutí, registrové konania a prípadná likvidácia.

Nasledujúca časť série našich článkov o prechodných ustanoveniach nového Občianskeho zákonníka sa bude venovať ďalším inštitútom a ich časovej aplikácii. Ostaňte s nami pri tejto sérii a dozviete sa viac.

Publikované dňa 31.10.2026.

Informácie uvedené v bulletine ULC Čarnogurský PRO BONO nie sú poskytovaním právnych rád. Nemožno z neho odvodzovať žiadne práva ani povinnosti. Materiál obsiahnutý v tomto dokumente je informatívnej povahy a aplikácia vyššie uvedených informácií bude vždy špecifická v závislosti od konkrétnych okolností prípadu. Z uvedených dôvodov pri konkrétnych právnych riešeniach preto vždy odporúčame konzultácie. I keď bulletin nepreberá zodpovednosť za prípadné chyby či nepresnosti, ani za akékoľvek škody vzniknuté z aktivít konaných na základe informácií uvedených v tomto dokumente.

Obsah bulletinu ULC Čarnogurský PRO BONO nie je možné využívať pre účely zisku, ponúkať svojim klientom ako svoj vlastný alebo publikovať bez predchádzajúceho písomného súhlasu spoločnosti ULC Čarnogurský s.r.o. V prípade záujmu o ďalšie informácie alebo o poskytnutie individuálneho poradenstva či konzultácií nás neváhajte kontaktovať.

V prípade, že naďalej nechcete byť adresátom tejto služby, kontaktujte nás na e-mailovej adrese probono@ulclegal.com. Ďakujeme.

V prípade akýchkoľvek otázok nás, prosím, kontaktujte prostredníctvom emailovej adresy office@ulclegal.com.

© ULC Čarnogurský, 2026